

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

AİLE EĞİTİMİ VE DANIŞMANLIĞI ANABİLİM DALI
AİLE EĞİTİMİ VE DANIŞMANLIĞI PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

NORMAL GELİŞİM GÖSTEREN ÇOCUĞU OLAN
EBEVEYNLER İLE ÖZEL GEREKSİNİMLİ ÇOCUĞU OLAN
EBEVEYNLERİN ALGILADIKLARI EŞ DESTEĞİ VE EVLİLİK
DOYUMU DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ

ZEYNEP KARAMAN

İZMİR

2019

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
AİLE EĞİTİMİ VE DANIŞMANLIĞI ANABİLİM DALI
AİLE EĞİTİMİ VE DANIŞMANLIĞI PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

**NORMAL GELİŞİM GÖSTEREN ÇOCUĞU OLAN
EBEVEYNLER İLE ÖZEL GEREKSİNİMLİ ÇOCUĞU OLAN
EBEVEYNLERİN ALGILADIKLARI EŞ DESTEĞİ VE
EVLİLİK DOYUMU DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ**

ZEYNEP KARAMAN

**Danışman
Doç. Dr. Alev GİRLİ**

**İzmir
2019**

ETİK İLKE VE KURALLARA UYGUNLUK BEYANNAMESİ

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “Normal Gelişim Gösteren Çocuğu Olan Ebeveynler ile Özel Gereksinimli Çocuğu Olan Ebeveynlerin Algıladıkları Eş Desteğı ve Evlilik Doyumu Düzeylerinin İncelenmesi” adlı çalışmanın içerdiği fikri izinsiz başka bir yerden almadığımı; çalışmamın hazırlık, veri toplama, analiz ve bilgilerin sunumu olmak üzere tüm aşamalarında ve bölümlerinin yazımında bilimsel etik ilke ve kurallara uygun davrandığımı, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada kullanılan her türlü kaynağı eksiksiz atf yaptığımı ve bu kaynaklara kaynakçada yer verdiğimi, ayrıca bu çalışmanın Dokuz Eylül Üniversitesi tarafından kullanılan bilimsel intihal tespit programıyla tarandığını ve *intihal içermediğini* beyan ederim. Herhangi bir zamanda aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonuca razı olduğumu bildiririm.

17.02.19

Zeynep KARAMAN

DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS/DOKTORA TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

Tarih: 17.08.2019

Tez Başlığı:

Normal Gelişim Gösteren Çocuğu Olan Ebeveynler İle Özel Gereksinimli Çocuğu Olan Ebeveynlerin Algıladıkları Eş Desteği Ve Evlilik Doyumu Düzeylerinin İncelenmesi

Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 138... sayfalık kısmına ilişkin, 17.08.2019 tarihinde tez danışmanım tarafından Dokuz Eylül Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı'nın sağladığı İntihal Tespit Programından (Turnitin-Tez İntihal Analiz Programı) aşağıda belirtilen filtreleme tiplerinden biri (uygun olanı işaretleyiniz) uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezin benzerlik oranı % 23 dir.

- <http://www.kutuphane.deu.edu.tr/tr/turnitin-tez-intihal-analiz-programi/> adresindeki Tez İntihal Analiz Programı Kullanım Kılavuzunu okudum

Filtreleme Tipi 1(Maksimum %15)

Filtreleme Tipi 2(Maksimum %30)

☐ Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç, ☐ Kaynakça hariç, ☐ Alıntılar dâhil, ☐ Altı (6) kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç.	☐ Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç, ☒ Kaynakça dâhil, ☐ Alıntılar dâhil.
EK 1- İntihal Tespit Programı Raporu İLK SAYFA Çıktısı. ☒	
EK 2- İntihal Tespit Programı Raporu (Tümü) Cd İçinde. ☐	

Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Uygulama Esasları'nı inceledim ve yukarıda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Adı Soyadı : Zeynep KARAMAN
Öğrenci No : 2017950085
Anabilim Dalı : Aile Eğitimi ve Danışmanlığı Anabilim Dalı
Programı : Aile Eğitimi ve Danışmanlığı Yüksek Lisans
Statüsü : Yüksek Lisans Doktora

ÖĞRENCİ

Zeynep KARAMAN

17.08.2019

DANIŞMAN

Doç. Dr. Alev GİRLİ

17.08.2019

Açıklamalar

- 1: Bu formu teslim etmeden önce sizden istenen bilgileri uygun kutucuğu (□) işaretleyerek doldurunuz. Kullanıcı şifre vb. konusunda sorun yaşanması durumunda Üniversitemiz Merkez Kütüphanesinde bulunan Turnitin yetkilisine (Ali Taş Tel: +90 (232) 3018026 veya ali.tas@deu.edu.tr) başvurunuz.
- 2: Yüksek Lisans/Doktora Tez Çalışması Orijinallik Raporu* formu tezin ciltlenmiş ve elektronik nüshalarının içerisinde ekler kısmında yer alır.
- 3: Tez savunmasında düzeltme alınması durumunda bu form güncellenerek yeniden hazırlanır.
- 4: Turnitin-Tez İntihal Analiz Programına yükleme yapılırken Dosya Başlığı (document title) olarak **tez başlığının tamamı**, Yazar Adı (author's first name) olarak **öğrencinin adı**, Yazar Soyadı (author's last name) olarak **öğrencinin soyadı** bilgisini yazınız.

YÜKSEK LİSANS TEZİ SINAV SONUÇ FORMU

Zeynep KARAMAN Tarafından Doç. Dr. Alev GİRLİ yönetiminde hazırlanan Normal Gelişim Gösteren Çocuğu Olan Ebeveynler İle Özel Gereksinimli Çocuğu Olan Ebeveynlerin Algıladıkları Eş Desteğı Ve Evlilik Doyumu Düzeylerinin İncelenmesi başlıklı tez tarafımızdan okunmuş, kapsamı ve niteliğı açısından “**Yüksek Lisans Tezi**” olarak kabul edilmiştir.

Doç. Dr. Alev GİRLİ

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Hadiye KÜÇÜKKARAGÖZ

Jüri Üyesi

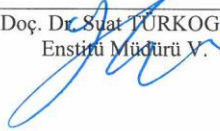
Prof. Dr. Hatice YILDIRIM SARI

Jüri Üyesi

17.09.2019

Doç. Dr. Suat TÜRKOGUZ
Enstitü Müdürü V.

TEŞEKKÜR

Bu çalışmanın ortaya çıkmasında lisans hayatımdan beri tanıdığım, her zaman bilgi ve birikimini benimli paylaşan, eksikliklerimi gideren, beni sabırla dinleyen, bana zaman ayıran, hem öğrenim hayatıma hem de yaşama dair bana çok değerli katkıları sunan sevgili danışman hocam Doç. Dr. Alev GİRLİ'ye teşekkür ederim.

Yüksek lisansa başladığım dönemden itibaren her zaman yanımda olan ve çalıőmalarımı destekleyen, zor anlarımda hep yanımda olacağını bildiğim değerli eşim Mert KARAMAN'a ve kocaman ailemize;

Tez yazma sürecimin her anında bana yol gösteren, rehberliğini benden esirgemeyen güzel arkadaşım Merve GÖRGÜLÜ'ye;

Çalıőmalarım boyunca bana destek olan, anlayışlı ve yardımsever müdür yardımcım Ezgi GÜLMELİ AYMAZ ve zümrem Sinem ALTUN'a;

Her zaman beni motive eden kıymetli arkadaşlarıma, çalışmaya katılmaya gönüllü olan değerli velilere ve bu süreçte yolumun keőiőtięi herkese çok teşekkür ederim.

ZEYNEP KARAMAN

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	x
ABSTRACT.....	xi
BÖLÜM I.....	1
GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Amaç ve Önem.....	1
1.3. Problem Cümlesi / Alt Problem Cümleleri.....	2
1.4. Sınırlılıklar	4
1.5. Varsayımlar	4
1.6. Tanımlar	4
BÖLÜM II.....	5
KURAMSAL ÇERÇEVE / KAVRAMSAL ÇERÇEVE / İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	5
2.1. Evlilik Doyumu.....	5
2.2. Eş Desteği.....	10
2.3. Özel Gereksinimi Olan Çocuk.....	13
2.3.1. Zihinsel Yetersiz Birey.....	14
2.3.2. Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu (DEHB).....	15
2.3.3. Özel Öğrenme Güçlüğü (ÖÖG).....	15
2.3.4. Otizm Spektrum Bozukluğu.....	15
2.3.5. Bedensel Yetersiz Birey.....	16
2.3.6. Süreğen Hastalık.....	16
2.3.7. Görme Yetersiz Birey.....	17

2.3.8. İşitme Yetersiz Birey.....	17
2.3.9. Dil ve Konuşma Güçlüğü.....	18
2.4. Özel Gereksinimi Olan Çocuk Ailesi.....	18
2.5. Evlilik Doyumu, Eş Desteği ile İlgili Türkiye'de ve Yurtdışında Yapılan Araştırmalar.....	22
2.5.1. Evlilik Doyumu ile İlgili Araştırmalar.....	22
2.5.2. Eş Desteği ile İlgili Araştırmalar.....	26
2.5.3. Evlilik Doyumu ve Eş Desteğini Birlikte İnceleyen Araştırmalar.....	28
2.6. Özel Gereksinimli Çocuğu Olan Aileler ile İlgili Türkiye'de ve Yurtdışında Yapılan Araştırmalar.....	29
BÖLÜM III	35
YÖNTEM	35
3.1. Araştırmanın Modeli / Deseni.....	35
3.2. Evren / Örneklem / Çalışma Grubu / Katılımcılar.....	35
3.3. Veri Toplama Süreci ve Araçları.....	38
3.3.1. Eş Destek Ölçeği.....	39
3.3.2. Evlilik Yaşamı Ölçeği.....	39
3.3.3. Demografik Bilgi Formu.....	40
3.4. Verilerin Analizi.....	40
3.5. Araştırmanın Geçerliği ve Güvenirliği.....	41
3.6. Araştırmacının Rolü.....	41
BÖLÜM IV	42
BULGULAR	42

4.1. Normal Gelişim Gösteren Çocuğu Olan Ebeveynlerin Algıladıkları Eş Desteği ve Evlilik Doyumu ile Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular.....	42
4.1.1. Normal Gelişim Gösteren Çocuğu Olan Ebeveynlerin Algıladıkları Eş Desteği ve Evlilik Doyumunun Cinsiyete Göre Karşılaştırılması	43
4.1.2. Normal Gelişim Gösteren Çocuğu Olan Ebeveynlerin Algıladıkları Eş Desteği ve Evlilik Doyumunun Yaş'a Göre Karşılaştırılması.....	44
4.1.3. Normal Gelişim Gösteren Çocuğu Olan Ebeveynlerin Algıladıkları Eş Desteği ve Evlilik Doyumunun Eğitim Düzeyine Göre Karşılaştırılması.....	45
4.1.4. Normal Gelişim Gösteren Çocuğu Olan Ebeveynlerin Algıladıkları Eş Desteği ve Evlilik Doyumunun Mesleğe Göre Karşılaştırılması.....	47
4.1.5. Normal Gelişim Gösteren Çocuğu Olan Ebeveynlerin Algıladıkları Eş Desteği ve Evlilik Doyumunun Gelir Düzeyine Göre Karşılaştırılması.....	48
4.1.6. Normal Gelişim Gösteren Çocuğu Olan Ebeveynlerin Algıladıkları Eş Desteği ve Evlilik Doyumunun Flört Süresine Göre Karşılaştırılması.....	49
4.1.7. Normal Gelişim Gösteren Çocuğu Olan Ebeveynlerin Algıladıkları Eş Desteği ve Evlilik Doyumunun Evlilik Yaşına Göre Karşılaştırılması.....	51
4.1.8. Normal Gelişim Gösteren Çocuğu Olan Ebeveynlerin Algıladıkları Eş Desteği ve Evlilik Doyumunun Evlenme Şekline Göre Karşılaştırılması.....	52
4.1.9. Normal Gelişim Gösteren Çocuğu Olan Ebeveynlerin Algıladıkları Eş Desteği ve Evlilik Doyumunun İlk Çocuk Sahibi Olma Yaşına Göre Karşılaştırılması.....	53
4.1.10. Normal Gelişim Gösteren Çocuğu Olan Ebeveynlerin Algıladıkları Eş Desteği ve Evlilik Doyumunun Çocuk Sayısına Göre Karşılaştırılması.....	54

4.2. Özel Gereksinimli Çocuğu Olan Ebeveynlerin Algıladıkları Eş Desteği ve Evlilik Doyumu ile Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular.....	55
4.2.1 Özel Gereksinimli Çocuğu Olan Ebeveynlerin Algıladıkları Eş Desteği ve Evlilik Doyumunun Cinsiyete Göre Karşılaştırılması.....	55
4.2.2. Özel Gereksinimli Çocuğu Olan Ebeveynlerin Algıladıkları Eş Desteği ve Evlilik Doyumunun Yaş'a Göre Karşılaştırılması.....	57
4.2.3. Özel Gereksinimli Çocuğu Olan Ebeveynlerin Algıladıkları Eş Desteği ve Evlilik Doyumunun Eğitim Düzeyine Göre Karşılaştırılması.....	58
4.2.4. Özel Gereksinimli Çocuğu Olan Ebeveynlerin Algıladıkları Eş Desteği ve Evlilik Doyumunun Mesleğe Göre Karşılaştırılması.....	60
4.2.5. Özel Gereksinimli Çocuğu Olan Ebeveynlerin Algıladıkları Eş Desteği ve Evlilik Doyumunun Gelir Düzeyine Göre Karşılaştırılması.....	61
4.2.6. Özel Gereksinimli Çocuğu Olan Ebeveynlerin Algıladıkları Eş Desteği ve Evlilik Doyumunun Flört Süresine Göre Karşılaştırılması.....	63
4.2.7. Özel Gereksinimli Çocuğu Olan Ebeveynlerin Algıladıkları Eş Desteği ve Evlilik Doyumunun Evlilik Yaşına Göre Karşılaştırılması.....	64
4.2.8. Özel Gereksinimli Çocuğu Olan Ebeveynlerin Algıladıkları Eş Desteği ve Evlilik Doyumunun Evlenme Şekline Göre Karşılaştırılması.....	66
4.2.9. Özel Gereksinimli Çocuğu Olan Ebeveynlerin Algıladıkları Eş Desteği ve Evlilik Doyumunun İlk Çocuk Sahibi Olma Yaşına Göre Karşılaştırılması.....	67
4.2.10. Özel Gereksinimli Çocuğu Olan Ebeveynlerin Algıladıkları Eş Desteği ve Evlilik Doyumunun Çocuk Sayısına Göre Karşılaştırılması.....	68
4.3. Algılanan Eş Desteğinin NGG Çocuğa Sahip Olma ve ÖG Çocuğa Sahip Olma Durumuna Göre Karşılaştırılması.....	69

4.4. Evlilik Doyumunun NGG Çocuğa Sahip Olma ve ÖG Çocuğa Sahip Olma Durumuna Göre Karşılaştırılması.....	70
4.5. ÖG Çocuğu Olan Ebeveynlerin Algıladıkları Eş Desteğinin Çocukların Tanılarına Göre Karşılaştırılması.....	70
4.6. ÖG Çocuğu Olan Ebeveynlerin Evlilik Doyumunun Çocukların Tanılarına Göre Karşılaştırılması.....	72
4.7. NGG ve ÖG Çocuğu Olan Ebeveynlerin Algıladıkları Eş Desteği ve Evlilik Doyumu Arasındaki İlişki.....	73
BÖLÜM V	74
SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	74
5.1. Tartışma.....	74
5.1.2 NGG Çocuğu Olan Ebeveynlerin Eş Destek Ölçeği ve Evlilik Yaşamı Ölçeği ile Ebeveynlerin Sosyo-Demografik Özelliklere İlişkin Bulguların Tartışılması.....	74
5.1.3. ÖG Çocuğu Olan Ebeveynlerin Eş Destek Ölçeği ve Evlilik Yaşamı Ölçeği ile Ebeveynlerin Sosyo-Demografik Özelliklere İlişkin Bulguların Tartışılması.....	77
5.1.4. Algılanan Eş Desteği ve Evlilik Doyumunun NGG Çocuğa Sahip Olma ve ÖG Çocuğu Sahip Olma Durumuna Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulguların Tartışılması.....	81
5.1.5. ÖG Çocuğu Olan Ebeveynlerin Algıladıkları Eş Desteği ve Evlilik Doyumunun Çocukların Tanılarına Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulguların Tartışılması.....	83
5.1.6. NGG ve ÖG Çocuğu Olan Ebeveynlerin Algıladıkları Eş Desteği ve Evlilik Doyumu Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulguların Tartışılması.....	84
5.2. Sonuç ve Öneriler.....	84
KAYNAKÇA	89

EK 1. Öğrencinin Akademik Özgeçmişi.....	110
EK 2. Uygulama İzinleri.....	113
EK 3. Eş Destek Ölçeği.....	115
EK 4. Evlilik Yaşamı Ölçeği.....	116
EK 5. Demografik Bilgi Formu.....	117
EK 6. Gönüllü Katılımcı Onam Formu.....	119
EK 7. Ölçek İzinleri.....	121

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1 Araştırmaya katılan NGG ve ÖG çocuğu olan ebeveynlere ve çocuklarına dair demografik bilgilerine ilişkin betimsel istatistikler.....	36
Tablo 2 NGG çocuğu olan ebeveynlerin algıladıkları eş desteği ve evlilik doyumu düzeylerinin ortalamalarının cinsiyete göre karşılaştırılma sonuçları.....	43
Tablo 3 NGG çocuğu olan ebeveynlerin algıladıkları eş desteği ve evlilik doyumu düzeylerinin ortalamalarının yaşa göre karşılaştırılma sonuçları.....	44
Tablo 4 NGG çocuğu olan ebeveynlerin algıladıkları eş desteği ve evlilik doyumu düzeylerinin ortalamalarının eğitim düzeyine göre karşılaştırılma sonuçları.....	45
Tablo 5 NGG çocuğu olan ebeveynlerin algıladıkları eş desteği ve evlilik doyumu düzeylerinin ortalamalarının mesleğe göre karşılaştırılma sonuçları.....	47
Tablo 6 NGG çocuğu olan ebeveynlerin algıladıkları eş desteği ve evlilik doyumu düzeylerinin ortalamalarının gelir düzeyine göre karşılaştırılma sonuçları.....	49
Tablo 7 NGG çocuğu olan ebeveynlerin algıladıkları eş desteği ve evlilik doyumu düzeylerinin ortalamalarının flört süresine göre karşılaştırılma sonuçları.....	50
Tablo 8 NGG çocuğu olan ebeveynlerin algıladıkları eş desteği ve evlilik doyumu düzeylerinin ortalamalarının evlilik yaşına göre karşılaştırılma sonuçları.....	51
Tablo 9 NGG çocuğu olan ebeveynlerin algıladıkları eş desteği ve evlilik doyumu düzeylerinin ortalamalarının evlenme şekline göre karşılaştırılma sonuçları.....	52
Tablo 10 NGG çocuğu olan ebeveynlerin algıladıkları eş desteği ve evlilik doyumu düzeylerinin ortalamalarının ilk çocuk sahibi olma yaşına göre karşılaştırılma sonuçları.....	53
Tablo 11 NGG çocuğu olan ebeveynlerin algıladıkları eş desteği ve evlilik doyumu düzeylerinin ortalamalarının çocuk sayısına göre karşılaştırılma sonuçları.....	54
Tablo 12 ÖG çocuğu olan ebeveynlerin algıladıkları eş desteği ve evlilik doyumu düzeylerinin ortalamalarının cinsiyete göre karşılaştırılma sonuçları.....	56
Tablo13 ÖG çocuğu olan ebeveynlerin algıladıkları eş desteği ve evlilik doyumu düzeylerinin ortalamalarının yaşa göre karşılaştırılma sonuçları.....	57
Tablo 14 ÖG çocuğu olan ebeveynlerin algıladıkları eş desteği ve evlilik doyumu düzeylerinin ortalamalarının eğitim düzeyine göre karşılaştırılma sonuçları.....	59
Tablo 15 ÖG çocuğu olan ebeveynlerin algıladıkları eş desteği ve evlilik doyumu düzeylerinin ortalamalarının mesleğe göre karşılaştırılma sonuçları.....	60
Tablo 16 ÖG çocuğu olan ebeveynlerin algıladıkları eş desteği ve evlilik doyumu düzeylerinin ortalamalarının gelir düzeyine göre karşılaştırılma sonuçları.....	62
Tablo 17 ÖG çocuğu olan ebeveynlerin algıladıkları eş desteği ve evlilik doyumu düzeylerinin ortalamalarının flört süresine göre karşılaştırılma sonuçları.....	63

Tablo 18 ÖG çocuğu olan ebeveynlerin algıladıkları eş desteği ve evlilik doyumu düzeylerinin ortalamalarının evlilik yaşına göre karşılaştırılma sonuçları.....	65
Tablo 19 ÖG çocuğu olan ebeveynlerin algıladıkları eş desteği ve evlilik doyumu düzeylerinin ortalamalarının evlenme şekline göre karşılaştırılma sonuçları.....	66
Tablo 20 ÖG çocuğu olan ebeveynlerin algıladıkları eş desteği ve evlilik doyumu düzeylerinin ortalamalarının ilk çocuk sahibi olma yaşına göre karşılaştırılma sonuçları.....	67
Tablo 21 ÖG çocuğu olan ebeveynlerin algıladıkları eş desteği ve evlilik doyumu düzeylerinin ortalamalarının çocuk sayısına göre karşılaştırılma sonuçları.....	68
Tablo 22 Algılanan eş desteğinin NGG ve ÖG çocuğuğa sahip olma durumuna göre karşılaştırılma sonuçları.....	69
Tablo 23 Evlilik doyumunun NGG ve ÖG çocuğuğa sahip olma durumuna göre karşılaştırılma sonuçları.....	70
Tablo 24 Özel gereksinimli çocukların tanılarına göre ebeveynlerin eş desteği puan ortalamalarının karşılaştırılma sonuçları.....	71
Tablo 25 Özel gereksinimli çocukların tanılarına göre ebeveynlerin evlilik doyumu puan ortalamalarının karşılaştırılma sonuçları.....	72
Tablo 26 NGG ve ÖG çocuğu olan ebeveynlerin algıladıkları eş desteği ve evlilik uyumu arasındaki ilişkiyi gösteren Spearman Korelasyon sonuçları.....	73

ÖZET

NORMAL GELİŞİM GÖSTEREN ÇOCUĞU OLAN EBEVEYNLER İLE ÖZEL GEREKSİNİMLİ ÇOCUĞU OLAN EBEVEYNLERİN ALGILADIKLARI EŞ DESTEĞİ VE EVLİLİK DOYUMU DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ

Bu araştırma ile normal gelişim gösteren ve özel gereksinimli çocuğu olan ebeveynlerin algıladığı eş desteği ve evlilik doyumu düzeylerinin karşılaştırılarak incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubuna 209 özel gereksinimli çocuğu olan ebeveyn ile 181 normal gelişim gösteren çocuğu olan toplam 390 ebeveyn katılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından hazırlanan ‘Demografik Bilgi Formu’ ve geçerlik-güvenirlilik çalışmaları yapılmış olan ‘Eş Destek Ölçeği’ ve ‘Evlilik Yaşamı Ölçeği’ kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen verilerin istatistiksel analizleri için SPSS-22 (Sosyal Bilimler için İstatistik Paket Programı) paket programı kullanılmıştır.

Araştırma sonucunda; normal gelişim gösteren çocuğu olan ebeveynlerin algıladığı eş desteği alt boyutları ile cinsiyet, yaş, meslek ve evlenme şekli arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Normal gelişim gösteren çocuğu olan ebeveynlerin evlilik doyumunu sadece eğitim düzeyi değişkeninin yordadığı görülmüştür. Özel gereksinimli çocuğu olan ebeveynlerin algıladıkları eş desteği alt boyutları ile cinsiyet, gelir düzeyi, flört süresi ve evlenme şekli arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Özel gereksinimli çocuğu olan ebeveynlerin evlilik doyumunun cinsiyet, yaş ve evlenme şekline göre farklılaştığı bulunmuştur. Çocuğun tanısının ebeveynin algıladığı eş desteği ve evlilik doyumunda önemli bir farklılık oluşturmadığı görülmüştür. Normal gelişim gösteren çocuğu olan ebeveynlerin algıladığı eş desteği ve evlilik doyumu düzeyi, özel gereksinimli çocuğu olan ebeveynlere göre daha yüksektir. Hem normal gelişim gösteren ve hem özel gereksinimli çocuğu olan ebeveynlerde algılanan eş desteği arttıkça evlilik doyumunun da arttığı belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Normal gelişim gösteren çocuğu olan ebeveyn, özel gereksinimli çocuğu olan ebeveyn, algılanan eş desteği, evlilik doyumu.

ABSTRACT

EXAMINATION OF THE LEVELS OF PERCEIVED SPOUSAL SUPPORT AND MARITAL SATISFACTION OF PARENTS WHO HAVE NORMALLY DEVELOPED CHILDREN AND WHO HAVE CHILDREN WITH SPECIAL NEEDS

In this study aimed to examine and comparing the perceived spousal support and marital satisfaction levels of parents who have children with special needs and normally developed children. There are 390 persons in total of which 209 parents have children with special needs and 181 parents have children with normally developed. In order to collect data 'Demographic Information Form' prepared by the researcher and 'Spousal Support Scale' and 'Marital Life Scale' were used. SPSS-22 (Statistical Package for Social Sciences) program was used for statistical analysis of the data obtained in the study.

As a result of the research; a significant difference was found between the perceived spousal subscales of parents with normal developmental children and gender, age, occupation and way of marriage. It was seen that only the educational level variable predicted the marital satisfaction of the parents with normal developing children. A significant difference was found between the perceived spousal subscales of the parents with children with special needs and gender, level of income, duration of flirtation and way of marriage. A significant difference was found between the marital satisfaction of the parents with special needs and gender, age and way of marriage. It was seen that the diagnosis of the child did not make a significant difference in the perceived parental support and marital satisfaction. Perceived spousal support and marital satisfaction levels of parents with normal developing children are higher than parents with special needs children. Marital satisfaction was found to increase with perceived spouse support in parents with normal development and special needs children.

Keywords: Parents with normally developed children, parents with special needs children, perceived spousal support, marital satisfaction.

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

Evlenen çiftler farklı sebeplerle çocuklarının olmasını isteyebilirler. Sebepler çeşitli de olsa ebeveynlerin çocukları için düşleri, idealleri vardır. Bir çocuğun aileye katılımı dahi çiftleri etkilerken; doğan çocuğun özel gereksinimli olması ebeveynlerin dünyasını tamamen değiştirmektedir (Arıcıoğlu ve Gültekin, 2017). Anne baba olarak durumu kabullenmek ve uyum sağlamak aynı anda eşlerin de ilişkisini etkilemektedir. Eşlerin karşılaştıkları bu durum ile etkili bir şekilde baş edebilmeleri ve uyum sürecini sağlıklı bir şekilde geçirebilmeleri için birbirlerinin desteğine ihtiyaçları vardır. Toplumun en küçük yapı taşı olan ailede eşlerin birbirlerinden destek görmeleri evliliklerinden doyum alabilmeleri için çok önemlidir.

Normal gelişim gösteren ve özel gereksinimli çocuğu olan ailelere yönelik evlilik doyumunu ile ilgili çalışmalar, örneğin; (Knutson, Johnson ve Sullivan, 2004; Ünal, 2009; Bayraklı, 2010; Çay, 2016; Kara, 2016; Baş, 2018) olmasına rağmen her iki grup ailede algılanan eş desteği ve evlilik doyumunun çeşitli demografik özelliklere göre incelenerek karşılaştırma yapılmadığı görülmüştür. Literatürdeki bu eksikliği gidermeye katkıda bulunmak amacıyla, özel gereksinimli ve normal gelişim gösteren çocuğu olan ebeveynlerin algıladıkları eş desteği ve evlilik doyumunu arasındaki ilişki çeşitli demografik özellikler açısından incelenmiş ve iki ebeveyn grubu karşılaştırılmıştır. Bu çalışmanın hem özel gereksinimli çocuğu olan hem de normal gelişim gösteren çocuğu olan ebeveynlerin evlilik doyumlarına ilişkin verileri artırma açısından yararlı olabileceği düşünülmektedir. Ayrıca her iki grup ebeveynin eş desteği ve evlilik doyumunu düzeylerindeki farklılık ve benzerliklerin ortaya konulmasının da oluşturulacak yeni yasal düzenlemelerin ve verilecek hizmetlerin planlanmasında olumlu yansımaları olacağı düşünülmektedir.

1.2. Amaç ve Önem

Günümüzde evlenme oranının düşmesi ve boşanma oranının artması nedeniyle (Türkiye İstatistik Kurumu [TÜİK], 2018), eşlerin evliliklerinden sağladıkları doyumun anlaşılması önemli görülmektedir. İlişki memnuniyetini etkileyen en önemli öğelerden biri de eşten alınan sosyal destektir (Çağ, 2011). Algılanan eş desteğinde, eşin ne kadar destekleyici davrandığı değil, desteği alan tarafın bunu ne kadar algıladığı önemlidir (Yıldırım, 2004).

Çocuk sahibi olmak isteyen her birey normal gelişim gösteren ve sağlıklı bir çocuğu olsun ister. Normal gelişim gösteren bir bebeğin bile aileye katılması ailenin sistem ve yapısını

etkilerken, özel gereksinimli bir bebeğin doğumu, ailedeki sistemi ve çiftlerin ilişkilerini olumsuz olarak etkileyebilmektedir (Sarıyıldız, 2017). Ülkemizde alanyazın incelendiğinde her iki tür ailenin eş desteği ve evlilik doyumunu inceleyen çalışmalara gereksinim olduğu düşünülmektedir.

Bu doğrultuda bu araştırmanın amacı, normal gelişim gösteren çocuğu olan ebeveynler ile özel gereksinimli çocuğu olan ebeveynlerin algıladıkları eş desteği ve evlilik doyumu düzeylerinin bazı değişkenlere (cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, meslek, gelir düzeyi, flört süresi, evlilik yaşı, evlenme şekli, ilk çocuk sahibi olma yaşı, çocuk sayısı, çocuğun tanısı) göre incelenmesidir. Araştırmanın bir diğer amacı ise, normal gelişim gösteren çocuğu olan ebeveynler ile özel gereksinimli çocuğu olan ebeveynlerin algıladıkları eş desteği ve evlilik doyum düzeylerinin farklılaşıp farklılaşmadığını karşılaştırmaktır.

Ailede algılanan eş desteği, ebeveynlerin evliliklerinden doyum almaları açısından önemlidir (Çağ, 2011). Bu nedenle normal gelişim gösteren ve özel gereksinimli çocuğa sahip olan ebeveynlerin evlilik doyumunun, eş desteği ve diğer çalışmalardan, örneğin (Tsui- Feng ve diğerleri, 2010; Chong ve Mickelson, 2013; Çağ, 2011; Çağ, 2016; Darcan-Ayer, 2016; Kabasakal ve Soylu, 2016; Vural-Batık ve Kalkan, 2017) farklı olarak flört süresi, ilk çocuk sahibi olma yaşı gibi çeşitli demografik özelliklere göre de değişebileceği düşünülmüştür. Ülkemizde iki ebeveyn grubunun eş desteği ve evlilik doyum düzeylerinin birlikte ele alınarak karşılaştırılması açısından bu çalışmanın önemli olduğu düşünülmektedir. Ayrıca bu çalışmada, farklı tanı gruplarına sahip çocuğu olan ebeveynlerin algıladıkları eş desteği ve evlilik doyumu arasındaki ilişki de incelenmiştir.

Bu araştırmanın sonuçlarından evlilik ve aile danışmanlığı alanında çalışan uzmanlar yararlanabileceklerdir. Özel gereksinimli ya da normal gelişim gösteren çocuğa sahip olmanın eş desteği ve evlilik doyumu ile ilişkisini bilen uzmanlar, ailelere daha iyi hizmet sunabileceklerdir. Ayrıca araştırmanın sonuçlarının, çocuk sahibi olmak isteyen anne baba adaylarına eş desteği ve evlilik doyumu ile ilgili aile eğitim programlarının geliştirilmesine katkı sağlayacağı da düşünülmektedir.

1.3. Problem Cümlesi / Alt Problem Cümleleri

Araştırmanın problemi: Normal gelişim gösteren çocuğu olan ebeveynler ile özel gereksinimli çocuğu olan ebeveynlerin algıladıkları eş desteği ve evlilik doyumu bazı değişkenlere göre farklılaşmakta mıdır?

Alt problemler:

1. Normal gelişim gösteren çocuğu olan ebeveynlerin algıladıkları eş desteği ve evlilik doyumu;

- 1.1.Cinsiyet,
 - 1.2.Yaş,
 - 1.3.Eğitim düzeyi,
 - 1.4.Meslek,
 - 1.5.Gelir düzeyi,
 - 1.6.Flört süresi,
 - 1.7.Evlilik yaşı,
 - 1.8.Evlenme şekli,
 - 1.9.İlk çocuk sahibi olma yaşı,
 - 1.10. Çocuk sayısına göre farklılaşmakta mıdır?
2. Özel gereksinimli çocuğu olan ebeveynlerin algıladıkları eş desteği ve evlilik doyumu;
- 2.1.Cinsiyet,
 - 2.2.Yaş,
 - 2.3.Eğitim düzeyi,
 - 2.4.Meslek,
 - 2.5.Gelir düzeyi,
 - 2.6.Flört süresi,
 - 2.7.Evlilik yaşı,
 - 2.8.Evlenme şekli,
 - 2.9.İlk çocuk sahibi olma yaşı,
 - 2.10. Çocuk sayısına göre farklılaşmakta mıdır?
3. Algılanan eş desteği düzeyi, normal gelişim gösteren çocuğa sahip olma ve özel gereksinimli çocuğa sahip olma durumuna göre farklılaşmakta mıdır?
4. Evlilik doyumu düzeyi, normal gelişim gösteren çocuğa sahip olma ve özel gereksinimli çocuğa sahip olma durumuna göre farklılaşmakta mıdır?
5. Özel gereksinimli çocukların tanıklarına göre ebeveynlerin algıladıkları eş desteği düzeyi farklılaşmakta mıdır?
6. Özel gereksinimli çocukların tanıklarına göre ebeveynlerin evlilik doyum düzeyi farklılaşmakta mıdır?
7. Normal gelişim gösteren ve özel gereksinimli çocuğu olan ebeveynlerin algıladıkları eş desteği ve evlilik doyumu arasında ilişki var mıdır?

1.4. Sınırlılıklar

Çalışmanın sonuçları, 2018-2019 eğitim-öğretim yılında İzmir ili Buca ilçesinde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı resmi ortaokullarda (5. , 6. , 7. ve 8. sınıf) eğitim gören normal gelişim gösteren (NGG) çocuğu olan 181 ebeveyn ile özel gereksinimli (ÖG) çocuğu olan 209 ebeveyn olmak üzere toplam 390 ebeveynle sınırlıdır. Çalışmada incelenen demografik özellikler, Demografik Bilgi Formunun sorularıyla; algılanan eş desteği, Eş Destek Ölçeğinin ölçtüğü özelliklerle; evlilik doyumu, Evlilik Yaşam Ölçeğinin belirlediği kriterler ile sınırlıdır.

1.5. Varsayımlar

Çalışmaya katılan ebeveynlerin veri toplama araçlarında yer alan ifadeleri doğru, samimi, gerçeği yansıtır bir şekilde cevapladığı varsayılmaktadır. Araştırmanın örneklem grubunun evreni temsil edeceği varsayılmaktadır.

1.6. Tanımlar

Eş Desteği: Karı kocanın birbirlerini destekleyici davranışlarının bütünüdür (Yıldırım, 2004).

Evlilik Doyumu: Kişinin ilişkisiyle ilgili düşünce ve hislerini kapsayan, birlikteliğinden memnun olma durumudur (Vural-Batık ve Kalkan, 2017).

Özel Gereksinimli Çocuk (ÖG): Bireysel ve gelişim özellikleri ile eğitim yeterlilikleri açısından akranlarından anlamlı düzeyde farklılık gösteren birey (Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği, 2018).

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE / KAVRAMSAL ÇERÇEVE / İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde araştırmaya konu olan evlilik doyumu, eş desteği ve özel gereksinimli çocuğu olan ailelere yönelik kuramsal bilgilere ve konu ile ilgili yurtiçinde ve yurtdışında yapılan birtakım çalışmalara yer verilmiştir.

2.1. Evlilik Doyumu

Evlilik doyumu, evliliğin sürekliliğinde, evliliğin kalitesini saptamada önemli bir etken olmakla beraber, evliliğin devamlılığını öngörme ve ilişkideki zor durumlarda kişilerin göstereceği tepkilerin değerlendirilmesinde önemli bir faktördür (Alpay, 2009). Evlilik doyumu literatürde birçok şekilde tanımlanmıştır. Örneğin, Çağ (2011), evlilik doyumunu bireyin yaşadığı ilişkiye yönelik bakış açısı olarak tanımlamıştır. Celenk ve Van De Vijver (2013)' e göre evlilik doyumu, kişinin evliliğine bütüncül açıdan bakarak değer biçmesidir. Vural-Batık ve Kalkan (2017) ise evlilik doyumunu, kişinin ilişkisiyle ilgili düşünce ve hislerini kapsayan ve kişinin birlikteliğinden memnun olma durumu olarak betimlemiştir.

Evlilik doyumunu olumlu, olumsuz etkileyen Tarhan (2019) evlilik doyumunda etkisi olan birtakım psikolojik ihtiyaçları belirtmektedir. Bunlar;

- Sevgi vermek ve sevgi almak,
- İlişkide güven,
- İlgi ve alaka,
- Terkedilme korkusunun olmaması,
- Değerli hissetme ve önemseme,
- Korunma ihtiyacı,
- Açık, etkili iletişim,
- Cinsel haz,
- Kişisel özgürlük alanı,
- Çocuk sahibi olma ihtiyacı,
- Hoşça vakit geçirme ve maddi denklik,
- Kendini gerçekleştirme ihtiyacı.

Çiftlerin evliliklerinden doyum alabilmesi için yukarıda belirtilen bu ihtiyaçların karşılanması gerekmektedir. Aksi takdirde evlilik doyumunun azalacağı düşünülebilmektedir.

Evlilik doyumunun azalması çiftlerin evliliklerini sürdürmeleri konusunda olumsuz bir etkendir. Bu olumsuzluk hem eşleri hem çocukları etkilemektedir. Eşler ve çocuklar, cinsel yaşam ve şahsiyet evlilik doyumunu açıklayan üç alt ögedir (Çelik ve Yazgan-İnanç, 2009). Bradbury, Fincham ve Beach (2000), ailede evlilik memnuniyeti üzerinde doğrudan etkili olan üç bağlam üzerinde durmuşlardır. Bunlar; çocuk, geçmiş yaşantılar ve geçiş zamanlarıdır. Birçok çift çocuk sahibi olduktan sonra evlilik ilişkisinin başladığını düşünmektedir. Çocuk ilk doğduğu yıllarda evliliğin niteliğini zayıflatırken, çocuk büyüdükçe evliliğin sürekliliği güçlenmektedir. Eşlerin geçmişteki yaşantıları ve özellikleri de evlilik doyumu ile ilişkilidir (Demir, 2014).

Çiftlerin yaşadıkları ilişkiden memnuniyet duymaları çeşitli öğelerdeki uyuma bağlıdır. İyi bir iletişimin ilkeleri olan açıklık ve içtenlik, duygudaşlık, somutluk, gerçekçilik öğeleri ile paylaşım yapmak, eşe ilgi ve sevecenlik göstermek, aile olduğunu hatırlamak, sorumlulukları paylaşmak, beraber karar almak, kendine özel zaman ayırmak, sosyalleşmek, aileler ile ilgilenmek, bütçeye katkıda bulunmak, cinselliği ihmal etmemek gibi öğeler uyumlu olmalıdır. Bu uyum sayesinde evlilikten alınan doyum artmaktadır (Özgüven, 2001).

Sayar (2019) evlilik doyumunu olumsuz etkileyebilecek iki önemli risk etmeni olduğunu belirtmektedir. Kötü yaşantılar karşısında eşlerin sergilediği duruş, ayrılmış ebeveyn çocuğu olma, evlenmeden önce bir süre beraber yaşama, ikinci evlilik, dini inanış farklılığı, erken yaşta evlenme, kısa bir flört süresi ve ekonomik yetersizlik ilişkideki durağan risk etmenleridir. Ayrıca ilişki üzerinde olumsuz etkisinin azaltılabileceği etkin risk etmenleri de vardır. Bunlar ise; kavgacı bir kişilik, farklı görüş ayrılıkları, iletişim güçlüğü, etkili çatışma çözme stratejilerini bilmemek, kritik durumlarda ayrı tutum sergilemek ve bağlı değil bağımlı olmak. Bu etmenler evlilik doyumunu olumsuz etkileyebilir. Ancak sorun oluşturan etmen üzerinde çalışmak ve çabalamak olumsuz etkiyi azaltabilmektedir.

Literatürde aile ilişkilerini ve yaşantılarını anlamaya yönelik pek çok kuram ve yaklaşım vardır. Her aile danışma kuramının kendi içinde odaklandığı noktalar vardır. Kuramların evlilik ve ilişki doyumuna yönelik bakış açıları şöyledir;

1. Aile Sistem Kuramı: Bu kuram aileyi bir sistem olarak ele almaktadır. Evlilikten doyum alınabilmesi için özellikle eş ve çocuk alt sistemlerinin iyi işler durumda olması gerekir. İlişki doyumu içerisinde yer alan eş alt sistemini; güç ve denge, koşulsuz kabul, kendilik saygısı, aile sistemi dışındaki öğelerin ilişkiyi etkileyiş biçimi ve cinsel hayat etkilemektedir. Aile sistemindeki alt sistemlerin manevi gereksinimlerinin karşılanması ve

sorumluluklarının yerine getirilmesi eş sisteminin sağlıklı çalışmasını sağlar. Böylece evlilik ilişkisinden doyum alınır (Çelik, 2006).

2. Yapısal Aile Kuramı: Bu kurama göre fonksiyonel aile yapısı önemlidir. İyi organize olan, ilişkileri arasında eşitlik olan aileler fonksiyoneldir ve evliliklerinden doyum alırlar. Ayrıca yaşanabilecek olan beklenmedik bunalım anlarında ailenin uygun tepki vermesi ve yeni koşullara alışması da evlilik uyumunu etkilemektedir. Doyumun azaldığı sağlıklı olmayan aile yapısını sağlıklı hale getirebilmek için ailede işlem kalıplarının yeniden çerçeveselendirilmesi gerekmektedir (Nazlı, 2016).
3. Davranışçı Aile Kuramı: Bu kurama göre ailedeki bireylerin davranış biçimleri önemlidir. Davranışlar öğrenme yoluyla oluşur. Ailedeki bireylerin doyumunu arttırabilmek için işlevsel olmayan tutumları fark ettirmek, bunların yerine işlevsel tutum kalıpları öğretilmeli ve hayata geçirilmelidir. Bu şekilde eşlerin evlilikten aldıkları doyum artabilir (Çağ, 2011).
4. Bilişsel Davranışçı Aile Kuramı: Ellis (1986)'in kuramına göre sadece davranış aile içerisindeki ilişkiyi anlamada yeterli değildir. Düşünce, davranış ve duygular ilişkilerde bir etkileşim halindedir. Bir ailede problem var ise bu akılcı olmayan düşünce kalıpları ile ilgilidir. İlişkiden alınan doyum etkileyen otomatik düşünceleri değiştirmek önemlidir. Gerçekçi olmayan beklentiler, genellemeler ve işlevsiz düşünceler ilişki doyumunu azaltır. Gerçekçi ve işlevsel düşünceler ise ilişki doyumunu artırır (Ersanlı, 2007).
5. Stratejik Aile Kuramı: Bu kurama göre ailedeki sürecin işlevi önemlidir. Çiftlerin aşk ve kötülük hislerini birbirlerine açıklamaları ilişkiden alınan memnuniyet üzerinde etkilidir. Evlilik ilişkisindeki güven arttıkça doyum da artmaktadır. Güven ihtiyacının karşılanmaması, karşıdaki kişinin kötülüğünü isteme ve ona kötü davranma ilişkide sorun yaratmakta ve ilişki doyumunu da olumsuz etkilemektedir. Çiftlerin birbirine destek olması, güvenmesi ve yanında hissetmesi doyumunu olumlu etkilemektedir. Bu nedenle de ilişkideki işlevsel olmayan tekrarlanan davranış biçimlerinin ortadan kaldırılması ve değiştirilmesi gerekmektedir (Gladding, 2002).
6. Yaşantısal Aile Kuramı: Bu kurama göre aile üyeleri için; koruma, kendi çıkarlarının korunması, benlik ve aidiyet duygusu önemlidir. Birey ailenin kendi büyüme ve gelişimini desteklemesini önemser. Ayrıca ailenin kendisini

korumasına yardımcı olmasını ister. Ailenin gelişimi bireyin de gelişimini sağlar. Böylece aile içerisindeki ilişkilerden doyum alınır (Cag ve Voltan-Acar, 2015).

7. Evlilik Kalitesinin Karşılıklı Değişimi Kuramı: Lewis ve Spanier'ın (1979) geliştirdiği bu kuram, evlilikten doyum alınabilmesi için 3 sav ortaya koymuştur. Bunlar;
 - Bireysel ve toplumsal kazanç arttıkça ilişki güçlenir ve doyum artar,
 - Çiftlerin hayatlarından aldıkları haz arttıkça evlilik doyumunu artar,
 - Çiftlerin ilişkilerinde birbirlerine verdikleri mükâfat arttıkça doyum artar (Güler,2010).
8. Yükleme Kuramı: Bu kurama göre, negatif birliktelik yaşantılar üzerinde fazla etki yapar ve pozitif birliktelik yaşantılar üzerinde az etki yapar tarzında bir yükleme yapmak evlilik doyumunu azaltır. Yüklemeler bireyin tutumlarını, tutumlar da evlilikteki memnuniyete etki eder. Sorunlara yönelik karşıdaki kişiye yükleme yapmak sorunu çözmez aksine sorunu devam ettirir. Bu da ilişkiden alınan memnuniyeti düşürür (Curun,2006).
9. Sosyal Mübadele (Karşılıklı Bağımlılık) Kuramı: Bu kuram Thibaut ve Kelley (1959) tarafından geliştirilen bir sosyal psikoloji teorisidir. Teoriye göre; bireyin bağımlı olma durumu bireysel anlamda yaşadığı birlikteliğe gereksinim duymasına, iyilik haline ve birlikteliğindeki gelişmişlik düzeyine bağlıdır. Karşılıklı bağımlılık; birbirlerine yönelik kişilerin arzu, mutluluk ve tedirgin olmama durumu üzerindeki izlenimlerinin etkisini ve kalitesini betimler. İlişkideki bu etki şimdi olduğu gibi gelecekte de ilişkiyi düzenler. Karşılıklı bağımlılığın özündeki bu etki haz verirken bazen de üzüntü ve aşırı kaygı da hissettirebilir. Kişi yaşadığı birliktelikten doyum alıp almadığını karşılaştırma düzeyi denen tecrübe ve ortamın karşılaştırıldığı bir ölçü ile belirlenir. Kişi yaşadığı evlilikten doyum alıp almadığını bu ölçü aracılığıyla değerlendirir (Bilecen, 2007).
10. Sosyal Öğrenme Kuramı: Bu kuram, birliktelik yaşayan kişilerin ceza ve mükafatları spesifik olarak inceleyip, açıkladıklarını savunur. Problemler ilişkilerin sürmesinde hatalı yorumlamanın etkili olduğu öngörülür. Sorun, ilişkideki iki kişinin de tutumlarındaki algı ve gerçekçi olmayan beklentilerinden kaynaklanır. Problemler ilişki yaşayan kişiler yanlış algı ve

beklentileri sorgulayarak problemi çözebilirler. Ancak bu şekilde ilişkiden doyum sağlanabilir (Anar, 2011).

11. Öğrenme Kuramı: Cairns ve Gewirtz (1972) tarafından geliştirilen bu kurama göre; kişilerin karşılıklı yaşadıkları ilişkiler, çift taraflı çıkarı esas alır ve bu çıkar kişilerin yetişkinlikteki ilişkilerinde de olacaktır. Evlilik ilişkisinde de, çiftlerin birbirlerine yönelik tutum ve düşünceleri geçmiş yıllarda edindikleri deneyimler ile oluşmaktadır. Bu nedenle de yaşam boyunca öğrendiklerimiz ne kadar nitelikli ise evlilik ilişkisinden alacağımız hazzın da niteliği artacaktır (Dalkılıç, 2016).
12. Bağlanma Kuramı: Bowlby (1969), bağlanma tecrübesinin doğumdan ölüme kadar devam ettiğini öne sürer. Temel bağlanma figürü ile olan yaşantımız benliğimize ve çevreye karşı bir bakış açısı geliştirir. Bu bakış açısı gelecekteki romantik partnerimize yönelik de bir izlenimdir. Hazan ve Shaver (1987) yetişkinlikteki partnerimiz ile aramızdaki ilişkiyi, çocuk ve bakıcı arasındaki ilişkiye benzetmişlerdir. Evlilikten doyum alabilmek için, tedirgin olmama, cinsel haz ve bakım ihtiyaçlarının giderilmesi gerekmektedir. Aşk bir ilişkiyi başlatabilir ancak çiftler birbirlerine güven duyup rahatlamazlarsa ilişkiden doyum alınmamaya başlar (Kaya-Balkan, 2009).
13. Sevginin Evrimi Kuramı: Sevginin evrimi kuramına göre; bir ilişkiden doyum sağlayabilmenin üç koşulu vardır. Bunlar;
 - Bebeklikte bakım veren tarafından korunma gereksinimi nasıl karşılanıyorsa, yetişkinlikte de eş korunma ihtiyacını karşılamalıdır.
 - Çiftler birbirlerini çocuk olarak algılayarak koruma ihtiyaçlarını da karşılamalıdır.
 - Çiftler birbirlerinin cinsel gereksinimlerini karşılamalıdır.
 Yukarıda belirtilen bu ihtiyaçların sağlanması ile ilişkiden alınan memnuniyet artar (Hortasçu, 1991; Akt: Demir, 2014).
14. Kişiler Arası İletişime Dair Sosyal Biliş Kuramı: Bu kuram, kişilerin diğerleri ile ilgili bilişlerini irdelemektedir. Romantik partnerini koşulsuz, olduğu gibi kabul eden eşlerin ilişki memnuniyeti artmaktadır. Eşlerin kendine özgü özellikleriyle davranması ve kabul görmesi, birbirlerine yönelik kontrolcü tutum içerisinde olmamaları, ilişkide dengenin önemszenmesi doyum üzerinde etkilidir (Çınar, 2008; Tan, 2016).

15. Bağlamsal model: Bradbury ve Fincham (1988) tarafından geliştirilen modele göre; bağlam, ilişkideki tutumlar üzerinde etkisi olan psikolojik şart ve niceliklerdir. Bağlam yakın ve uzak bağlam olarak incelenebilir. Karşıdaki kişinin yaptığı bir davranış anında eşin içinde bulunduğu his ve bilişe yakın bağlam denir. Bireydeki kalıcı olan kişilik özelliklerine de uzak bağlam denir. Yakın ve uzak bağlam arasındaki ilişkiye göre doyumun niceliği değişir. Uzak bağlam ile haz arasındaki etkileşim yakın bağlamın aracı olması ile belirlenir. Uzak bağlam genel anlamda ilişkiyi tümüyle etkileyebilir (Anar, 2011).

2.2. Eş Desteği

Birey doğduğu zamandan son nefesini verene dek yaşadığı çevreden yapacaklarına yönelik dayanak ve izin alma gereksinimi duyar. Yaşamdaki dayanak ve kabul görmek kişi için bir motivasyon kaynağıdır. Birey hem sevinçli hem de üzüntülü anlarında en yakınlarından destek görmek ister (Ateş,2012). Bu anlamda sosyal destek aile ile çalışan alan uzmanları için önemli bir konu olmaktadır.

Sosyal destek, kişinin yakınlarından sağladığı hem toplumsal hem de ruhsal bir yarardır (Yıldırım, 1997). Sosyal destek, bireylerin yaşamlarını doğrudan ya da dolaylı olarak etkileyen bir tampon efekttir. Olumsuz yaşam olaylarının etkilerini azaltabilecek, hafifletebilecek bir başa çıkma stratejisidir (Wallace, 2005).

Birey için en temel destek sağlayıcı ailesidir. Ailedeki alt sistemlerin arasında ise eş alt sistemi bireyin destek sağlayanları arasında en önemli kaynak olarak görülmektedir (Güven, Şener ve Yıldırım, 2011). Karı kocanın birbirlerini destekleyici davranışlarının bütününe eş desteği denir (Yıldırım, 2004). Bir ilişkinin kaliteli şekilde devamlılığının sağlanmasında eşlerin birbirine sağladığı destek önemli bir rol oynamaktadır. Kök ailesinden ayrılıp yeni bir yuva kuran kişi eşinden destek görmeyi bekler (Akyıldız, 2019).

Toplum içinde aile en küçük sosyal destek sağlayan birimdir. Aile içinde eş ise sosyal destek sağlayan en temel kişidir. Birey gereksinim hissettiği zamanlarda bunu telafi edecek kişinin eşi olmasını ister. Bu anlamda eş gereksinimleri giderebilecek psikolojik güce sahip olmalıdır. Bu güç ile birey de sorunlarla başa çıkmada kendisini daha güçlü hissetmektedir. Beklenmedik yaşam olaylarında doğrudan aileden destek görmek istenir (Bursa, 2018). Birey eşin desteğini diğer destek kaynaklarından önde tutmakta, bu sayede evlilik doyumunu da artmaktadır (Çağ, 2011).

Birey eşinden sosyal ve cinsel anlamda duygusal bağ kurmak ve bu bağı hissetmek ister. Bu bağ ile birey kendini değerli, önemli, güçlü ve sevecen hisseder (Turan, 2015). Bu bağı hissetmekte güçlük çeken çiftler ilişkilerinde yaşanan sorunlar karşısında çaresiz kalırlar ve problem çözme stratejileri üretmezler (Bursa, 2018).

Eş desteğinin sağladığı birçok yarar vardır. Eşit rol paylaşımı, problemlere yönelik etkili çözümler, önleyici ve etkili zaman geçirme ve çatışmaya yol açan öğelerin azalması eş desteğinin faydalarıdır. Birbirlerini destekleyen eşlerin olduğu bir ailede, var olan çocukların sorumlulukları eşit dağılır ve evlilik kurumu kaliteli olarak devamlılığını sürdürür (Kaya, 2009).

Evli çiftler birbirlerinden destek alamayıp, aile sistemi dışındaki kişilerden destek görmeye başlayınca eş alt sisteminin yapısı bozulur. Eşlerin arasındaki ilişki dışarıdan müdahaleye açık bir hale gelir. Bu da evlilikteki problemlerin temelini oluşturur. Çiftlerden her birinin yeterli, destekleyici ve çözüm odaklı yeteneklerini geliştirmeleri evlilikten alınan doyumunu arttırmada rol oynar (Çakmaklı, 2009; Akt: Türkoğlu, 2013).

Tardy (1985) sosyal desteğin yönü kavramını açıklamıştır. Yön, sosyal desteğin alınması ve verilmesini belirtmektedir (Başer,2006). Perrine (1999)'da sosyal desteğin iki ilkesine vurgu yapmaktadır. İlk ilke, birey stres yaşadığı bir durum içerisindeyken ona destek olacak çevredeki bireylerin gerçek anlamda yanında olmasını ister. Bireyin sosyal desteği algılaması ise ikinci ilkedir. Bu algı bazı bireylerin gerçek anlamda destek gördükleri halde neden bu desteği hissedemediklerini ifade etmektedir (Can, 2013).

Algılanan sosyal destek, bireyin ihtiyaç duyduğunda öznel şekilde tanımlayabildiği ve nesnel olarak ölçebildiği destek kaynaklarının varlığıdır. Ruh sağlığında algılanan sosyal destek verilen sosyal desteğe göre daha belirleyicidir (Gülaçtı,2010). Algılanan sosyal destek, bireyin içinde bulunduğu sosyal ağın onu yeterince destekleyip desteklemediğine yönelik algısıdır. Bu anlamda algılanan sosyal destek bireyin kendi kendisini değerlendirmesidir (Kaya, Akgemci ve Çelik, 2012). Branje, van Aken ve van Lieshout (2002) ailede algılanan sosyal desteğin dört ögesinin olduğunu vurgularlar. Bu ögeler;

- Sağlanan desteği alan kişi,
- Sağlanan desteğin algılandığı kişi,
- Sosyal desteği alan ve veren arasındaki iletişim,
- Ailedir.

Sosyal desteği alan tarafta destek gördüğüne yönelik anlaşılır bir algının olması gerekmektedir. Desteği alan tarafta, duygularının anlaşıldığı, önemsendiği, yüreklendirildiği, değerli hissettirildiği ve kriz zamanlarında destek görebileceğine yönelik anlayışın oluşması

önemlidir (Atçeken, 2014). Evli çiftlerin yaşamlarında çeşitli anlarda gereksinim hissettiklerinde aradıkları desteğin verilmesinin ve verilen bu desteğin tutum olarak algılanmasının ilişkiye ılımlı yönde etkisi olmaktadır. Çiftlerin birbirlerine duygusal destek sağlamaları için destekleyici bir iletişim örüntüsünün olması gerekmektedir. Destekleyici bir eş algısı yaşanması muhtemel kriz durumlarına yönelik çiftleri rahatlatmaktadır (Chambers, 2008; Akt: Günsel, 2013).

Schaefer, Coyne ve Lazarus (1981) sosyal desteği 5 boyutta tanımlamaktadırlar.

Bunlar;

1. Duygusal destek; bir bireyin duygusal gereksinimlerini karşılayan iletişimdir. Bunlar, birisine “Senin için üzülüyorum” veya “Sadece benim için ne kadar çok şey ifade ettiğini bilmeni istiyorum.” demesi gibi ilgi ve endişenin ifadeleridir. Duygusal destek ifadeleri, bir problemi doğrudan çözmeye çalışmaz, bireyin ruh halini yükseltir.
2. Saygı desteği; bir bireyin bir problemi ele alma veya gerekli bir görevi yerine getirme becerisine olan inancını güçlendiren iletişimdir. Bu tür destek, bireylerin ihtiyaç duydukları eylemde bulunmaya teşvik edilmesini ve bu yolda karşısına çıkabilecek engelleri aşabileceğine dair ikna etme çabasıdır. Böylece bireyin kendine olan inancı artar ve stres hissi azalır.
3. Sosyal beraberlik desteği; duygulara veya öz-benlik kavramlarına odaklanmamakta, bunun yerine, bir birlikteliğe ait olan bireyleri doğrulayan veya bu birliktelikte bulunan desteği hatırlatan iletişimi ifade etmektedir. Başka bir deyişle, sosyal beraberlik desteği, insanlara hangi durumda olursa olsun yalnız olmadıklarını hatırlatan iletişimdir. Bir grubun üyeleri birçok türde destek sunabilir ancak sosyal beraberlik desteği kavramı, bu birlikteliğin sosyal destek sağlamak için mevcut olduğunu vurgulamaktadır.
4. Bilgi desteği; faydalı ya da gerekli bilgileri sağlayan iletişimdir. Zorlu bir durumla karşı karşıya kalan birey, karar almak için bilgiye ihtiyaç duyar. Karşılaştığı zorluğun detaylarını veya mevcut farklı çözüm seçeneklerini bilmemek üzüntü ve stres yaratır. Yeni bir hastalık veya sağlık problemi tanısı konan bir birey genellikle durumu ve tedavi seçenekleri hakkında daha fazla bilgiye ihtiyaç duyar ve faydalı bilgiler sağlayanlar tarafından desteklenebilir.
5. Maddi destek; başkaları tarafından sağlanan herhangi somut destektir. Bu destek türü, hasta olan biri için yemek yapmaktan, o kişiyi bir doktor randevusuna götürmeye kadar değişebilir. Bazı zor durumlarda bireyler kendilerine yardımcı olabilecek maddi

mal ya da eylemlere ihtiyaç duyarlar. Maddi destek, sözel olmayan bir iletişimdir (Mattson ve Hall, 2011).

Evlilik ilişkisinde yukarıda belirtilen sosyal destek boyutları önemlidir. Duygusal desteği algılayan eşler birbirlerine güven duyarlar ve aralarındaki duygusal bağ güçlenir. Böylece evliliklerindeki kriz durumları ile etkili bir şekilde baş edebilirler. Evliliğinde saygı desteğini alan eş, artı ve eksi yönleriyle kabul gördüğünü bilmektedir. Bu sayede kendini eşinin gözünde değerli hissetmektedir. Sosyal beraberlik desteği olan evliliklerde eşler beraber boş zaman aktivitesi planlayarak, birlikte eğlenmektedirler. Sosyal ağ desteği olan eşlerde sadece karı koca ilişkisi değil arkadaş ilişkisi de oluşmaktadır. Maddi anlamda eşe destek olmak evlilik ilişkisinde önemli bir sosyal destek algısıdır. Taşınma, ev işleri ve çocuk bakımına yardımcı olmak maddi destektir. Eşlerden biri bir problem ile karşılaştığında problemi çözmeye yönelik bilgi verme, çözüm odaklı olma ve eşe rehberlik etme de aile içerisindeki bilgi desteğidir (Darcan ve Ayer, 2016).

Pearlin ve McCall (1990)'a göre, çiftlerin birbirlerine destek vermesi için 3 basamak vardır. Bu basamaklar sırayla eşin açısından incelenir ve bir karara bağlanır.

1. İlk basamak, desteği verecek birey, eşinin bir sorunla karşılaştığını fark eder.
2. İkinci basamak, eşin destek verip vermemesinin zorunluluğu hakkında karar vermek için problemi gözden geçirir. Desteğin türü ve derecesine karar verir.
3. Üçüncü basamakta asıl olan destek bir üst basamaktaki değerlendirmeye göre sağlanır ya da sağlanmaz (Akyıldız, 2019).

Bir kriz anında eşten alınan destek, bireyin kendisini duygusal anlamda eşinden izole etmesine ve bunalımı önler. Eşten alınan destek, evlilikteki anlaşmazlıkların müzakere yoluyla çözümlenmesini sağlar. Böylece çiftler arasındaki duygusal ilişki güçlenir (Curun, 2006).

2.3. Özel Gereksinimi Olan Çocuk

Bireyin fiziksel, duyuşal, zihinsel sağlığında kalıcı olan bir durumun, eğitime katılma ve eğitimden yararlanma kapasitesini sınırlandırması sonucu birey özel eğitime ihtiyaç duyar. The Education for Persons with Special Educational Needs (EPSEN) Yasası (2004), özel eğitim ihtiyaçlarının dört farklı alandan doğabileceğini belirtir. Bu alanlar: fiziksel, duyuşal, akıl sağlığı, öğrenme bozukluğudur. Bu dört alan dışında çocuğun farklı bir şekilde öğrenmesine neden olan durumlar da olabilir. Bu çocukların da özel eğitime ihtiyacı vardır. Bir çocuk herhangi bir engele sahip olabilir ancak okulda verilen özel eğitim çocuğun gelişimini destekler (National Council for Special Education [NCSE], 2014).

Ülkemizde özel eğitime ihtiyacı olan birey MEB (2018)'in yayınladığı Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'nde; bireysel ve gelişim özellikleri ile eğitim yeterlilikleri açısından akranlarından anlamlı düzeyde farklılık gösteren birey olarak tanımlanmaktadır. Özel gereksinimi olan bireyler yetersizlik türlerine göre sınıflandırılmaktadır. Aşağıda araştırma grubuna dâhil olan ebeveynlerin çocuklarının özel gereksinim türleri açıklanmıştır.

2.3.1. Zihinsel Yetersiz Birey

Zihinsel yetersizlik, adaptif işleyişi etkileyen üç alandaki genel zihinsel yeteneklerin bozulmasını içerir. Bu alanlar, bir bireyin günlük görevlerle ne kadar iyi baş edeceğini belirler:

- Kavramsal alan; dil, okuma, yazma, matematik, akıl yürütme becerilerini içerir.
- Sosyal alan; empati, sosyal yargı, kişilerarası iletişim becerilerini, arkadaşlıklar ve benzer yetenekler kazanma ve bunları sürdürme becerisini içerir.
- Pratik alan; kişisel bakım, iş gibi alanlarda özyönetime odaklanır. Sorumluluk, para yönetimi, eğlence, okul ve iş görevlerinin düzenlenmesi bu alandır.

Zihinsel yetersizlik belirli bir yaş dönemine sahip olmasa da, bir kişinin semptomları gelişim döneminde başlar ve uyumdaki eksikliğin ciddiyetine göre teşhis edilir. Bozukluk kronik olarak kabul edilir ve sıklıkla depresyon, dikkat eksikliği / hiperaktivite bozukluğu ve otizm spektrum bozukluğu gibi diğer zihinsel durumlarla birlikte görülür (American Psychiatric Association [APA], 2013a).

Türkiye'de 2018 yılında MEB tarafından yayınlanan Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği zihinsel yetersizliği olan bireyleri 3 grupta tanımlamıştır. Bunlar;

- Hafif düzeyde zihinsel yetersiz birey: Zihinsel işlevler ile kavramsal, sosyal ve pratik uyum becerilerinde hafif düzeydeki yetersizliği nedeniyle özel eğitim ve destek eğitim hizmetine sınırlı düzeyde ihtiyacı olan bireyi,
- Orta düzeyde zihinsel yetersiz birey: Zihinsel işlevler ile kavramsal, sosyal ve pratik uyum becerilerindeki sınırlılık nedeniyle temel akademik, günlük yaşam ve iş becerilerinin kazanılmasında özel eğitim ile destek eğitim hizmetine yoğun şekilde ihtiyacı olan bireyi,
- Ağır düzeyde zihinsel yetersiz birey: Zihinsel işlevler ile kavramsal, sosyal, pratik uyum ve öz bakım becerilerindeki eksiklikleri nedeniyle yaşam boyu süren, yoğun özel eğitim ve destek eğitim hizmetine ihtiyacı olan bireyi,
- Çok ağır düzeyde zihinsel yetersiz birey: Zihinsel yetersizliği yanında öz bakım, günlük yaşam ve temel akademik becerileri kazanamayan, yaşam boyu bakım ve gözetime ihtiyacı olan bireyi ifade eder.

2.3.2. Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu (DEHB)

DEHB; eğitsel, sosyal ve akademik ortamlarda performans sorunlarına neden olan bir davranış örüntüsüyle karakterize edilir. Dikkatsizlik, dürtüsellik ve hiperaktivite olmak üzere üç temel semptomla sınıflandırılır. DEHB'nin; ayrıntılara dikkat etmemek, görev ve faaliyetleri organize etmekte zorluk çekmek, aşırı konuşmak, yerinde durmamak ve sıra beklemekte zorlanmak gibi belirtileri vardır. Tanı koyabilmek için belirtilerin 12 yaş öncesinden itibaren sergilenmesi, birden fazla ortamda görülmesi, aynı yaş ve aynı cinsiyetteki çocuklardan daha yoğun izlenmesi, en az 6 aydır süreğenliğinin olması gerekmektedir. DEHB'nin; Dikkat eksikliğinin egemen olduğu, aşırı hareketliliğin ve dürtüsellüğün egemen olduğu ve ikisinin de olduğu alt tipleri vardır (APA, 2013b).

2.3.3. Özel Öğrenme Güçlüğü (ÖÖG)

Öğrenme güçlüğü, öğrenme ile ilgili problemleri tanımlayan genel bir terimdir. Öğrenme güçlüğü bir kişinin öğrenme ve uygulama becerilerini kullanmada zorlanmasına neden olabilir. Öğrenme güçlüğünden en çok etkilenen yetenekler; okuma, yazma, dinleme, konuşma, akıl yürütme ve matematik becerileridir. Öğrenme güçlüğü kişiden kişiye değişir. Bir kişideki öğrenme problemi başka bir kişideki öğrenme probleminden farklı olabilir. Bir kişi okuma konusunda sorun yaşayabilirken diğeri matematiği anlamada problem yaşayabilir. Başka bir kişi ise hem okuma hem matematik hem de insanları anlama ile ilgili problemler yaşayabilir (MEB, 2008).

Öğrenme güçlüğü, insanların gördüklerini ve duyduklarını yorumlama yeteneklerini etkileyen ve beynin farklı bölgelerinden gelen bilgileri birleştirmede güçlük yaşatan bir grup bozukluktur. Bu bozukluk sözlü ve yazılı dil, eşgüdüm, öz kontrol veya dikkat konusunda zorluklar olarak kendini gösterebilir. Bu tür zorluklar okul yıllarına uzanır ve okumayı, yazmayı veya matematiği öğrenmeye engelleyebilir. Öğrenme güçlüğü, beynin alma ve işleme yeteneğini etkileyen nörolojik bir hastalıktır. Öğrenme güçlüğü, tek bir hastalığın anlamına gelmez. Bir grup bozukluğu ifade eden bir terimdir (National Association of Special Education Teacher [NASSET], 2006).

2.3.4. Otizm Spektrum Bozukluğu

ICD-11 (World Health Organization, 2015), Otizm spektrum bozukluğu; karşılıklı sosyal etkileşimi ve iletişimi başlatma ve sürdürme kabiliyetindeki kalıcı eksiklik ve bir dizi sınırlı, tekrarlayan, esnek olmayan davranış ve ilgi örüntüleri olarak tanımlanır. Otizm spektrum bozukluğu; üç alanda (sosyal etkileşim, sözlü veya sözsüz iletişim, kısıtlanmış

veya tekrarlayan davranış biçimi) bozulma ile tanımlanan nöro-gelişimsel bir durumdur. Belirtiler genellikle 3 yaşından önce görülmektedir. Ancak dünyanın birçok yerinde tanılanması birkaç yıl sonra olmaktadır. DSM IV'te yaygın gelişimsel bozukluk tanısının altında sınıflandırılan otizm, asperger sendromu, başka türlü adlandırılmayan yaygın gelişimsel bozukluk, çocukluk çağı dezintegratif bozukluk DSM V'te otizm spektrum bozukluğu tanısı altında toplanmıştır. Sadece Rett sendromu otizm spektrum bozukluğu tanısına dahil edilmemiştir (Fuentes ve diğerleri, 2012).

Türkiye'de 2018 yılında MEB tarafından yayınlanan Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği otizmli bireyleri 3 grupta tanımlamıştır. Bunlar;

- Hafif düzeyde otizmi olan birey: Sosyal etkileşim, sözel ve sözel olmayan iletişim, ilgi ve etkinliklerdeki hafif düzeydeki sınırlılığını nedeniyle özel eğitim ile destek eğitim hizmetine ihtiyacı olan bireyi,
- Orta düzeyde otizmi olan birey: Sosyal etkileşim, sözel ve sözel olmayan iletişim, ilgi ve etkinliklerdeki sınırlılıkları nedeniyle özel eğitim ile destek eğitim hizmetine yoğun şekilde ihtiyacı olan bireyi,
- Ağır düzeyde otizmi olan birey: Sosyal etkileşim, sözel ve sözel olmayan iletişim, ilgi ve etkinliklerdeki sınırlılıkları nedeniyle yoğun özel eğitim ve destek eğitim hizmetine ihtiyacı olan bireyi tanımlamaktadır.

2.3.5. Bedensel Yetersiz Birey

Bedensel engelli birey; kas, iskelet ve sinir sistemindeki bozukluklar nedeniyle özel eğitim ve destek eğitim hizmetine ihtiyacı olan birey (MEB, 2018).

'Fiziksel engel, insan yapısı ve biçiminde, fiziksel yönlerinden herhangi bir bozukluk veya eksiklik oluşturarak onun bedensel yeteneklerini engelleyen veya ortadan kaldıran sorun olarak tanımlanır. Fiziksel engellilik doğum öncesi, doğum sırası ve doğum sonrası nedenlere bağlı olarak ortaya çıkabilir' (Cumurcu, Karlıdağ ve Han-Almış, 2012, s.84). Merkezi sinir sisteminin zarar görmesinden dolayı ortaya çıkan bedensel yetersizlik türleri vardır. Bunlardan en sık karşılaşılan bedensel yetersizlik türleri; serebral palsi, spina bifida, çocuk felci, multiple sklerozis, omurilik yaralanmaları travmatik beyin yaralanmalarıdır (Uysal, 2008).

2.3.6. Süreğen Hastalık

'Süreğen hastalıklı olma, gelişim sürecinde, bireyin, sürekli bakım ve tedavi gerektiren hastalığı nedeniyle, eğitim performansının ve sosyal uyumunun olumsuz

yönde etkilenmesi durumudur. Başka bir tanımla; normalden sapma veya bozukluk gösteren, kalıcı yetersizlik bırakan, geriye dönüşü olmayan, patolojik değişiklikler sonucu oluşan, hastanın rehabilitasyonu için özel eğitim gerektiren, uzun süre boyunca bakım, gözetim ve denetim gerektirmesi beklenen durum olarak tanımlanmaktadır. Doğuştan anomaliler, doğuştan kalp hastalıkları, epilepsi (sara), kronik böbrek yetmezliği, kanserler, hemofili (kan pıhtılaşması yetersizliği), diyabet (şeker hastalığı), kistik fibrozis, astım, akdeniz anemisi (talassemi), kalp-damar hastalıkları, sindirim sistemi hastalıkları, idrar yolları ve üreme organı hastalıkları, cilt ve deri hastalıkları, endokrin ve metabolik hastalıklar, ruhsal davranış bozuklukları, sinir sistemi hastalıkları, AIDS süregelen hastalıklar içerisinde ele alınmaktadır' (Yılmaz-Bolat, 2018, s.164).

2.3.7. Görme Yetersiz Birey

'Görme engelli birey: Görme gücünün kısmen ya da tamamen kaybindan dolayı özel eğitim ve destek eğitim hizmetine ihtiyacı olan bireyi tanımlamaktadır' (MEB, 2018).

'Görme yetersizliği, görme gücünün kısmen ya da tamamen yetersizliğinden dolayı bireyin eğitim performansının ve sosyal uyumunun olumsuz yönde etkilenmesi durumunu ifade eder. Yasal ve eğitsel tanımları vardır. Yasal tanıma göre görme engelli; tüm düzeltmelerle birlikte gören gözün olağan görme gücünün onda birine yani 20/200' lük görme keskinliğine ya da daha azına sahip olan ya da görme açısı 20 dereceyi aşmayan bireylere kör denilmektedir. 20/200'ün anlamı görme yetersizliğinden etkilenen bireyin 60 cm' den görebildiğini, normal görme gücüne sahip olan bireyin 6 m' den görebilmesidir. Görme açısının dar olmasının anlamı ise, normal görme keskinliği olmasına rağmen, görmenin sadece merkezdekilerle, 20 dereceyle sınırlı olma, 20 derecenin dışında kalan nesnelere görememedir. Eğitsel tanıma göre görme engelli; görme yetersizliğinden çok ağır derecede etkilenen, mutlaka kabartma alfabeye (Braille) ya da konuşan kitapların kullanılmasına ihtiyaç duyan bireylerdir' (MEB, 2008, s. 4).

2.3.8. İşitme Yetersiz Birey

Normal işitmeye sahip birinin duyduğu 25 desibellik işitme eşik değerini her iki kulağında da duyamayan kişiye işitme kaybı yaşayan birey denir. İşitme kaybı hafif, orta, şiddetli veya derin olabilir. Bir kulağı veya her iki kulağı etkileyebilir ve bireyin konuşmasını veya yüksek sesleri duymakta zorluklara yol açabilir. Dünya nüfusunun %

5'inden fazlasının işitme engelli olduğu bilinmektedir. 2050 yılına kadar 900 milyondan fazla insanın yani her on kişiden birinin işitme kaybı yaşayacağı tahmin edilmektedir ('Deafness and hearing loss', 2019).

İşitme duyarlılığının kısmen veya tamamen kaybindan dolayı özel eğitim ve destek eğitim hizmetine ihtiyacı olan birey işitme yetersizliği olan birey olarak tanımlanmaktadır (MEB, 2018).

2.3.9. Dil ve Konuşma Güçlüğü

Dil ve konuşma güçlükleri; konuşmanın planlanmasını, programlanmasını, kontrolünü veya yürütülmesini etkileyen nörolojik bozukluklardan kaynaklanan bir güçlük olarak tanımlanabilir. Dil ve konuşma bozuklukları dizartri ve apraksi olarak ikiye ayrılır.

Dizartri; konuşma sistemini kontrol eden kaslardaki bozukluk sonucu konuşma için gerekli hareket gücü, hızı, solunum, ton, koordinasyon bozukluğu gibi anormalliklerle seyreden bir grup nörolojik konuşma bozukluğu tanısıdır. Apraksi; fonetik olarak normal konuşma ile sonuçlanan hareketleri yönlendirmek için gerekli olan duyumotor komutlarını planlamak veya programlamak için bozulmuş bir kapasiteyi yansıtır (Duffy, 2013).

'Bireyin sözel, sözel olmayan veya grafik sembol-ışaret sistemlerini kullanarak iletişim kurma (alma, gönderme, işleme, kavrama-anlama) yetisinde kişisel, sosyal, eğitim ve iş hayatını etkileyen yetersizliklerdir. Bu yetersizliklerde işitme, dil ve konuşma süreçleri hafif düzeyden çok ağır düzeye yayılan gelişimsel ya da edinilmiş (sonradan ortaya çıkan) olarak etkilenebilir. Bu yetersizlikler belirli bir tıbbi nedene dayalı olabileceği gibi belirli bir nedene bağlı olmayabilir ve/veya çeşitli özür gruplarına ikincil olarak eşlik edebilir' (MEB, 2008, s. 4).

2.4. Özel Gereksinimi Olan Çocuk Ailesi

Her aile çocuk beklerken o çocukla ilgili hayaller kurar ve özel gereksinimi olan bir çocuğun doğacağı ihtimali hiç düşünülmez. Aileye katılacak çocuk için yapılan tüm hazırlıklar normal gelişim gösteren bir bebeğe yöneliktir. Bir çocuğun dünyaya gelmesi ailenin yapısını, gelişimini, işlevini, sistemini etkiler. Aile bir değişim sürecine girer. Bebeğin dünyaya gelmesiyle hissedilen sevinç duygusu aileyi değişimin etkilerine karşı korur ve güçlendirir. Ancak aileye katılan bebek özel gereksinimi olan bir çocuk ise aile sevinç yerine üzüntü duymaya başlar. Doğum öncesi ve doğum sırasında özel gereksinimi olan bir bebeğe sahip olduğunu öğrenme yeterince zor, karmaşık ve bilinmezlerle dolu olan süreci daha da karmaşık bir hale getirir. Doğumdan hemen sonra bebeğin özel gereksinimi olan bir bebek olduğunun

anlaşılmadığı durumlarda anne baba yalnızca eve yeni bir üyenin katılmasıyla her anne-babada görülebilecek sorunları yaşarlar. Anne babalar çocuklarını tanımaya, diğer çocuklarla arasında büyük farklılıklar olduğunu fark etmeye başladıklarında yaşadıkları sorunlar da farklılaşır (Martins ve Couto, 2014).

Bir bebeğin doğması ailedeki yapıda farklılıklara sebep olur. Bu farklılıklar aile içindeki ilişkileri de etkiler. Eşlerin beklentileri, yaşama bakışları ve kariyer beklentileri farklılaşmaya başlar. Özel gereksinimi olan bir çocuğun doğması ise farklılıkları artırır. Çocuğun durumuna uygun beklentiler oluşur. Aile bireyleri çocuğun içinde bulunduğu durumu kabul etmek ve gereksinimlerini giderebilmek için kaygılanır. Aile çocuğun gereksinimlerine göre şekil alır. Özel gereksinimi olan bir çocuk her aileyi farklı şekilde etkiler. Ailenin yapısı ve kültürüne göre bu etki değişir (Çay, 2016).

Aile sistemine özel gereksinimi olan bir çocuğun dâhil olması, ailede oluşan sistemde esaslı değişimlere yol açar. Luterman (1987) ailenin en önemli niteliğinin kendi içindeki denge olduğunu söyler. Aile sistemine özel gereksinimi olan bir çocuğun katılması sistemdeki işleyişi değiştireceği için, ailenin var olan dengesini korumada zorluk yaşayacağı kesindir. Bu nedenle sistem bir yandan dengeyi korumaya çalışırken bir yandan da değişime uyum sağlamaya çalışacaktır. Bu da aile alt sistemlerinde gerilimi artıracaktır (Doğan, 2014). Eş alt sistemi, ebeveynlik alt sistemi ve kardeş alt sistemi değişimden etkilenirken ve sistemlerin etkilenme düzeyi de ailenin fonksiyonelliğini etkileyecektir (Öztaşyonar ve Akkuş, 2018).

Ebeveynler ile özel gereksinimi olan çocuk arasındaki ilişki karşılıklıdır. Özel gereksinimi olan çocuğun doğumu ebeveynlerin kişiliğini değiştirirken; ebeveynlerin davranışları da çocuğun gelişimini etkiler. Çocuk ve aile arasındaki iletişimin kalitesi çok önemlidir. İletişimin kalitesi arttıkça çocukta da olumlu gelişim izlenecektir (Doğan, 2014). Özel gereksinimi olan bir çocuğun doğumu aile için beklenmedik bir krizdir. Ebeveynlerin bu krizi kabullenip uyum sağlaması ve yaşantısını bu krizin sonuçlarına göre değiştirip yeniden yapılandırması genelde zordur (Çetinkaya ve Öz, 2000). Ancak her aile için bu durum değişmektedir. Aile yaşanan duruma uyum sağlamaya çalışır. Uyum sürecinde aile kriz durumları ile etkili başa çıkma stratejilerini öğrenir. Böylece aile bağları güçlenir ve ailenin psikolojik sağlamlığı artar. Böylece çocuk ile etkili bir ilişki oluşur (Şanlı, 2012).

Özel gereksinimli çocuğu olan ailelerin uyum sürecinde desteklenmesi çok önemlidir. Aile uyum sürecinde yaşadığı kaygı ve stres nedeniyle çocuğun gereksinimlerini giderme konusunda yetersizlik yaşayabilir. Hem aile içerisinde hem de aile dışındaki sosyal destek bu dönemde önemlidir. Sosyal destek ağı sayesinde eşlerin kaygısı azalır, çözüm odaklı olurlar ve hem kendilerine hem çocuklarına daha çok vakit ayırırlar. Birbirlerine destek olan eşlerin,

evlilik doyumları da bu süreçten daha az etkilenir (Cansarlan ve Ahmetoğlu, 2015). Ayrıca ailelerin bu süreçte uzman desteği alması da önemlidir. Çocuğun özel gereksinim durumu, etkili başa çıkma metotları, evlilik doyumunun artırılması gibi konularda ailenin uzman desteği alması gerekir.

Özel gereksinimi olan çocuğun aileye katılımı ile ailenin yaşadığı uyum sürecinin bazı aşamaları vardır. Bu aşamaları açıklayan yaklaşımlar aşağıdadır.

- Aşama Modeli: Modelin temeli Kübler-Ross'un (1969) yas sürecinin evrelerini açıkladığı kurama dayanmaktadır. Sloman, Springer ve Vachon (1993) bu kuramın sadece ölüm kavramıyla değil aynı zamanda ebeveyn açısından 'ideal çocuğun kaybı' ile de ilişkilendirilebileceğini belirtmişlerdir. Ailelerin normal gelişim gösteren bir çocuğa sahip olma hayallerinin ölmesi ile açıklanan aşama modeli şu şekilde açıklanmaktadır (Doğan, 2014).

1. Aşama:

- a. Şok: Bu aşamada anne-baba inançsızlık ve çaresizlik içinde olayı bir türlü kabul edemez. Özellikle anne ağlama krizleri içinde gerçek bir trajedi yaşar. Şok evresi çok kısa ya da uzun sürebilir. Bu evrede ebeveyn yakın çevresi ile etkileşimini tamamen kesmiş durumdadır.
- b. İnkâr: Bazı anne-babalar çocuklarındaki bu farklılığı kabul etmeyerek uzmandan uzmana dolaşır, çareler arayarak çocuklarının iyi olabileceği umudunu taşırlar. Bir koruma biçimi olan inkâr, bilinmeyen korkusundan ve çocuğun gelecekte neler yapabileceğinin belirsizliğinden kaynaklanmaktadır. Anne-baba bu devrede kendilerini ifade etmekte de çok zorluk çekmektedir.
- c. Keder ve Çöküntü (Depresyon): Yaşanması gerekli olan bu tepki, gerçeğin farkına varmaya doğru bir gidişi oluşturur. Bu aşamada aile, tüm çabalarına rağmen, çocuklarının yetersizlik durumunun ortadan kalkmadığını fark etmekte; yoğun bir üzüntü ve keder duygusu içinde kendisini umutsuz hissetmektedir. Ancak aşırı yas ve depresyon bazı ailelerde hayat boyu sürebilir. Bu dönemde aileler, çevresiyle ilişkilerini minimum düzeye indirir ve normal gelişim gösteren çocuk özlemi duyarlar.

2. Aşama:

- a. Karışık Duygular: Sevgi ve kızgınlık duygularının bir arada yaşanmasıdır. Aileler bu duygu ile ya kendilerini özel gereksinimli çocuklarına tam adarlar ya da reddederler. Bu aşamada çocuklarının fiziksel ihtiyaçlarını karşılayıp, duygusal ihtiyaçlarını görmezden gelirler.
 - b. Suçluluk: Ailenin yaşadığı duygular arasında üstesinden gelinmesi en zor olan belki de suçluluk duygusudur. Aileler şu ya da bu şekilde çocuğun yetersizliğine neden olduklarını ve geçmişteki hataları için cezalandırıldıklarını düşünürler. Aileler çocuklarının özel gereksinimli olmasına ilişkin gerçekçi olmayan düşüncelere kapılabilirler.
 - c. Kızgınlık: Kızgınlık, ailelerin çocuklarını kabule giden yolda önemli bir engeldir. Kızgınlık duygularını uzmanlara, öğretmenlere, danışmanlara, aile üyelerine ve toplumdaki diğerlerine yansıtarak onları suçlamaya başlar.
 - d. Utanma: Aileler çocuklarındaki yetersizliği, kendilerinin bir yetersizliği olarak algılamaktadırlar. Bu nedenle bazı anne babalar çocukla birlikte dışarıya çıkmak istemezler ve çoğunlukla eve kapanmayı tercih ederler. Çoğu zaman toplumun çocuklarına gösterdiği, ret, acıma ve garipseme duygularıyla baş etmeye çalışırlar.
3. Aşama:
- a. Pazarlık: Bu dönemde aile, çocuğunun yetersizliğini ortadan kaldırmanın yollarını arar. Aile için önemli olan çocuğun normal gelişim gösteren bir birey haline gelmesidir. Aile bunu gerçekleştirme umuduyla herkesle anlaşmaya girebilir. Bu kişi tıp doktoru, uzman, sihirli güçleri olduğu sanılan biri olabilir.
 - b. Uyma ve Yeniden Düzenleme: Aile artık farklı özelliğe sahip bir çocuğu olduğunu ve neler yapabileceğinin gerçekçi bir biçimde düşünmeye ve çocuklarıyla daha etkili, verimli bir ilişki düzeyi oluşturmaya çalışır.
 - c. Kabul ve Uyum: Aileler bu duyguları yaşadıkça, kendileri ve çocukları hakkında çok şeyler öğrenirler. Böylece yalnız çocuklarını değil, kendilerinin de zayıf ve kuvvetli taraflarını

keşfetmeye ve kabul etmeye başlarlar. Yaşamlarını bu yeni duruma göre organize etme çabası içine girerler (D.J. O'Shea, O'Shea, Algozzine ve Hammitte, 2001).

- Sürekli Üzüntü Modeli: Çocuğun özel gereksiniminin farklılığının kabullenilmesi ve üzüntünün bir arada yaşadığı modeldir. Aile bunun doğal bir süreç olduğunu düşünür ve uyum sağlamaya çalışır. Hem çevreden hem de aile içerisinde gelen tepkiler nedeniyle aile her zaman üzgündür (Ünal, 2009).
- Güçsüzlük ve Anlamsızlık Yaklaşımı: Aile özel gereksinimli bir çocuklarının olduğunu öğrendiği andan itibaren yakınlarının tepkilerini önemsemelerini anlatan yaklaşımdır. Çevredekilerin yaşanılanı kötü bir olay, çaresiz bir durum olarak düşünmeleri ve aileye bunu yansıtmaları sonucu ailede de aynı duygular yaşanmaktadır. Aile bireyleri kendi duygu ve düşüncelerinden daha çok çevrenin duygu ve düşüncelerini yaşamaktadır (Akkök, 2018).
- Kişisel Yapılanma Modeli: Aile duygularından çok düşüncelerini önemsemektedir. Ailenin uyum sürecinde yaşadıklarını anlamlandırma, yorumlama ve kazanımları şekillendirmektedir. Aile çocuklarının özel gereksinimli olduğunu öğrendiğinde ilk olarak endişelenir ve mutsuz olur. Ancak ardından aile kendisine bir yol çizer ve bu yol üzerinde düzen kurmaya çalışır (Ataman, 2003: Akt; Çevirgen, 2016).

2.5. Evlilik Doyumu, Eş Desteği İle İlgili Türkiye'de ve Yurtdışında Yapılan Araştırmalar

2.5.1. Evlilik Doyumu İle İlgili Araştırmalar

Yıldız'ın (2013) 200 evli kişi ile yaptığı çalışmada; evlilik doyumunun bireylerin eğitim durumu ve eşlerin eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterdiği bulunmuştur. Bireyin kendisinin ve eşinin eğitim düzeyi arttıkça evlilikten alınan doyumun da arttığı görülmüştür. Evlilik doyumu ile evlenme şekli arasında da anlamlı bir farklılık oluşmuştur. Anlaşarak evlenenlerin evlilik doyumu görücü usulüne göre daha yüksek çıkmıştır.

Yalçın-Koçkan'ın (2015) İstanbul'da 180 evli kişi ile yaptığı çalışmada; erkeklerin evlilik doyumu kadınlara göre daha yüksek bulunmuştur. Eğitim düzeyi lise ve üstü olan bireylerin evlilik doyumu diğer alt eğitim düzeylerine göre daha yüksek çıkmıştır. Evlenme şekli anlaşarak olanların evlilik doyumu görücü usulüne göre daha yüksek saptanmıştır.

Taş'ın (2016) 170 evli birey ile yaptığı çalışmada; evli bireylerin anlaşarak evlilikten aldıkları doyum, görücü usulü ile evlenen bireylere göre daha yüksek bulunmuştur. Evlilik

doyumunu ile yaş, cinsiyet, çocuk sayısı, gelir düzeyi ve çalışma durumu gibi değişkenler arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir.

Denli'nin (2016) 149 evli birey ile yaptığı araştırmasında; çocuk sahibi olmayanların evlilik doyumu çocuk sahibi olanlara göre yüksek çıkmıştır. Üniversite mezunu olmayan bireylerin evlilik doyumunun üniversite mezunu olan bireylerden yüksek olduğu bulunmuştur. Yaş, cinsiyet, evlilik süresi ve evlenme şekli ile evlilik doyumu arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Eğitim düzeyi ve ile evlilik doyumu arasında negatif yönde bir ilişki bulunurken evlenme şekli ile evlilik doyumu arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

Kaplan'ın (2016) 385 evli birey ile yaptığı araştırmasının bulgularına göre; evli bireylerin cinsiyet, eğitim düzeyi, anne babalarının ve eşlerinin eğitim düzeyi değişkenleri ile evlilik doyumu arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Sosyoekonomik düzey, evlenme şekli ve çocuk sahibi olup/olmama durumuna göre evlilik doyumu arasında anlamlı bir fark olduğu; evlilik süresinin evlilik doyum düzeyini yordadığı; yaş ile evlilik doyumu arasında anlamlı bir farklılık olmadığı sonuçlarına ulaşılmıştır.

Balcı-Arvas (2017) 562 evli birey ile yaptığı çalışmada; erkeklerin evlilik doyumunun kadınlara göre daha yüksek ve genç yetişkinlerin evlilik doyumunun daha yüksek olduğu bulunmuştur. Evlilik doyumu, evlilik süresine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmazken, en yüksek evlilik doyumu 2 çocuğu olanlarda bulunmuştur. Eğitim düzeyi ve gelir düzeyi ile evlilik doyumu arasında bir ilişki bulunamamıştır. Evlilik doyumu ile kişisel değerler ve dindarlık değişkenleri arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğunu görülmüştür.

Uçar'ın (2018) 138 çift ile yapılan çalışmasının sonucunda katılımcıların psikolojik iyi olma düzeyleri ile evlilikte doyumu arasında pozitif yönde anlamlı ilişki olduğu bulunurken, evlilik doyumu ile dindarlık arasında ilişki olmadığı saptanmıştır. Katılımcıların evlilik doyumu etnik köken, yaş, gelir, eğitim düzeyi, evlilik süresi ve evlenme şekli değişkenlerine göre farklılaşmıştır.

Kavak (2018) 700 evli bireyde çatışma yönetimi ve evlilik doyumu incelenmiştir. Evli bireylerin evlilik doyum düzeylerinin yaş, flört süresi ve çocuk sayısı değişkenlerine göre farklılaştığı görülmüştür. Ancak cinsiyet, eğitim düzeyi, meslek, gelir düzeyi, evlilik kararı, evlilik süresi ve eşler arasındaki yaş farkı değişkenlerine göre evlilik doyum düzeyi arasında anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir.

Akgün-Boylu'nun (2018) 274 evli birey ile yaptığı çalışma sonucunda katılımcıların bilinçli farkındalık düzeyleri ile evlilik doyumu arasında pozitif yönde anlamlı ilişki olduğu, evlilik doyumunun evlilikte problem çözme becerilerini arttırdığı görülmüştür. Evlilik

doyumunun cinsiyet ve eğitim düzeyine göre farklılaşmadığı ancak yaş ve evlilik süresine göre farklılaştığı belirlenmiştir.

Erdoğan (2018) 304 birey ile yaptığı çalışmada; erkeklerde, çocuk sahibi olanlarda, 30 yaş ve üzeri kişilerde ve 10 yıl ve üzeri evli olanlarda evlilik doyumunun daha yüksek olduğunu saptamıştır. Evli bireylerin evlilik doyumunun değerlendirilmesinde ya da evlilik doyumuna ilişkin müdahalelerin yapılandırılmasında öz şefkat kavramının önemli olabileceğine ilişkin bulgular elde edilmiştir.

Tümöz'ün (2018) 413 evli kadın ile yaptığı çalışma sonuçlarına göre; eğitim durumu, aylık gelir, meslek, evlilik süresi, çocuk sayısı değişkenlerinin evlilik doyumunu yordadığı görülmüştür. Ayrıca evlenme şekline göre kadınların evlilik doyumunun değişmediği saptanmıştır.

Urgancı (2018) tarafından 410 İstanbul 112 acil sağlık hizmetlerinde çalışan personel ile yapılan çalışmada; evlilik doyumunu ile cinsiyet, çocuk sayısı, evde eş ve çocuklarla birlikte yaşayan aile büyüğünün varlığı, aylık gelir düzeyi arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Yaş, evlilik süresi, unvan, eş çalışma durumu, çalışma süresi, çalışılan birim ve haftalık çalışma saati açısından evlilik doyumunda farklılıklar olduğu tespit edilmiştir.

Mussayateva'nın (2018) 84 kadın ile yaptığı çalışmada; evlilik doyumunun evlenme yaşı, nikâh türü, konut tipine göre farklılaştığı görülmüştür. Eşleriyle her zaman dertleşebilen, eşlerini yeterince tanıyan, evlilikten memnun olan, evliliği bitirmeyi düşünmeyen kadınların evlilik doyumunun daha yüksek olduğu saptanmıştır. Sosyal risklerin kadınların evlilik doyumunu olumsuz etkilediği görülmüştür.

Özkan'ın (2019) 523 evli bireyin çatışma çözüm stili ve evlilik doyumunu incelediği çalışmada; yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi ve aylık gelir ile evlilik doyumunu arasında anlamlı bir farklılık bulunurken; evlilik süresi ile evlilik doyumunu arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Bingöl'ün (2019) İstanbul'da yaşayan 250 gebe ile yaptığı araştırma sonucuna göre; evlenme yaşı, evlilik süresi, çocuk sahibi olma, çocuk sayısı ve gebelik sayısı ile evlilik doyumunu arasında anlamlı farklılık tespit edilmiştir.

Tsui-Feng ve diğerleri (2010) 125 evli Tayvanlı kadın ile yaptığı çalışmada; kayınvalide ile çatışma yaşamanın kadınların evlilik doyumunu olumsuz etkilediği belirtmişlerdir. Ayrıca kadınların eşleri çatışma esnasında kadının yanında olursa ya da problem çözme stratejilerini kullanırsa evlilik memnuniyetinin olumsuz etkilenmediği bulgulanmıştır.

Ayub ve Shahid (2012) Pakistan’da 300 erkek 300 kadın ile yaptıkları evlilik doyumunda cinsiyet farklılığına yönelik araştırmada; evlilik memnuniyetini etkileyen genel faktörlerin iletişim, eşin eğitimi, cinsel memnuniyet, çifte kazanç, anlayış, yasalar arası ilişki ve uzlaşma olduğunu bulmuşlardır. Evlilik memnuniyet düzeyinde kadın ve erkek arasında bir cinsiyet farkı olduğu görülmüştür. Erkek katılımcılar için eşlerin eğitimi, ikili kazanç, anlama, kendini algılama, uzlaşma, yasalar arası ilişki ve cinsel doyum evlilik doyumunda baskın faktörlerken; kadın katılımcılar için iletişim, çifte kazanç, anlayış, yasalar arası ilişki ve anlaşmak evlilik doyumunda baskın faktörler olarak saptanmıştır.

Li ve Funq (2011) evlilik doyumunu yaşam boyu canlı tutmaya yönelik bir teori geliştirmek için gözden geçirme çalışması yapmıştır. Evli bireylerin kişisel gelişim, arkadaşlık ve araçsal hedeflerinin olduğu ve bu hedeflerin önceliğinin yıllar içerisinde değiştiği vurgulanmıştır. Genç çiftlerde kişisel gelişim, orta yaşlı çiftlerde araçsal ve yaşlı çiftlerde arkadaşlık hedeflerinin olduğu; yaş dönemine göre öncelikli hedefe ulaşıp ulaşılmamasının evlilik doyumunu belirlediği söylenmiştir.

Wendorf, Lucas, İmamoğlu ve Weisfeld (2011) Amerikan, İngiliz ve Türk çiftler arasında yapılan evlilik doyumuna yönelik araştırma sonuçlarında; Türk eşlerde çocuk sayısının evlilik doyumunu arttırdığını, evlilik süresinin evlilik doyumunu üzerinde olumsuz etkisinin olduğunu, kadının yaşının evlilik doyumunu üzerinde etkili olmadığını, erkeğin yaşının İngiliz ve Amerikan çiftlerde olumlu; Türk çiftlerde ise olumsuz etkisinin olduğunu belirlemişlerdir.

Forste ve Fox (2012) 31 ülkeden 25.750 evli veya birlikte yaşayan yetiştikten analiz edilen veriler ile cinsiyet rolleri, ev işleri ve aile memnuniyeti arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Ev işleri ve çocuk bakımına katılım aile memnuniyeti ile pozitif ilişkili bulunmuştur. Geleneksel aile formunda aile memnuniyeti diğer aile formlarına göre daha yüksek çıkmıştır. Aile memnuniyet düzeyindeki değişimin sadece %4’lük kısmının ülkeler arasında olduğu ve memnuniyetin ülkelerin gelişmişliği ile ilişkili olduğu görülmüştür.

Villa ve Del Prette (2013) 188 erkek ve 218 kadın ile yaptığı çalışmada; proaktif özkontrol, reaktif özkontrol ve dışavurum/empatinin erkeklerin evlilik doyumunu ile ilişkili olduğunu bulmuşlardır. Kadınlarda ise erkeğin iddialı konuşma, kendi kendine iddialık ve dışavurum/empati sosyal becerileri evlilik doyumunu ile ilişkili görülmüştür. Evlilik doyumunu sağlayan sosyal becerilerin, çiftlerin problemlerinin ayrıntılı teşhis edilmesinde ve etkili müdahale yollarının saptanmasında önemli bir etken olacağı düşünülmüştür.

Bloch, Haase ve Levenson’un (2014) duygu düzenleme ve evlilik doyumunu ile ilgili araştırmasında; olumsuz deneyim ve davranışları azaltarak düzenleyen kadınların ve eşlerinin

evlilik doyum düzeyinin daha fazla olduğu belirlenmiştir. Ayrıca çatışma esnasında olumsuz duygu düzenlemesinin evlilik doyumunda etkili olduğu işaret edilmiştir.

Jackson, Miller, Oka ve Henry (2014) kadınların erkeklerden daha düşük evlilik doyumunu yaşadıkları yönündeki yaygın varsayımı deneysel olarak test etmek için bir meta-analiz çalışması yapmıştır. 226 katılımcının olduğu araştırmada; aynı ilişki içerisindeki kadınların ve erkeklerin evlilik doyumunu karşılaştırılmasında cinsiyet farklılığı olmadığı saptanmıştır.

Dalgleish ve diğerlerinin (2015) duygu odaklı çift terapisinde evlilik doyumunu değişimini öngörmeye yönelik 32 çift ve 14 terapist ile yaptıkları araştırmada; bağlanma kaygısı ve yüksek duygu kontrolüne sahip eşlerin ‘Duygu Odaklı Çift Terapi’ seansları sonrası evlilik doyumunda daha fazla değişim olduğu gözlenmiştir.

2.5.2. Eş Desteği İle İlgili Araştırmalar

Kaya (2009) üniversite adaylarının ebeveynlerine uygulanan sosyal destek programının eş desteği üzerine etkisini incelemiştir. Programın eşlerin birbirlerine verdikleri sosyal destek düzeyini arttırmada anlamlı düzeyde etkili olduğu ve bu etkinin süregelen olduğu saptanmıştır.

Günsel (2013) Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nde yaşayan 210 evli bireyin algıladığı eş desteğini sosya-demografik özelliklere göre incelediği araştırmasında; cinsiyet ve çocuk sahibi olma değişkenleri ile algılanan eş desteği düzeyi arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Görücü usulü ile evlenen bireylerin algıladıkları eş desteği düzeylerinin anlaşarak evlenen bireylerden daha yüksek olduğu; boşanmayı düşünen evli bireylerin algıladıkları eş desteği düzeylerinin ise boşanmayı düşünmeyen bireylere göre daha düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yaş ve eşler arası yaş farkı değişkenlerinin algılanan eş desteğinin anlamlı yordayıcısı olmadığı saptanmıştır. Evliliğin ilk 5 yılı ve 16 yıl sonraki süreçte algılanan eş desteği düzeylerinin, evliliğin 6. ile 15. yılları arasındaki süreçte algılanan destek düzeylerine göre anlamlı bir şekilde yükseldiği görülmüştür.

Atçeken’in (2014) Konya’da yaşayan 374 evli birey ile yaptığı çalışmada; evlilikte nedensel ve sorumluluk yüklemeleri arttıkça eş desteğinin düştüğü görülmüştür. Kaçınmalı bağlanma tarzının, maddi yardım ve bilgi desteğini arttırdığı; çiftlerin benzerlikleri, problem çözme becerileri arttıkça eş desteğinin arttığı bulunmuştur. İlişkilerdeki yüklemelerin, bağlanma tarzlarının, eş benzerliğinin ve problem çözme becerilerinin eş desteğinin alt boyutlarını yordadığı saptanmıştır. İlişki yüklemeleri, bağlanma tarzı ve problem çözme becerisinin maddi yardım ve bilgi desteğini; ilişki yüklemeleri, eş benzerlikleri ve problem

çözme becerisinin sosyal ilgi desteğini; ilişki yüklemeleri ve problem çözme becerisinin takdir etme ve duygusal desteği yordadığı belirlenmiştir.

Turan (2015) aile bütünlük duygusunun ve eş desteğinin evlilikte problem çözme becerisi üzerine etkisini inceleyen çalışmasında; eş desteği ölçeğinin alt boyutları olan (maddi yardım ve bilgi, sosyal ilgi, takdir etme, duygusal) ile evlilikte problem çözme becerisi arasında negatif yönlü anlamlı düzeyde ilişki saptamıştır. Evlilikte problem çözme becerisinin önemli bir yordayıcısı olarak da sosyal ilgi desteği, maddi yardım ve bilgi desteği bulunmuştur.

Schwarzer ve Gutiérrez-Doña (2005) 902 Kosta Rikalı çalışan ile yapılan araştırmasında; tavsiye verme, empatik dinleme, yardım ve güvence destek türlerinin arkadaş, aile, eş ve diğerlerinden alındığını belirlemiştir. Orta yaşlı kadın ve erkeklerin algıladıkları eş destek düzeyinin cinsiyet ve yaş etkileşimine göre tutarsız olduğu görülmüştür. Yaşlı kadınların erkeklerden daha az destek algıladıkları belirlenmiştir.

Dagan ve diğerleri (2011) 70 kalın bağırsak kanseri hasta ve eşleri ile yapılan çalışmalarında; yüksek düzeyde eş desteği algılayan hasta ve eşlerinin daha az sıkıntı yaşadığı kaydedilmiştir. Ayrıca kişisel kontrol düzeyi düşük olan insanların destekleyici olmayan davranışlardan daha olumsuz etkilendiği bulunmuştur.

Kinsinger, Laurenceau, Carver ve Antoni (2011) 130 göğüs kanseri kadın ile yaptıkları çalışmada; eşinden daha fazla duygusal ve bilgi desteği algılayan hastaların daha az cinsel zorluk yaşadığı bulunmuştur. Bilgi desteği algısının ilişki doyumu ile daha fazla ilişkili olduğu saptanmıştır. Bu bulgular eşlerden birinin duygusal, araçsal ve bilgilendirici destek alma algısının cinsel uyum ve ilişki memnuniyetini sağlamada rol oynayabileceğini göstermiştir.

McNeil, Fincham ve Beach'in (2014) 487 Afrika kökenli Amerikalı çift ile yaptığı çalışmada; eş desteğine bakılmaksızın kadınlarda algılanan ırk ayrımcılığının depresif belirtiler gösterdiği ancak erkeklerde düşük eş destek düzeyine sahip olanların algıladığı ırk ayrımcılığının depresif belirtiler gösterdiği saptanmıştır.

Albanese ve diğerleri (2018) tip 2 diyabet hastalarının diyeteye uymasında eş desteğinin rolünü inceleyen literatürdeki 28 ilgili araştırma seçmişlerdir. Sonuçların anlatsal olarak özetlendiği çalışmada; cinsiyet rolünün, eş desteği ile diyeteye uyma arasındaki ilişkide ana faktör olarak bulunmuştur.

Hung, Wright-Voss, Bounsanga, Graff ve Birmingham (2019) tarafından yapılan, yaşlı erişkinlerde ilişki kalitesinin fiziksel ve psikolojik sağlık üzerindeki etkisini inceleyen çalışmaya Amerika'da 50 yaş ve üstü 2298 yetişkin dâhil edilmiştir. Sonuçlar; eş desteği ve gerginliğin psikolojik sağlığı etkilediğini ancak fiziksel sağlığı etkilemediğini göstermiştir.

Ayrıca eş destek düzeyi daha yüksek olan 50 yaşın üzerindeki yetişkinlerde pozitif psikolojik sağlıkla, gerginliğin ise olumsuz psikolojik sağlıkla ilişkili olduğu bulunmuştur.

2.5.3. Evlilik Doymu ve Eş Desteğini Birlikte İnceleyen Araştırmalar

Çağ'ın (2011) 811 kişiye uyguladığı Eş Destek Ölçeği sonuçlarında; erkeklerin algıladıkları eş desteği düzeyi kadınların algıladıkları eş desteği düzeyine göre daha yüksek bulunmuştur. Aylık gelir, cinsel hayat doymu, ev işlerini paylaşma ve dindarlık düzeyi arttıkça eş destek düzeyinin de arttığı saptanmıştır. Kadınların evlilik doymu erkeklere göre düşük çıkmıştır. Cinsel yaşamdan memnuniyet düzeyi, ev içi sorunları paylaşma düzeyi ve dindarlık arttıkça evlilik doyumunun da arttığı saptanmıştır. Eşlerin algıladıkları eş destek düzeyi ile evlilik doymu arasında pozitif yönde, orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir.

Çağ'ın (2016) evlilik doymunu çeşitli değişkenler ile yapısal eşitlik modeline göre test ettiği araştırmanın örneklemini 549 evli bireyden oluşturmuştur. Eş desteği ve eşe kendini açma ile evlilik doymu arasında doğrudan ve anlamlı düzeyde bir ilişki tespit edilmiştir. Eş desteği ile evlilik doymu arasındaki ilişkide eşe kendini açmanın aracı rolünün istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptanmıştır. Bir yıldan daha az süredir evli olan, aile bütçesine katkı payı eşit olan, çocuk sahibi olmayan, sağlık ve cinsel yaşamdan memnun olan eşlerin evlilik doyumlarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Darcan-Ayer'in (2016) evlilik doymu, eş desteği, iletişim biçimi ve psikolojik iyi oluş ilişkisini incelemeyi amaçladığı araştırmasına 180 birey katılmıştır. Evlilik doymu ile eş desteği arasında güçlü pozitif bir ilişki olduğu saptanmıştır. Ayrıca evlilik doymu ve psikolojik iyi oluş arasında zayıf pozitif bir ilişki; algılanan eş desteği ve evlenme şekli arasında da anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur.

Kabasakal ve Soylu (2016) 524 evli bireyle yaptıkları araştırmada; evli bireylerin eş desteği ve evlilik doymuları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki saptanmışlardır. Tan'ın (2016) eşlerin zihin kuramı ölçek değerlerinin, evlilik doymu ve eş desteğine olan etkisini incelemek amacıyla gerçekleştirdiği çalışmaya 75 karı-koca katılmıştır. Sonuçta, evlilik doymu ile eş desteği arasında negatif yönde, düşük düzeyde anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

Vural-Batık ve Kalkan (2017) ebeveynliğe geçiş dönemindeki evli bireylerin evlilik ilişkilerini geliştirme programının evlilik doymu ve eş destek düzeylerine etkisinin incelendiği araştırmada 6 çift ile deney ve 6 çift ile de kontrol grubunu oluşturmuştur. Deney

grubuna 8 hafta ve her bir oturumu 2,5 saat süren program uygulanmıştır. Programa katılan çiftlerin evlilik doyumu ve eş destek düzeyleri katılmayan çiftlere göre anlamlı düzeyde farklı bulunmuştur.

Salmela-Aro, Nurmi, Saisto ve Halmesmäki (2010) 246 Finli kadından ebeveynliğe geçişte algıladıkları eş desteği ve evlilik doyumu arasındaki ilişkiyi incelemek için 3 kez (erken gebelik, doğumdan 1 ay sonra, doğumdan 3 ay sonra) veri toplanmıştır. Erken gebelik döneminde algılanan eş desteğinin, doğumdan hemen önce ise evlilik doyumu düzeyinin yüksek olduğu saptanmıştır. Kadınların kişisel hedefleriyle ilgili algıladıkları eş destek düzeyi düşük, aile ile ilgili ortak konularda algıladıkları eş destek düzeyi ise yüksek bulunmuştur.

Tsui-Feng ve diğerleri (2010) 125 evli Tayvanlı kadın ile yaptıkları çalışmada; kayınvalide ile çatışma yaşamayan kadınların evlilik doyumunu olumsuz etkilediği belirtilmiştir. Ayrıca kadınların eşleri çatışma esnasında kadının yanında olursa ya da problem çözme stratejilerini kullanırsa evlilik memnuniyetinin olumsuz etkilenmediği bulgulanmıştır.

Chong ve Mickelson'un (2013) araştırmasında; ev işleri ve çocuk bakımı konularında algılanan iş dağılımının eşitliğinin yeni ebeveynlerin ilişki doyumu üzerinde etkili olduğu bulunmuştur. Algılanan duygusal eş desteği ve olumsuz eş etkileşiminin, yeni annelerin ilişki doyumunu etkilediği görülmüştür.

2.6. Özel Gereksinimli Çocuğu Olan Aileler İle İlgili Türkiye'de ve Yurtdışında Yapılan Araştırmalar

Bayraklı'nın (2010), engelli ve engelli olmayan çocuklu annelerde yılmazlık, sosyal destek ve stresle başa çıkma becerilerinin incelendiği araştırmaya 249 zihinsel engelli çocuğu olan ve 232 engelli olmayan 481 anne katılmıştır. Araştırma sonucunda; niceliksel ve niteliksel sosyal destekler, bu desteklerden hoşnut olma ile yılmazlık ve problem odaklı başa çıkma stratejileri arasında pozitif yönde anlamlı ilişki olduğu; niteliksel ve niceliksel sosyal destekler, yılmazlık ve duygu odaklı başa çıkma stratejileri arasında olumsuz ilişki olduğu görülmüştür.

İpek, Taner-Derman ve Sadioğlu (2010), konuşma bozukluğu olan çocuklar ve ebeveynleriyle yaptıkları çalışmada; ebeveynlerin umutsuzluk düzeyinin düşük ve durum ve sürekli kaygı düzeyinin orta düzeyde olduğu saptanmıştır. Ebeveynlerin ümitsizlik duyguları ve gelecekle ilgili beklentilerinin düşük; motivasyon seviyesinin düşük olduğu görülmüştür.

Kabasakal, Girli, Totan ve Aysan (2012) engelli çocuğu olan ebeveynlerin psikiyatrik belirtilerinin yaşam doyumu üzerine etkisini incelediği çalışmada; psikiyatrik semptomlar ile yaşam doyumu arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Ebeveynlerin yaşam doyumları arttıkça, olumsuz benlik kavramı ve somatizasyon seviyelerinin azaldığı görülmüştür. Ayrıca, çocuğun engel türüne göre ebeveynin psikolojik semptomlarının da değiştiiği belirlenmiştir.

Kırbaş ve Özkan (2013), Down sendromlu çocukların annelerinin aile işlevlerini yerine getirebildiklerini, sosyal desteği yüksek olan annelerin ise, aile işlevlerini daha etkili bir şekilde gerçekleştirdiklerini göstermiştir.

Meral ve Cavkaytar (2014), araştırma bulguları doğrultusunda otizmlili çocuğu olan ailelerin aile yaşam kalitesi algısı ile aile sosyal desteği arasında anlamlı bir ilişki bulmuşlardır. Aile sosyal desteği arttıkça aile yaşam kalite algısının da arttığı görülmüştür.

Eroğlu, Arıcı-Özcan ve Peker (2015) çalışmalarında; özel gereksinimli çocuğa sahip annelerin psikolojik sağlamlık, mutluluk ve iyilik hali puanlarının, normal gelişim gösteren çocuğa sahip annelerin psikolojik sağlamlık, mutluluk ve iyilik hali puanlarından daha düşük olduğunu belirlemişlerdir.

Dalkılıç (2016) otizmlili çocuğu olan eşlerin evlilik doyumunu yordamada kaygı, ilişkisel yılmazlık ve psikolojik yardım alma tutumlarının rolünü incelemiştir. Araştırmaya 200 birey katılmıştır. Otizmlili çocuğa sahip bireylerin evlilik doyumlarının cinsiyete, normal gelişim gösteren çocuğa sahip olup olmama durumuna, şu anki psikolojik destek ihtiyacına, sürekli kaygı düzeyine, ilişkisel yılmazlık düzeyine ve psikolojik yardıma ilişkin tutuma göre anlamlı bir farklılık gösterirken; eğitim durumuna ve gelir durumuna göre ise bir farklılık göstermediği tespit edilmiştir.

Kara (2016) 116 normal gelişim gösteren çocuğun annesi ve 134 gelişimsel yetersizlik gösteren çocuğun annesi ile yaptığı çalışmada; gelişimsel yetersizlik ve normal gelişim gösteren çocukların annelerinin evlilik uyumlarının farklılık göstermediğini belirlemiştir.

Yavuz (2016) 40 zihinsel engelli ve 53 normal gelişim gösteren çocuğu olan ebeveynle yaptığı çalışmada; zihinsel engelli çocuğu olan ebeveynlerin, normal gelişim gösteren çocuğu olan ebeveynlere göre Aile Değerlendirme Ölçeğinden yüksek puan (sağlıksız) aldığını belirlemiştir. Ayrıca zihinsel engelli çocuğu olan ebeveynlerin normal gelişim gösteren çocuğu olan ebeveynlere göre yaşam doyum düzeyleri düşük çıkmıştır.

Dokuman'ın (2017) engelli çocuğu olan ebeveynlerin durumluluk sürekli kaygı düzeyi ile evlilik doyumunu incelediği çalışmaya 390 engelli çocuğu olan ve 390 engelli çocuğu olmayan birey katılmıştır. Çalışmanın sonunda, evlilik doyumunu ve evlilik uyumunun engelli çocuğa sahip ailelerde daha yüksek olduğu görülmüştür.

Gülbaktı (2017) özel eğitim gereksinimli çocukların saldırganlık düzeyi ile bu süreçte annelerin eşlerinden gördüğü desteği incelemeyi amaçlayan çalışmasının sonucunda; annelerin yaşları arttıkça eş desteği düzeylerinde düşme olduğu, babaların yaşları arttıkça annelerin eş desteği düzeylerinde düşme olduğu, özel eğitim gereksinimi olan çocukların saldırganlık düzeyleri arttıkça annelerin eş desteği düzeylerinde düşme olduğunu saptamıştır.

Baş (2018), özel gereksinimli çocuğu olan ebeveynler ile normal gelişim gösteren çocuğu olan ebeveynlerin yalnızlık düzeyleri ve evlilik doyumunu ile ilişkilerini incelediği çalışmasının sonucunda; serebral palsi, otizm spektrum bozukluk ve zihinsel engel tanılı çocuğa sahip ebeveynler ile normal gelişim gösteren çocuğa sahip ebeveynlerin evlilik doyumunu arasında anlamlı bir fark bulunduğunu saptamıştır. Özel gereksinimli çocuğu olan ebeveynlerin evlilik doyumunu ile yaş, eğitim durumları, aile tipi, ailedeki çocuk sayısı ve evlenme kararları arasında anlamlı bir farklılık görülmüş; gelir durumları ile evlilik doyumları arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir.

Çetinbakış, Baştuğ ve Özel-Kızıl (2018), Türkiye'de otizm spektrum bozukluğu olan çocukların annelerinde bakım yüküne etki eden faktörlere yönelik çalışmada; yüksek anne bakım yükü, düşük yaşam doyumunu ve daha yüksek otizm düzeyi arasında ilişki saptamıştır. Otizmlili çocuğu olan annelerin yaşam doyumlarının yüksek olması sosyal destek, çift uyumu ve duygu dışavurumu ile de ilişkili bulunmuştur.

Eren-Kanbir'in (2018) engelli çocuğu olan ailelerde evlilik doyumunu incelediği niteliksel çalışmaya 36 ebeveyn katılmıştır. Çalışma sonucunda, engelli çocuğa sahip olmanın evlilik doyumunu azalttığı bulunmuştur. Kendini dindar olarak tanımlayan ve hayata kaderci yaklaşan çiftlerde evlilik doyumunun daha fazla olduğu bulunmuştur. Evlilik doyumunu artıran en önemli faktör olarak, engelli çocuğu olan ailelere yönelik yakın çevre desteğinin sağlanması bulunmuştur. Babalara kıyasla annelerin evlilik doyumunu düşük iken, toplumun ailelere ve çocuğa yaklaşımının evlilik doyumunu önemli ölçüde etkilediği sonucuna varılmıştır. Evlilik doyumunu artıran diğer unsurlar arasında, baş edilmek zorunda olunan sorunlar karşısında birlikte mücadele, ailenin gelir düzeyinin yüksek olması ve çocuğun bakımının çiftler arasında dengeli bir şekilde paylaşılması belirlenmiştir.

Girli (2018), otizmlı çocuğun tanılanmasından üniversiteye kadar; 15-16 yıllık bir süreci içeren ebeveynler ile yürüttüğü boylamsal çalışmasında aileleri çocuk olmadan önce, küçük çocuklu aile ve tanı süreci, eğitim sürecindeki sorunlar, ergenlik problemleri, evlilik, eş ilişkileri ve diğer ailelerden farklılıklar, psiko-sosyal destek, ailenin gelecek beklentileri kategorilerinde incelemiştir. Eş ilişkilerine yönelik olarak aileler; çocuk merkezli olduklarını, eşlerinin ikinci planda olduğunu, çocuklarını kendi ailelerine emanet etseler bile dışarıda çok zaman geçiremediklerini belirtmişlerdir. Psiko-sosyal destek yönünden çok az sayıda çift psikolojik destek aldığını belirtmiştir. Çoğunluğu kendi aileleri ve yakın arkadaşları ile duygularını paylaşmaktadır. Ayrıca ailelerin otizmlı çocuğu olan başka ailelerden sosyal destek alabildiği görülmüştür.

Wieland ve Baker (2010), zihinsel engelli çocuğu olan ve olmayan ailelerde, çocuğun problem davranışlarının evlilik kalitesi ve algılanan eş desteğine etkisini inceledikleri çalışmaya zihinsel engelli çocuğu olan ve olmayan 132 aile katılmıştır. Zihinsel engelli 6, 7 ve 8 yaşlarında çocuğu olan ailelerin evlilik kalitesinde anlamlı olarak büyük farklılıklar saptanmıştır. Evlilik kalitesinin normal gelişim gösteren çocukların problem davranışlarında büyük bir etkisinin olduğu belirlenmiştir.

Hartley, Barker, Settzer, Greenberg ve Floyd (2011) tarafından yapılan, otizmlı ergen ve yetişkin çocuğu olan anne ve babaların evlilik doyumu ile ebeveynlik deneyimlerinin araştırıldığı araştırmaya 91 evli anne baba katılmıştır. Evlilik doyumu, özellikle babalar için ebeveynlik deneyimlerinin önemli bir göstergesi olmuştur. Anneler, babalara göre oğullarına veya kızlarına daha yakın olduklarını bildirmiştir. Babaların ebeveynlik deneyimleri çocuk özelliklerinden daha fazla etkilenmiştir. Sonuçlar, evlilik ilişkisinde annelerin ve babaların benzersiz deneyimleri arasındaki bağlantıyı vurgulamıştır.

Hartley, Seltzer, Barker ve Greenberg (2011) gelişimsel yetersizliği olan çocukların ailelerinin evlilik kalitesini incelediği araştırmada; gelişimsel yetersizliği olan çocukların ailelerine destek ve müdahalelerin iyileştirilmesinin evlilik kalitesi üzerinde olumlu etkileri olduğu bulunmuştur. Çocuğun yetersizliği bağlamında evlilik, ebeveyn ve çocuğun psikososyal refahına ilişkin teori ve modellere ihtiyaç olduğu belirlenmiştir.

Lau ve Patterson (2011) tarafından Asperger sendromlu yetişkinler ve çocuklarda; yetişkin bağlanma stilini, evlilik memnuniyetini ve ebeveynlikten memnuniyeti keşfetmek amaçlı yapılan çalışma eşi ve çocuğu aspergerli, çocuğu aspergerli eşi aspergerli olmayan, ailede aspergerli üye bulunmayan gruplara ayrılmıştır. Evlilik memnuniyetinin her grupta da

yüksek olduğu bulunmuştur. Kendileri aspergerli olan katılımcıların, diğer tüm gruplarda ağırlıklı olarak güvenli bir şekilde bağlanmanın aksine, romantik bağlanmada çoğunlukla güvensiz oldukları saptanmıştır. Aspergerli bir çocuğa sahip olmanın ebeveyn memnuniyetini azalttığı belirlenmiştir.

Cadman ve ark. (2012) İngiltere’de otizm ve DEHB olan ergenliğe ve yetişkinliğe geçiş dönemindeki bireylerin bakıcı yükü konulu çalışmalarında; otizm tanılı grupta daha fazla bakım yükü algılandığını, özellikle sosyal ilgi ve zihinsel sağlık sorunları nedeniyle bu durumun oluştuğunu belirlemişlerdir. Her iki gruba da bakım veren kişilerde depresyon ve anksiyete görülmüştür.

Hartley, Barker, Baker, Seltzer ve Greenberg (2012) otizmlili çocuğu olan 199 anne ile 7 yıl süren evlilik doyumunu ve yaşam koşulları üzerine yaptıkları araştırmada; anne-çocuk ilişkisine ve hane halkı gelirine olan yakınlığın evlilik doyum düzeyini önemli derecede etkilediğini ve annelerin evlilik doyumundaki değişkenliğin, ergen veya yetişkin çocuğun davranış problemlerindeki dalgalanmalarla anlamlı şekilde öngörüldüğünü bulmuşlardır. Yetişkin çocuğun aile evinden ayrılmasının, evlilik doyumundaki değişimle ilişkili olmadığı saptanmıştır.

Shur-Fen ve diğerleri (2012) yılında Tayvan’da 151 otizmlili çocuğu olan aile ve 113 normal gelişim gösteren çocuğu olan aile ile yaptıkları çalışmada; otizmlili çocuğu olan annelerin evlilik doyum düzeyleri, normal gelişim gösteren çocuğu olan annelere göre daha düşük bulunmuştur. Ayrıca otizmlili çocuğu olan annelerin evlilik doyum düzeyinin otizmlili çocuğu olan babalara göre daha düşük olduğu belirlenmiştir.

Allen, Bowles ve Weber (2013), otizmlili çocuğu olan anne ve babaların ebeveynlik stresi üzerine yaptıkları araştırmada; sosyalleşmenin annenin stresini, çocuğun duyuşsal ve bilişsel yetersizliğini çevrenin fark etmesinin ise babanın stresini arttırdığını belirlemişlerdir.

Shtayermman (2013) otizm tanılı çocukların ebeveynlerinde stres ve evlilik doyumunu arasındaki ilişkiyi incelemek için 253 ebeveyni çalışmaya dâhil etmişlerdir. Her iki ebeveynde, çocuğun bakımına bağılı olarak yüksek düzeyde ebeveyn stresinin olduğu bildirilmiştir. Her iki ebeveynde de düşük evlilik doyumunu bulunmuştur. Ebeveynlerin yaklaşık% 13’ü majör depresif bozukluk, % 15’i yaygın anksiyete bozukluğu tanısı almıştır.

Walsh ve O’leary (2013) tarafından yapılan otizmlili çocuğu olan ve olmayan ebeveynlerin evlilik ilişkilerinin karşılaştırıldığı araştırmaya 475 otizmlili çocuğu olan anne, 62

normal gelişim gösteren çocuğu olan anne katılmıştır. Sonuçlar, otizmlı bir çocuğu olan ebeveynlerin evlilik ilişkilerinde genellikle daha fazla zorluk çektiğini, ancak bu ebeveynlerin evli kaldığını ve bu deneyimin zor zamanlar yaşatmasının yanı sıra, ilişkilerini güçlendirdiği ve olumlu duygular yaşattığını göstermiştir.

Kwok, Leung ve Wong (2014) otizmlı ve zihinsel engelli çocuğu olan annelerin evlilik doyumlarına yönelik yaptıkları araştırmada; algılanan etiketlenme ve algılanan bakım yükü, annelerin evlilik doyumunun önemli belirleyicileri olarak bulunmuştur. Algılanan sosyal yük, duygusal yük ve gelişimsel yük ile evlilik doyumunu arasında önemli araçlar olarak bulunmuştur.

McStay, Trembath ve Dissanayake (2014), okul öncesi dönemden ergenliğe kadar otizmlı bir çocuk büyütürken annelerin stres ve yaşam kalitelerini incelemiş; yıllar içerisinde çocuğun semptomlarında dalgalanmalar olmasına rağmen annenin stres düzeyi ve yaşam kalitesinin aynı seviyede seyrettiğini saptamıştır.

Ki ve Joanne'in (2014) Hong Kong'ta engelli çocuğu olan ebeveynlerde evlilik doyumunu ve stresi incelediği çalışmaya 72 ebeveyn katılmıştır. Ebeveynler çocuklarının duygularını ve davranışlarını ele almanın en stresli deneyim olduğunu belirtmişlerdir. Çocuk bakımı, sorumlulukları paylaşma, birbirine zaman ayırma faktörlerinin evlilik doyumunu için önemli öngörücüler olduğu gösterilmiştir.

Rabinson ve Neece (2015) gelişim geriliği olan çocukların davranış problemleri ile evlilik doyumunu ve ebeveynlik stresi üzerine yaptıkları araştırmada; evlilik doyumunu, hem anne baba stresi hem de çocuk davranışı problemleri ile anlamlı şekilde ilişkili bulunmuştur. Daha düşük evlilik doyumunu olan ebeveynler, daha yüksek ebeveynlik stresi ve çocuk davranışı sorunları bildirmiştir. Farkındalığa dayalı stres azaltma müdahalesinin, çocuklardaki davranış problemlerini önemli ölçüde değiştirdiğini, ebeveynlik stresini etkilemediğini göstermişlerdir.

Perlowski (2017) özel gereksinimli çocuğu olan ebeveynlerin evlilik doyumunda algılanan eş desteği ve iş esnekliğinin etkisini incelediği araştırmanın sonucunda; algılanan iş esnekliği ile evlilik doyumunu arasında bir ilişki olmadığını göstermiştir. Ebeveynlik döneminde algılanan iş esnekliği ile algılanan eş desteği arasında pozitif korelasyon bulunmuş ve ebeveynlik ile algılanan eş desteği ile evlilik doyumunu arasında pozitif korelasyon görülmüştür.

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli / Deseni

Bu çalışma, normal gelişim gösteren çocuğu olan ebeveynlerin algıladıkları eş desteği ve evlilik doyumu düzeyinin özel gereksinimli çocuğu olan ebeveynlerden farklılaşp farklılaşmadığını ortaya koymaya yönelik ilişkisel tarama modelinin kullanıldığı bir araştırmadır. İlişkisel tarama modeli, iki ya da daha fazla değişken arasındaki ilişkiyi belirlemek için yapılır (Fraenkel, Wallen ve Hyun, 2012).

3.2. Evren / Örneklem / Çalışma Grubu

Çalışmanın evreni İzmir ili olup, çalışma grubunu; 2018-2019 eğitim-öğretim yılında İzmir ili Buca ilçesinde Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı resmi ortaokullarda (5. , 6. , 7. ve 8. sınıf) eğitim gören normal gelişim gösteren (NGG) çocuğu olan 181 ebeveyn ile özel gereksinimli (ÖG) çocuğu olan 209 ebeveyn olmak üzere toplam 390 ebeveyn oluşturmaktadır.

Çalışma grubu, araştırmacının çalışma yeri açısından zaman ve kolay ulaşılabilirlik dikkate alınarak Buca ilçesinden seçilmiştir. Örneklem belirlenmesinde kolay ulaşılabilir durum örnekleme kullanılmıştır. Kolay ulaşılabilir durum örnekleme, nitel araştırmalarda yaygın olarak kullanılan bir örnekleme yöntemidir. Kolay ulaşılabilen örneklem az maliyetli ve pratiktir (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

ÖG ve NGG çocuğu olan ebeveynlerin verileri; 2018-2019 eğitim öğretim yılında Şehit Selim Topal Ortaokulu, 30 Ağustos Ortaokulu, Buca Ortaokulu, Makbule Süleyman Alkan Ortaokulu, Ege İhracatçı Birlikleri Ortaokulu, Meşkure Şamlı Ortaokulu, Sevgi Ferit Akın Ortaokulu, Saadet Emir Ortaokulu, Hasan Ali Yücel Ortaokulu ve Atatürk Ortaokulu'nda eğitim görmekte olan kaynaştırma öğrencisi, özel eğitim sınıfı öğrencisi ve normal gelişim gösteren çocuğu olan ebeveynlerden gönüllü olanlardan toplanmıştır.

Tablo 1'de araştırmaya katılan NGG ve ÖG çocuğu olan ebeveynlere ve çocuklarına ilişkin demografik bilgiler sunulmuştur.

Tablo 1

Araştırmaya katılan NGG ve ÖG çocuğu olan ebeveynlere ve çocuklarına dair demografik bilgilerine ilişkin betimsel istatistikler

<i>Ebeveynlerle ve Çocukla İlgili Bilgiler</i>		<i>NGG çocuğu olan ebeveynler n=181</i>		<i>ÖG çocuğu olan ebeveynler n=209</i>	
		<i>f</i>	<i>%</i>	<i>f</i>	<i>%</i>
<i>Cinsiyet</i>	Kadın	134	74.0	167	79.9
	Erkek	47	26.0	42	20.1
<i>Yaş</i>	20-25 yaş	2	1.1	6	2.9
	26-30 yaş	6	3.3	10	4.8
	31-35 yaş	40	22.1	55	26.3
	36-40 yaş	72	39.8	76	36.4
	41 ve üstü yaş	61	33.7	62	29.7
<i>Eğitim Düzeyi</i>	Okur-yazar değil	1	0.6	10	4.8
	Okur-yazar	5	2.8	3	1.4
	İlkokul	64	35.4	80	38.3
	Ortaokul	22	12.2	38	18.2
	Lise	77	42.5	54	25.8
	Üniversite	11	6.1	21	10.0
	Lisansüstü	1	0.6	3	1.4
<i>Meslek</i>	İşsiz	1	0.6	8	3.8
	Emekli	7	3.9	10	4.8
	İşçi	42	23.2	36	17.2
	Ev hanımı	98	54.1	116	55.5
	Memur	9	5.0	6	2.9
	Serbest Meslek	14	7.7	18	8.6
	Diğer	10	5.5	15	7.2
<i>Gelir Düzeyi</i>	Düşük	34	18.8	52	24.9
	Orta	145	80.1	156	74.6
	Yüksek	2	1.1	1	0.5
<i>Evlilik Yaşı</i>	20 yaş ve altı	46	25.4	77	36.8
	21-25 yaş	90	49.7	91	43.5
	26-30 yaş	39	21.5	30	14.4
	31-35 yaş	4	2.2	8	3.8
	36-40 yaş	2	1.1	3	1.4
<i>Evlilik Öncesi Flört Süresi</i>	3 ay altı	39	21.5	64	30.6
	3-6 ay	41	22.7	27	12.9
	6-12 ay	39	21.5	43	20.6
	1 yıl ve üzeri	62	34.3	75	35.9
<i>Evllenme Şekli</i>	Anlaşarak	108	59.7	138	66.0
	Görücü usulü	73	40.3	71	34.0
<i>İlk Çocuk Sahip Olma Yaşı</i>	20 yaş ve altı	27	14.9	43	20.6
	21-25 yaş	84	46.4	97	46.4
	26-30 yaş	52	28.7	47	23.0
	31-35 yaş	14	7.7	18	8.6
	36-40 yaş	4	2.2	3	1.4
<i>Çocuk Sayısı</i>	1 çocuk	26	14.4	53	25.4
	2 çocuk	107	59.1	89	42.6
	3 çocuk ve üzeri	48	26.5	67	32.1
<i>Özel Eğitim Gereklinimi</i>	Zihinsel Yetersizlik	-	-	33	15.8
	Otizm	-	-	35	16.7

Olan Çocuğun Tanısı	Dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu (DEHB)	-	-	40	19.1
	Özel öğrenme güçlüğü (ÖÖG)	-	-	39	18.7
	Dil ve konuşma güçlüğü	-	-	18	8.6
	Eş tanı (DEHB, ÖÖG)	-	-	26	12.4
	Bedensel Yetersizlik	-	-	8	3.8
	Görme Yetersizliği	-	-	1	0.5
	İşitme Yetersizliği	-	-	4	1.9
	Süregelen Hastalık	-	-	5	2.4

Tablo 1'e göre araştırmaya katılan ebeveynlerin cinsiyet dağılımlarına bakıldığında her iki grupta da kadınların daha fazla olduğu görülmektedir. Araştırmada NGG çocuğu olan ebeveynlerin %74'ünü, ÖG çocuğu olan ebeveynlerin ise %79,9'unu kadınlar oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan ebeveynlerin her iki grupta da 36-40 yaş grubunda daha fazla (% 39.8- % 36.4) olduğu, en az sıklığın (% 1.1- % 2.9) ise 20-25 yaş arasındaki grupta olduğu belirlenmiştir. Eğitim düzeyi açısından karşılaştırma yapıldığında NGG çocuğu olan ebeveynlerin sıklığı en fazla lise eğitim düzeyinde (% 42.5) bulunurken, en az okuryazar olmayan eğitim düzeyinde (% 0.6) bulunduğu; ÖG çocuğu olan ebeveynlerde ise benzer şekilde en fazla sıklığın lise eğitim düzeyinde (25.8) olduğu bulunurken farklı olarak en az sıklığın ise okuryazar eğitim düzeyine (% 1.4) ait olduğu saptanmıştır. Araştırmaya katılan ebeveynlerin meslek dağılımlarına bakıldığında ÖG çocuğu olan ebeveynlerin % 55.5'ini, NGG çocuğu olan ebeveynlerin de % 54.1'ini ev hanımları oluşturmaktadır. Gruplardaki en az sıklıkta; NGG çocuğu olan ebeveynlerin %0.6'sını işsiz olanlar, ÖG çocuğu olan ebeveynlerin ise % 2.9'unu memurlar oluşturmaktadır.

Ekonomik açıdan ise, NGG çocuğu olan (% 80.1) ve ÖG çocuğu olan ebeveynlerin (% 74.6) orta ekonomik düzeyde bulunduğu görülmüştür. Her iki grupta yüksek ekonomik düzeyde olanlar en az sıklık göstermekle birlikte ÖG çocuğu olan ebeveynlerin NGG çocuğu olan ebeveynlerden daha düşük ekonomik düzeyde olduğu anlaşılmaktadır.

Araştırmaya katılan ebeveynlerin evlenme yaşlarına bakıldığında her iki grupta da en sık evlenme yaşınının 21-25 arasında olduğu, ancak NGG çocuğa sahip olan

ebeveynlerin ikinci sıklık gösterdiği evlenme yaş grubu 26-30 yaş (% 21.5) iken ÖG çocuğu olan ebeveynlerin 20 yaş ve altı (36.8) yaş grubunda sıklık gösterdiği belirlenmiştir. Tablo 1'e bakıldığında her iki grupta da 30 yaş sonrasında evlenenlerin sıklığı azalmaktadır. Katılımcı ebeveynlerin evlilik öncesi eşleri ile flört etme sürelerine bakıldığında her iki grupta 1 yıl ve üstü sürede flört edenlerin en yüksek sıklığa sahip olduğu görülmektedir. Evlenme şekli incelendiğinde NGG çocuğu olan ebeveynlerin % 59.7'si eşi ile anlaşarak evlenirken, % 40.3'ü görücü usulü ile evlenmiştir. Benzer şekilde ÖG çocuğu olan ebeveynlerin % 66'sı eşi ile anlaşarak evlenirken, % 34'ü görücü usulü ile evlenmiştir.

Araştırmaya katılan ebeveynlerin ilk çocuk sahibi olma yaşları incelendiğinde her iki grupta da 21-25 yaşları arasında çocuk sahibi olan ebeveynlerin oranının % 46.4 olduğu belirlenmiştir. NGG çocuğu olan ebeveynlerin ikinci olarak 26-30 yaş arasında (% 28.7) çocuk sahibi olduğu belirlenirken ÖG çocuğu olan ebeveynlerin % 20.6'sının 20 yaş ve altı yaş grubunda çocuk sahibi olduğu görülmüştür. Her iki grupta da 30 yaş sonrası çocuk sahibi olma oranı azalmaktadır.

Tablo 1'e göre NGG çocuğu olan ebeveynlerin yarısından fazlası iki çocuk sahibi (% 59.1) iken % 26.5'inin üç ve daha fazla çocuğu, % 14.4'ünün bir çocuğu bulunmaktadır. ÖG çocuğu olan ebeveynlere bakıldığında ise % 42.6'sının iki çocuğu, % 32.1'inin üç ve daha fazla çocuğu, % 25.4'ünün ise bir çocuğu bulunmaktadır.

ÖG çocukların tanılarına bakıldığında sırasıyla % 19.1'sinin DEHB, % 18.7'sinin ÖÖG, % 16.7'sinin otizm, % 15.8'inin zihinsel yetersiz, % 12.4'ünün eş tanı, % 8.6'sının da dil ve konuşma güçlüğü, % 3.8'inin bedensel yetersiz, % 0.5'inin görme ve % 1.9'unun işitme yetersizliği, % 2.4'ünün de süregelen hastalık tanısı bulunmaktadır. Bedensel yetersizlik, görme yetersizliği, işitme yetersizliği ve süregelen hastalık tanısı alan çocukların sıklığının az olması nedeniyle analizlere ayrı ayrı alınmamış ve bu dört tanı bedensel yetersizlik olarak bir grupta analizlere dâhil edilmiştir.

3.3. Veri Toplama Süreci ve Araçları

Araştırmanın çalışma grubunda olan okullarda (5. , 6. , 7. ve 8. sınıf) eğitim gören NGG ve ÖG çocuğu olan ebeveynlere Demografik Bilgi Formu, Eş Destek Ölçeği, Evlilik

Yaşamı Ölçeği ve Gönüllü Katılımcı Onam Formunun yer aldığı ölçek bataryası araştırmacı tarafından dağıtılmıştır. Veri toplama süreci 2019 yılı Ocak ve Nisan ayları arasında gerçekleşmiştir.

Bu çalışmada, araştırmanın amacına yönelik bilgi almak maksadıyla araştırmacı tarafından hazırlanan ‘Demografik Bilgi Formu’ ve geçerlik-güvenirlik çalışmaları yapılmış olan ‘Eş Destek Ölçeği’ ve ‘Evlilik Yaşamı Ölçeği’ kullanılmıştır.

3.3.1. Eş Destek Ölçeği

Eş Destek Ölçeği, algılanan eş destek düzeyini belirlemek üzere Yıldırım (2004) tarafından geliştirilmiştir. Eş Destek Ölçeği, toplamda 27 sorudan oluşan, 3'lü likert tipi derecelendirmeye sahip olan bir ölçektir. Bu ölçekten alınabilecek en yüksek puan 81, en düşük puan ise 27'dir. Bu ölçekten yüksek puan almak yüksek düzeyde eş desteği algılıyor olmaya, düşük puan almak ise düşük düzeyde eş desteği algılıyor olmaya işaret etmektedir.

Eş Destek Ölçeğinin geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları 131'i kadın, 117'si erkek olmak üzere 248 evli birey üzerinde yapılmıştır. Eşlerin yaşları 29 ile 58 arasında değişmektedir. Eş Destek Ölçeğinin yapı geçerliği temel bileşenler analizi ile incelenmiştir. Analiz sonuçları Eş Destek Ölçeğinin duygusal destek, maddi yardım ve bilgi desteği, takdir etme desteği ve sosyal ilgi desteği olmak üzere dört faktörlü olduğunu ortaya koymaktadır. Ayrıca Eş Destek Ölçeği ile Beck Depresyon Ölçeği-Türkçe Formu arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r=-.27$). Eş Destek Ölçeğinin güvenilirlik çalışması iki yolla hesaplanmıştır: Birinci olarak, Cronbach Alfa katsayısı bulunmuştur ($\text{Alpha}=.95$); ikinci olarak ise, test-tekrar test güvenilirlik katsayısı hesaplanmıştır ($r=.89$) (Yıldırım, 2004).

Bu çalışma kapsamında ise Eş Destek Ölçeğinin Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı .91 olarak hesaplanmıştır. Bu durum Eş Destek Ölçeğinin araştırmanın örneklem grubunda geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğunu göstermektedir.

3.3.2. Evlilik Yaşamı Ölçeği

Tezer (1996) tarafından evlilik doyumunu tespit etmek amacıyla geliştirilmiştir. Ölçekte toplam on madde vardır ve katılımcılar her maddeyi 1-5 arasında değişen likert türü bir ölçek kullanarak yanıtlamaktadırlar. Ölçekten alınacak puanlar doyumsuzluk-doyum yönünde olmak üzere 10-50 arasında değişmektedir. Ölçekten alınan puanlar yükseldikçe evlilik doyumunu artmaktadır. Bu ölçekte 2. , 4. ve 5. maddeler ters kodlanmaktadır. Ölçeğin test tekrar test güvenilirlik katsayısı .85 olarak tespit edilmiştir. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı .91

ile.89 olarak tespit edilmiştir. Bu bulgular ölçeğin güvenilirliğinin yüksek olduğunu göstermektedir.

Bu çalışma kapsamında ise Evlilik Yaşamı Ölçeğinin Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı .62 olarak hesaplanmıştır. Bu durum Evlilik Yaşamı Ölçeğinin araştırmanın örneklem grubunda geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğunu göstermektedir.

3.3.3. Demografik Bilgi Formu

Araştırmada, bireylerin demografik özellikleri hakkında veri edinmek için araştırmacının hazırladığı 11 madde içeren Demografik Bilgi Formu kullanılacaktır. Demografik Bilgi Formunda bireyin cinsiyeti, yaşı, eğitim düzeyi, mesleği, gelir düzeyi, evlilik yaşı, flört süresi, evlenme şekli, ilk çocuk sahibi olma yaşı, çocuk sayısı, çocuğunun tanısı ile ilgili maddeler bulunmaktadır.

3.4. Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen verilerin istatistiksel analizleri için SPSS-22 (Sosyal Bilimler için İstatistik Paket Programı) paket programı kullanılmıştır. Analizlerde hata payının üst sınırı .05 olarak alınmıştır.

Araştırmanın amaçlarına uygun olarak analizlere geçilmeden önce değişkenlere ilişkin normallik varsayımları incelenmiştir. Normallik varsayımlarının analizinde araştırmanın değişkenleri olan eş desteği ile evlilik doyumunun çarpıklık ile basıklık katsayıları incelenmiştir. Bu kapsamda evlilik doyumu ölçme aracı olarak kullanılan Evlilik Yaşamı Ölçeğinin çarpıklık ve basıklık katsayısı -0.977 ve 1.050 bulunmuştur. Bir diğer değişken olan eş desteği ölçme aracı olan Eş Destek Ölçeğinin çarpıklık ve basıklık katsayıları -1.243 - 2.088 olarak belirlenmiştir. Bu kapsamda çarpıklık katsayısının normal dağılım için -1 ile $+1$ (Büyüköztürk, 2015) arasında olması beklenmesine rağmen evlilik doyumu değişkeni normal dağılım göstermesine rağmen eş desteği değişkeninin normal dağılım göstermediği belirlenmiştir. Bu nedenle araştırma kapsamında parametrik testler kullanılmamış ve non-parametrik analizler yapılmıştır.

Araştırmanın genel amacı doğrultusunda evlilik doyumu ile eş desteğinin alt boyutları arasında anlamlı bir ilişkinin bulunup bulunmadığı Spearman Korelasyon Analizi ile incelenmiştir. Alt amaçlar doğrultusunda eş desteği ve evlilik doyumu ile cinsiyet ve evlenme şekli arasında anlamlı bir farklılaşmanın olup olmadığına ilişkisiz örneklem için Mann Whitney U-Testi; yaş, eğitim düzeyi, meslek, gelir düzeyi, flört süresi, evlilik yaşı, ilk çocuk

sahibi olma yaşı ve çocuk sayısına göre evlilik doyumu ve eş desteğinin anlamlı bir şekilde farklılaşp farklılaşmadığına ise Kruskal Wallis H Testi kullanılmıştır.

3.5. Araştırmanın Geçerliliği ve Güvenirliğı

Çalışmada kullanılan Eş Destek Ölçeğı ve Evlilik Yaşamı Ölçeğinin geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları yapılmıştır. Bu çalışma kapsamında; Eş Destek Ölçeğinin Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı .91 olarak hesaplanmıştır. Bu durum Eş Destek Ölçeğinin araştırmanın örneklem grubunda geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğunu göstermektedir. Evlilik Yaşamı Ölçeğinin Cronbach Alfa güvenilirlik katsayısı .62 olarak hesaplanmıştır. Bu durum Evlilik Yaşamı Ölçeğinin araştırmanın örneklem grubunda geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğunu göstermektedir.

3.6. Araştırmacının Rolü

Çalışma verilerinin toplanma sürecinde ilk olarak Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Etik Kurulu'ndan onay alınmıştır. İkinci olarak çalışmada kullanılacak ölçeklerin Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışmasını yapan araştırmacılarla iletişime geçilerek gerekli izinler alınmıştır. Katılımcılar etik kurallar ve kimlik bilgilerinin gizli kalacağı konusunda bilgilendirilerek, Gönüllü Katılımcı Onam Formu katılımcılar tarafından doldurulmuştur. Bu çalışmada araştırmacının rolü, tez yazım ve veri toplama sürecinde etik ilkelere uygun, üniversitenin tez yazım kuralları çerçevesinde araştırmasını dikkatli bir şekilde gerçekleştirmek olmuştur.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde araştırmanın amaçları doğrultusunda yapılan istatistiksel analizler sonucunda belirlenen bulgular tablolar ile gösterilmiş ve yorumlanmıştır. Bulgular yedi aşamalı olarak verilmiştir. Birinci aşamada; araştırmaya katılan NGG çocuğu olan ebeveynlerin algıladıkları eş desteği ve evlilik doyumu ile ebeveynlerin demografik özellikleri arasındaki ilişkiler incelenmiştir. İkinci aşamada ÖG çocuğu olan ebeveynlerin algıladıkları eş desteği ve evlilik doyumu ile demografik özellikleri arasındaki ilişkilere bakılmıştır. Üçüncü ve dördüncü aşamalarda NGG çocuğa sahip olma ve ÖG çocuğa sahip olma durumu ile algılanan eş desteği düzeyi ve evlilik doyumu düzeyleri incelenmiştir. Beşinci ve altıncı aşamalarda ise ÖG çocukların tanılarına göre ebeveynlerin algıladıkları eş desteği düzeyi ve evlilik doyumu düzeyleri incelenmiştir. En son aşamada NGG ve ÖG çocuğu olan ebeveynlerin algıladıkları eş desteği ve evlilik doyumu arasında ilişkiyi gösteren bulgulara yer verilmiştir.

Araştırmaya katılan evli bireylerin evlilik doyumunu ölçmek için Evlilik Yaşamı Ölçeği toplam puanı alınmıştır. Katılımcıların algıladıkları eş desteğini belirleyebilmek için Eş Desteği Ölçeği toplam puanı ve alt boyutları olan duygusal destek, maddi yardım ve bilgi desteği, takdir etme desteği, sosyal ilgi desteği toplam puanları alınmıştır.

4.1. NGG Çocuğu Olan Ebeveynlerin Algıladıkları Eş Desteği ve Evlilik Doyumu ile Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular

Araştırma kapsamında NGG çocuğu olan ebeveynlerin algıladıkları eş desteği ve evlilik doyumu ile ebeveynlerin bazı sosyo-demografik özelliklerinin ilişkisi incelenmiştir. Bu bağlamda evli bireylerin demografik özellikleri cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, meslek, gelir düzeyi, flört süresi, evlilik yaşı, evlenme şekli, ilk çocuk sahibi olma yaşı ve çocuk olarak ele alınmıştır. Araştırmanın amacına uygun olarak ebeveynlerin demografik özelliklerine ilişkin değişkenler kategorilerine göre Mann Whitney U-Testi ve Kruskal Wallis H Testi kullanılmıştır.

4.1.1. NGG Çocuğu Olan Ebeveynlerin Algıladıkları Eş Desteği ve Evlilik Doyumunun Cinsiyete Göre Karşılaştırılması

“NGG çocuğu olan ebeveynlerin algıladıkları eş desteği ve evlilik doyumu cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?” sorusuna yanıt aramak amacıyla NGG çocuğu olan ebeveynlerin algıladıkları eş desteği ve evlilik doyumunun cinsiyete göre değişip değişmediğine ilişkisiz örneklemelerde Mann Whitney U-Testi ile bakılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2

NGG çocuğu olan ebeveynlerin algıladıkları eş desteği ve evlilik doyumu düzey ortalamalarının cinsiyete göre karşılaştırılması

	Cinsiyet	n	\bar{x}	Sıra Toplamı	Anlamlılık
Duygusal Destek	Kadın	134	90.44	12119	U=3074
	Erkek	47	92.60	4352	p=.805
Maddi Destek	Kadın	134	82.91	11110.5	U=2065
	Erkek	47	114.05	5360.5	p=.000
Takdir Etme	Kadın	134	90.52	12129.5	U= -3084
	Erkek	47	92.37	4341.5	p=.833
Sosyal İlgı	Kadın	134	92.23	12358.5	U=2984.5
	Erkek	47	87.50	4112.5	p=.581
EYÖ Toplam	Kadın	134	87.63	11743	U=2698
	Erkek	47	98.85	4547	p=.206

U: Mann Whitney U testi, $p < 0,05$ Anlamlılık düzeyi

NGG çocuğu olan ebeveynlerin algıladıkları eş desteği ve evlilik doyumu düzeyinin cinsiyete göre anlamlı bir farklılık gösterip gösterilmediğine ilişkin analize geçilmeden önce ebeveynlerin cinsiyet dağılımına ait sayılar arasında önemli bir fark bulunması nedeniyle gruplar arasındaki varyansın homojenliği Levene Değeri ile incelenmiştir. Buna göre cinsiyet grupları varyansının homojen yapıda bulunduğu belirlenmiştir ($p > .05$). Bu kapsamda yapılan Mann Whitney U Testi sonucunda NGG çocuğu sahip ebeveynlerin cinsiyete göre algıladıkları eş desteğinin ekonomik destek boyutunda anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, $U=2065$, $p < .05$. ekonomik destek ortalamaları dikkate alındığında erkeklerin kadınlara göre puan ortalamasının daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Bu bulgu erkeklerin kadınlara göre eşlerinden daha fazla ekonomik olarak eş desteği algısının bulunduğunu göstermektedir.

4.1.2. NGG Çocuğu Olan Ebeveynlerin Algıladıkları Eş Desteği ve Evlilik Doymunun Yaşı Göre Karşılaştırılması

“NGG çocuğu olan ebeveynlerin algıladıkları eş desteği ve evlilik doymunu yaşı göre farklılaşmakta mıdır?” sorusuna yanıt aramak amacıyla NGG çocuğu olan ebeveynlerin algıladıkları eş desteği ve evlilik doymunun yaşı göre değişip değişmediğine ilişkisiz örneklemelerde Kruskal Wallis H Testi ile bakılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 3’de verilmiştir.

Tablo 3

NGG çocuğu olan ebeveynlerin algıladıkları eş desteği ve evlilik doymunu düzey ortalamalarının yaşı göre karşılaştırılması

	Yaş	n	Sıra Ortalaması	sd	Anlamlılık	İkili karşılaştırmalar
Duygusal Destek	20-25	2	37.50	4	KW=5.779 p=. 216	***
	26-30	6	97.75			
	31-35	40	104.74			
	36-40	72	86.69			
	41-+	61	88.16			
Maddi Destek	20-25	2	61.00	4	KW=2.006 p= .735	***
	26-30	6	91.33			
	31-35	40	97.84			
	36-40	72	86.50			
	41-+	61	92.78			
Takdir Etme	20-25	2	65.25	4	KW=11.222 p= .024	3-5: p= .010
	26-30	6	84.42			
	31-35	40	112.84			
	36-40	72	90.80			
	41-+	61	78.41			
Sosyal İlgı	20-25	2	74.25	4	KW=4.636 p= .327	***
	26-30	6	66.92			
	31-35	40	104.10			
	36-40	72	88.4732			
	41-+	61	88.32			
EYÖ Toplam	20-25	2	82.75	4	KW=.736 p= .947	***
	26-30	6	83.33			
	31-35	40	89.86			
	36-40	72	88.03			
	41-+	61	94.75			

KW: Kruskal Wallis testi, p<0,05 Anlamlılık düzeyi

NGG çocuğu olan ebeveynlerin yaş grupları sayılarına bakıldığında 20-25 yaş ve 26-30 yaş grubunda bulunan ebeveynlerin diğer yaş gruplarından sayı olarak daha az olduğu görülmüştür. Bu nedenle grup varyanslarının homojenliği Levene Değeri ile incelenmiş olup

grupların değerleri $p > .05$ olarak bulunmuştur. Buna göre gruplar arasındaki varyans dağılımının homojen bir yapıda bulunduğu anlaşılmıştır.

Kruskal Wallis Testi sonucu NGG çocuğu olan ebeveynlerin takdir etmeden aldıkları puanların yaş gruplarına göre anlamlı bir şekilde farklılaştığını göstermektedir, χ^2 (sd=4, n=181) = 11.222, $p < .05$. Diğer değişkenler yaşa göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

Farklılaşmanın hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan ikili karşılaştırma sonuçlarında 31-35 yaş grubunda bulunan ebeveynlerin takdir edilme puan ortalamasının 41 yaş ve üstü ebeveynlerden anlamlı bir şekilde daha yüksek olduğu bulunmuştur ($p = .01$). Bu durum 31-35 yaş arasındaki ebeveynlerin eşlerinden daha fazla takdir edilme desteği gördüğünü göstermektedir.

4.1.3. NGG Çocuğu Olan Ebeveynlerin Algıladıkları Eş Desteği ve Evlilik Doyumunun Eğitim Düzeyine Göre Karşılaştırılması

“NGG çocuğu olan ebeveynlerin algıladıkları eş desteği ve evlilik doyumu eğitim düzeyine göre farklılaşmakta mıdır?” sorusuna yanıt aramak amacıyla NGG çocuğu olan ebeveynlerin algıladıkları eş desteği ve evlilik doyumunun eğitim durumuna göre değişip değişmediğine ilişkisiz örneklemelerde Kruskal Wallis H Testi ile bakılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 4’de verilmiştir.

Tablo 4

NGG çocuğu olan ebeveynlerin algıladıkları eş desteği ve evlilik doyumu düzey ortalamalarının eğitim düzeyine göre karşılaştırılması

	Eğitim Durumu	n	Sıra Ortalaması	sd	Anlamlılık	İkili karşılaştırmalar
Duygusal Destek	İlkokul ve altı	70	83,39	3	KW=3.892 p=. 273	***
	Ortaokul	22	100,91			
	Lise	77	92,24			
	Lisans ve üstü	12	109,29			
Maddi Destek	İlkokul ve altı	70	81,99	3	KW=5.058 p= .168	***
	Ortaokul	22	84,55			
	Lise	77	100,14			

	Lisans ve üstü	12	96,75			
	İlkokul ve altı	70	86,46			
Takdir Etme	Ortaokul	22	89,68	3	KW=1.396 p= .706	***
	Lise	77	93,62			
	Lisans ve üstü	12	103,13			
	İlkokul ve altı	70	84,01			
Sosyal İlgisi	Ortaokul	22	84,36	3	KW=3.507 p= .320	***
	Lise	77	98,14			
	Lisans ve üstü	12	98,17			
	İlkokul ve altı	70	80,40			
EYÖ Toplam	Ortaokul	22	115,91	3	KW=8.400 p= .038	1-2:p=0.005
	Lise	77	90,83			
	Lisans ve üstü	12	100,75			

KW: Kruskal Wallis testi, $p < 0,05$ Anlamlılık düzeyi

Tablo 1'e bakıldığında NGG çocuğu olan ebeveynlerin eğitim durumlarına ilişkin gruplarda okuryazar olmayan ve lisansüstü eğitim seviyesinde bulunan ebeveynlerin sayılarının diğer gruplardan daha düşük olduğu görülmekle birlikte eğitim durumuna ilişkin grupların varyanslarının homojen bir yapıda olmadığı Levene Değeri ile belirlenmiştir ($p < ,05$). Bu nedenle eğitim durumuna göre eş desteği ve evlilik doyumu arasında farklılaşmanın olup olmadığına yönelik analize geçilmeden önce eğitim durumuna ilişkin gruplar ilkokul ve altı, ortaokul, lise, lisans ve üstü eğitim grupları olarak dört kategoride analizlere dâhil edilmiş ve grup varyanslarının homojenliği varsayımı sağlanmıştır ($p > ,05$).

Tablo 4'e göre NGG çocuğu olan ebeveynlerin eğitim durumlarına göre eş desteği alt boyutları ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Bu durumda eğitim durumuna göre eş desteğinin normal gelişime sahip çocuğu olanlar açısından bir farklılık göstermediği söylenebilir. Ancak NGG çocuğu olan ebeveynlerin eğitim durumlarına göre evlilik doyumu ortalamaları arasında anlamlı farklılık bulunmaktadır, χ^2 (sd=3, n=181)= 8.4, $p < .05$. Bu bulgu, eğitim durumuna göre evlilik doyumunun farklılık gösterdiğini göstermektedir. Farklılaşmanın hangi gruplar arasında olduğu incelendiğinde ilkokul ve altı eğitim seviyesinde bulunan ebeveynlerin ortaokul eğitim seviyesinde bulunan ebeveynlerden daha az evlilik doyumu algıladıkları görülmektedir.

4.1.4. NGG Çocuğu Olan Ebeveynlerin Algıladıkları Eş Desteği ve Evlilik Doyumunun Mesleğe Göre Karşılaştırılması

“NGG çocuğu olan ebeveynlerin algıladıkları eş desteği ve evlilik doyumu mesleğe göre farklılaşmakta mıdır?” sorusuna yanıt aramak amacıyla NGG çocuğu olan ebeveynlerin algıladıkları eş desteği ve evlilik doyumunun mesleğe göre değişip değişmediğine ilişkisiz örneklemelerde Kruskal Wallis H Testi ile bakılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 5’de verilmiştir.

Tablo 5

NGG çocuğu olan ebeveynlerin algıladıkları eş desteği ve evlilik doyumu düzey ortalamalarının mesleğe göre karşılaştırılması

	Meslek	n	Sıra Ortalaması	sd	Anlamlılık	İkili karşılaştırmalar
Duygusal Destek	Emekli	7	63,07	5	KW=4.950 p=. 422	***
	İşçi	42	91,65			
	Ev Hanımı	98	92,15			
	Memur	9	99,00			
	Serbest Meslek	14	105,14			
	Diğer	11	71,50			
Maddi Destek	Emekli	7	66,79	5	KW=5.427 p= .366	***
	İşçi	42	92,21			
	Ev Hanımı	98	87,68			
	Memur	9	105,28			
	Serbest Meslek	14	113,86			
	Diğer	11	90,59			
Takdir Etme	Emekli	7	47,36	5	KW=13.331 p= .020	1-3, p=.032 2-6, p=.029 3-6, p=.007
	İşçi	42	88,25			
	Ev Hanımı	98	96,24			
	Memur	9	103,22			
	Serbest Meslek	14	105,79			
	Diğer	11	53,73			
Sosyal İlgi	Emekli	7	50,00	5	KW=10.284 p= .068	***
	İşçi	42	90,43			
	Ev Hanımı	98	93,47			
	Memur	9	118,33			

	Serbest Meslek	14	97,43			
	Diğer	11	63,65			
EYÖ Toplam	Emekli	7	76,29	5	KW=4.294 p= .508	***
	İşçi	42	96,27			
	Ev Hanımı	98	86,03			
	Memur	9	113,28			
	Serbest Meslek	14	103,29			
	Diğer	11	90,68			

KW: Kruskal Wallis testi, p<0,05 Anlamlılık düzeyi

Tablo 1'e bakıldığında NGG çocuğu olan ebeveynlerin mesleklerine ilişkin gruplarda işsiz bulunan ebeveyn sayısının diğer gruplardan daha az olduğu görülmekle birlikte mesleklere ilişkin grupların varyanslarının homojen bir yapıda olmadığı Levene Değeri ile belirlenmiştir (p<.05). Bu nedenle mesleğe göre eş desteği ve evlilik doyumu arasında farklılaşmanın olup olmadığına yönelik analize geçilmeden önce mesleğe ilişkin gruplardan işsiz grubu diğer grubu ile birleştirilmiş ve gruplar altı kategoride analizlere dâhil edilmiştir. Bu doğrultuda grup varyanslarının homojenliği varsayımı karşılanmıştır (p>.05).

NGG çocuğu olan ebeveynlerin mesleklerine göre eş desteği alt boyutları ile evlilik doyumu düzey ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığına bakıldığında takdir edilme desteği alt boyutunun mesleklere göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı belirlenmiştir, χ^2 (sd=5, n=181)= 13.331, p<.05. Bu durumda mesleğe göre takdir edilmenin normal gelişime sahip çocuğu olanlar açısından bir farklılık gösterdiği söylenebilir. Bu farklılaşmanın hangi gruplar arasında farklılaştığına bakıldığında emeklilerin ve diğer meslek grubunda bulunanların işçilerden daha az eşlerinden takdir edildiğini algıladığı, ev hanımlarının ise diğer meslek grubunda bulunanlardan daha fazla eşleri tarafından takdir edildiğini algıladığı görülmüştür.

4.1.5. NGG Çocuğu Olan Ebeveynlerin Algıladıkları Eş Desteği ve Evlilik Doyumunun Gelir Düzeyine Göre Karşılaştırılması

“NGG çocuğu olan ebeveynlerin algıladıkları eş desteği ve evlilik doyumu gelir düzeyine göre farklılaşmakta mıdır?” sorusuna yanıt aramak amacıyla normal gelişim gösteren çocuğu olan ebeveynlerin algıladıkları eş desteği ve evlilik doyumunun gelir düzeyine göre değişip değişmediğine ilişkisiz örneklemelerde Kruskal Wallis H Testi ile bakılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6

NGG çocuğu olan ebeveynlerin algıladıkları eş desteği ve evlilik doyumu düzey ortalamalarının gelir düzeyine göre karşılaştırılması

	Gelir Düzeyi	n	Sıra Ortalaması	sd	Anlamlılık	İkili karşılaştırmalar
Duygusal Destek	Düşük	34	85,72	2	KW=1.103 p=. 576	***
	Orta	145	91,81			
	Yüksek	2	121,75			
Maddi Destek	Düşük	34	90,50	2	KW=.262 p= .877	***
	Orta	145	90,86			
	Yüksek	2	109,50			
Takdir Etme	Düşük	34	79,40	2	KW=3.965 p= .138	***
	Orta	145	92,99			
	Yüksek	2	143,75			
Sosyal İlgı	Düşük	34	93,21	2	KW=1.070 p= .586	***
	Orta	145	90,00			
	Yüksek	2	125,75			
EYÖ Toplam	Düşük	34	84,09	2	KW=3.352 p= .187	***
	Orta	145	91,16			
	Yüksek	2	152,00			

KW: Kruskal Wallis testi, $p < 0,05$ Anlamlılık düzeyi

Tablo 6'ya bakıldığında NGG çocuğu olan ebeveynlerin gelir düzey grupları sayılarında yüksek gelire sahip olanların diğer gruplardan daha az olduğu görülmüştür. Bu nedenle grupların varyanslarının homojenliği Levene Analizi ile incelenmiş olup grup varyanslarının homojen bir yapıda dağıldığı görülmüştür ($p > .05$).

Yapılan Kruskal Wallis Testi sonucuna göre NGG çocuğu olan ebeveynlerin gelir düzeyine göre eş desteği alt boyutları ile evlilik doyumu düzey ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Buna göre gelir durumuna göre eş desteği ve evlilik doyumunun normal gelişime sahip çocuğu olanlar açısından bir farklılık göstermediği söylenebilir.

4.1.6. NGG Çocuğu Olan Ebeveynlerin Algıladıkları Eş Desteği ve Evlilik Doyumunun Flört Süresine Göre Karşılaştırılması

“NGG çocuğu olan ebeveynlerin algıladıkları eş desteği ve evlilik doyumu flört süresine göre farklılaşmakta mıdır?” sorusuna yanıt aramak amacıyla NGG çocuğu olan

ebeveynlerin algıladıkları eş desteği ve evlilik doyumunun flört süresine göre değişip değişmediğine ilişkisiz örneklerde Kruskal Wallis H Testi ile bakılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7

NGG çocuğu olan ebeveynlerin algıladıkları eş desteği ve evlilik doyumu düzey ortalamalarının flört süresine göre karşılaştırılması

	Flört Süresi	n	Sıra Ortalaması	sd	Anlamlılık	İkili karşılaştırmalar
Duygusal Destek	3 ay ve altı	39	91,97	3	KW=4.823 p=. 185	***
	3-6 ay	41	77,27			
	6-12 ay	39	102,26			
	1 yı ve +	62	92,39			
Maddi Destek	3 ay ve altı	39	83,79	3	KW=.1.548 p= .671	***
	3-6 ay	41	87,88			
	6-12 ay	39	94,40			
	1 yı ve +	62	95,46			
Takdir Etme	3 ay ve altı	39	90,87	3	KW=5.004 p= .171	***
	3-6 ay	41	77,39			
	6-12 ay	39	103,21			
	1 yı ve +	62	92,40			
Sosyal İlgı	3 ay ve altı	39	93,74	3	KW=2.761 p= .430	***
	3-6 ay	41	79,50			
	6-12 ay	39	94,50			
	1 yı ve +	62	94,68			
EYÖ Toplam	3 ay ve altı	39	82,92	3	KW=2.144 p= .543	***
	3-6 ay	41	86,20			
	6-12 ay	39	98,14			
	1 yı ve +	62	93,35			

KW: Kruskal Wallis testi, p<0,05 Anlamlılık düzeyi

NGG çocuğu olan ebeveynlerinin flört sürelerine ilişkin grup varyansları homojenliği varsayımı sağlanmaktadır (p>.05). Kruskal Wallis Analiz sonuçlarına göre NGG çocuğu olan ebeveynlerin flört sürelerine göre eş desteği alt boyutları ile evlilik doyumu düzey ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Buna göre flört süresine göre eş desteği ve evlilik doyumunun normal gelişime sahip çocuğu olanlar açısından bir farklılık göstermediği söylenebilir.

4.1.7. NGG Çocuğu Olan Ebeveynlerin Algıladıkları Eş Desteği ve Evlilik Doyumunun Evlilik Yaşına Göre Karşılaştırılması

“NGG çocuğu olan ebeveynlerin algıladıkları eş desteği ve evlilik doyumu evlilik yaşına göre farklılaşmakta mıdır?” sorusuna yanıt aramak amacıyla NGG çocuğu olan ebeveynlerin algıladıkları eş desteği ve evlilik doyumunun evlilik yaşına göre değişip değişmediğine ilişkisiz örneklerde Kruskal Wallis H Testi ile bakılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 8’de verilmiştir.

Tablo 8

NGG çocuğu olan ebeveynlerin algıladıkları eş desteği ve evlilik doyumu düzey ortalamalarının evlilik yaşına göre karşılaştırılması

	Evlilik Yaşı	n	Sıra Ortalaması	sd	Anlamlılık	İkili karşılaştırmalar
Duygusal Destek	20 yaş ve altı	46	93,63	3	KW=1.310 p=. 727	***
	21-25 yaş	90	93,18			
	26-30 yaş	39	82,64			
	31 yaş ve üstü	6	92,42			
Maddi Destek	20 yaş ve altı	46	85,91	3	KW=3.024 p= .388	***
	21-25 yaş	90	88,04			
	26-30 yaş	39	103,40			
	31 yaş ve üstü	6	93,83			
Takdir Etme	20 yaş ve altı	46	99,05	3	KW=2.860 p= .414	***
	21-25 yaş	90	91,91			
	26-30 yaş	39	81,59			
	31 yaş ve üstü	6	76,75			
Sosyal İlgı	20 yaş ve altı	46	92,58	3	KW=.280 p= .964	***
	21-25 yaş	90	91,53			
	26-30 yaş	39	87,40			
	31 yaş ve üstü	6	94,33			
EYÖ Toplam	20 yaş ve altı	46	87,28	3	KW=.339 p= .953	***
	21-25 yaş	90	91,97			
	26-30 yaş	39	92,47			
	31 yaş ve üstü	6	95,42			

KW: Kruskal Wallis testi, p<0,05 Anlamlılık düzeyi

Normal gelişime sahip çocuğu olan ebeveynlerin evlenme yaşlarına ilişkin grup varyanslarının homojenliği varsayımı sağlanmak amacıyla evlilik yaşı dört kategoride analizlere alınmıştır. Bu nedenle Tablo 1’de de görüldüğü gibi 36-40 yaş grubunda bulunan 2 kişi 31-35 yaş arasındaki 4 kişi 31 yaş ve üstü grubunda ele alınmıştır. Böylece grup varyanslarının homojenliği sağlanmıştır $p>.05$.

Kruskal Wallis Analiz sonuçlarına göre NGG çocuğu olan ebeveynlerin evlilik yaşlarına göre eş desteği alt boyutları ile evlilik doyumu düzey ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Buna göre evlilik yaşına göre eş desteği ve evlilik doyumunun normal gelişime sahip çocuğu olanlar açısından bir farklılık göstermediği söylenebilir.

4.1.8. NGG Çocuğu Olan Ebeveynlerin Algıladıkları Eş Desteği ve Evlilik Doyumunun Evlenme Şekline Göre Karşılaştırılması

“NGG çocuğu olan ebeveynlerin algıladıkları eş desteği ve evlilik doyumu evlenme şekline göre farklılaşmakta mıdır?” sorusuna yanıt aramak amacıyla NGG çocuğu olan ebeveynlerin algıladıkları eş desteği ve evlilik doyumunun evlenme şekline göre değişip değişmediğine ilişkisiz örneklemelerde Mann Whitney U-Testi ile bakılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9

NGG çocuğu olan ebeveynlerin algıladıkları eş desteği ve evlilik doyumu düzey ortalamalarının evlenme şekline göre karşılaştırılması

	Evlenme Şekli	n	\bar{x}	Sıra Toplamı	Anlamlılık
Duyusal Destek	Anlaşarak	108	95,50	10313,50	U=3456.5 p=.154
	Görücü	73	84,35	6157,50	
Maddi Destek	Anlaşarak	108	95,42	10305,50	U=3464.5 p=.160
	Görücü	73	84,46	6165,50	
Takdir Etme	Anlaşarak	108	93,24	10069,50	U= 700.5 p=.482
	Görücü	73	87,69	6401,50	
Sosyal İlgı	Anlaşarak	108	97,24	10502,00	U=3268 p=.043
	Görücü	73	81,77	5969,00	
EYÖ Toplam	Anlaşarak	108	93,57	10012,50	U=3576.5 p=.336
	Görücü	73	85,99	6277,50	

U: Mann Whitney U testi, $p<0,05$ Anlamlılık düzeyi

Tablo 9'a bakıldığında NGG çocuğu olan ebeveynlerin algıladıkları eş desteğinin sosyal ilgi boyutu evlenme şekline göre anlamlı bir farklılık göstermektedir, $U=3268$, $p<.05$. Ortalamalara bakıldığında anlaşarak evlenenlerin görücü usülü ile evlenenlere göre daha yüksek sosyal ilgi puan ortalaması bulunmaktadır. Bu durum anlaşarak evlenenlerin diğerlerine göre eşlerinden sosyal ilgi desteğini daha fazla aldığını göstermektedir.

4.1.9. NGG Çocuğu Olan Ebeveynlerin Algıladıkları Eş Desteği ve Evlilik Doyumunun İlk Çocuk Sahibi Olma Yaşına Göre Karşılaştırılması

“NGG çocuğu olan ebeveynlerin algıladıkları eş desteği ve evlilik doyumu ilk çocuk sahibi olma yaşına göre farklılaşmakta mıdır?” sorusuna yanıt aramak amacıyla NGG çocuğu olan ebeveynlerin algıladıkları eş desteği ve evlilik doyumunun ilk çocuk sahibi olma yaşına göre değişip değişmediğine ilişkisiz örneklemelerde Kruskal Wallis H Testi ile bakılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 10'da verilmiştir.

Tablo 10

NGG çocuğu olan ebeveynlerin algıladıkları eş desteği ve evlilik doyumu düzey ortalamalarının ilk çocuk sahibi olma yaşına göre karşılaştırılması

	İlk Çocuk Sahibi Olma Yaşı	n	Sıra Ortalaması	sd	Anlamlılık	İkili karşılaştırmalar
Duygusal Destek	20 yaş ve altı	27	84,76	2	KW=1.311 p= .519	***
	21-30 yaş	136	93,49			
	31-40 yaş	18	81,58			
Maddi Destek	20 yaş ve altı	27	80,39	2	KW=2.811 p= .245	***
	21-30 yaş	136	91,03			
	31-40 yaş	18	106,67			
Takdir Etme	20 yaş ve altı	27	88,09	2	KW=.813 p= .666	***
	21-30 yaş	136	92,80			
	31-40 yaş	18	81,78			
Sosyal İlgisi	20 yaş ve altı	27	85,63	2	KW=.655 p= .721	***
	21-30 yaş	136	92,75			
	31-40 yaş	18	85,86			
EYÖ Toplam	20 yaş ve altı	27	76,78	2	KW=.2.403 p= .301	***
	21-30 yaş	136	93,82			
	31-40 yaş	18	91,03			

KW: Kruskal Wallis testi, $p<0,05$ Anlamlılık düzeyi

Tablo 1’de de görüldüğü gibi NGG çocuğu olan ebeveynlerin ilk çocuk sahibi olma yaş gruplarının dağılımlarına bakıldığında 36-40 yaş grubunda ebeveyn sayısının diğer gruplara oranla daha az olduğu görülmüştür. Grupların varyans homojenliği dağılımları incelenmiş olup yapılan Levene Testi sonucunda $p < .05$ olarak bulunmuştur. Bu nedenle yaş gruplamaları 20 yaş ve altı, 21 -30 yaş, 31-40 yaş olarak üç kategoride analizlere alınmıştır. Bunun sonucunda grup varyanslarının homojen dağıldığı görülmüştür ($p > .05$)

Kruskal Wallis Testi sonucu NGG çocuğu olan ebeveynlerin ilk çocuk sahibi olma yaşına göre eş desteği ve evlilik doyumu puan ortalamalarının istatistiki açıdan anlamlı bir şekilde farklılaşmadığını göstermektedir.

4.1.10. NGG Çocuğu Olan Ebeveynlerin Algıladıkları Eş Desteği ve Evlilik Doyumunun Çocuk Sayısına Göre Karşılaştırılması

“NGG çocuğu olan ebeveynlerin algıladıkları eş desteği ve evlilik doyumu çocuk sayısına göre farklılaşmakta mıdır?” sorusuna yanıt aramak amacıyla NGG çocuğu olan ebeveynlerin algıladıkları eş desteği ve evlilik doyumunun çocuk sayısına göre değişip değişmediğine ilişkisiz örneklerde Kruskal Wallis H Testi ile bakılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 11’de verilmiştir.

Tablo 11

NGG çocuğu olan ebeveynlerin algıladıkları eş desteği ve evlilik doyumu düzey ortalamalarının çocuk sayısına göre karşılaştırılması

	Çocuk Sayısı	n	Sıra Ortalaması	sd	Anlamlılık	İkili karşılaştırmalar
Duygusal Destek	1	26	90,10	2	KW=1.327 p=. 515	***
	2	107	94,34			
	3 ve +	48	84,05			
Maddi Destek	1	26	106,77	2	KW=2.899 p= .235	***
	2	107	89,00			
	3 ve +	48	86,93			
Takdir Etme	1	26	87,35	2	KW=1.318 p= .517	***
	2	107	94,64			
	3 ve +	48	84,88			
Sosyal İlgisi	1	26	89,60	2	KW=1.121 p= .571	***
	2	107	94,08			

	3 ve +	48	84,90			
	1	26	85,44			
EYÖ Toplam	2	107	91,36	2	KW=.288	***
	3 ve +	48	91,34		p= .866	

KW: Kruskal Wallis testi, p<0,05 Anlamlılık düzeyi

Tablo 11'e göre NGG çocuğu olan ebeveynlerin çocuk sayısına göre eş desteği alt boyutları ile evlilik doyumu düzey ortalamaları arasında istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Buna göre çocuk sayısı eş desteği ve evlilik doyumunda önemli bir farklılık oluşturmamaktadır.

4.2. ÖG Çocuğu Olan Ebeveynlerin Algıladıkları Eş Desteği ve Evlilik Doyumu ile Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular

Araştırma kapsamında ÖG çocuğu olan ebeveynlerin algıladıkları eş desteği ve evlilik doyumu ile ebeveynlerin bazı sosyodemografik özelliklerinin ilişkisi incelenmiştir. Bu bağlamda evli bireylerin demografik özellikleri cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, meslek, gelir düzeyi, flört süresi, evlilik yaşı, evlenme yaşı, evlenme şekli, ilk çocuk sahibi olma yaşı ve çocuk sayısı olarak ele alınmıştır. Araştırmanın amacına uygun olarak ebeveynlerin demografik özelliklerine ilişkin değişkenler kategorilerine göre Mann Whitney U-Testi ve Kruskal Wallis H Testi kullanılmıştır.

4.2.1 ÖG Çocuğu Olan Ebeveynlerin Algıladıkları Eş Desteği ve Evlilik Doyumunun Cinsiyete Göre Karşılaştırılması

“ÖG çocuğu olan ebeveynlerin algıladıkları eş desteği ve evlilik doyumu cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?” sorusuna yanıt aramak amacıyla ÖG çocuğu olan ebeveynlerin algıladıkları eş desteği ve evlilik doyumunun cinsiyete göre değişip değişmediğine ilişkisiz örneklemelerde Mann Whitney U-Testi ile bakılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 12'de verilmiştir.

Tablo 12

ÖG çocuğu olan ebeveynlerin algıladıkları eş desteği ve evlilik doyumu düzey ortalamalarının cinsiyete göre karşılaştırılması

	Cinsiyet	n	\bar{x}	Sıra Toplamı	Anlamlılık
Duygusal Destek	Kadın	167	100,77	16828,00	U=2800 p=.043
	Erkek	42	121,83	5117,00	
Maddi Destek	Kadın	167	100,80	16834,00	U=2806 p=.043
	Erkek	42	121,69	5111,00	
Takdir Etme	Kadın	167	101,79	16999,00	U= 2971 p=.124
	Erkek	42	117,76	4946,00	
Sosyal İlgı	Kadın	167	100,86	16843,00	U=2815 p=.043
	Erkek	42	121,48	5102,00	
EYÖ Toplam	Kadın	167	99,73	16655,50	U=2627.5 p=.012
	Erkek	42	125,94	5289,50	

U: Mann Whitney U testi, p<0,05 Anlamlılık düzeyi

Mann Whitney U Testi sonucunda ÖG çocuğa sahip ebeveynlerin cinsiyete göre algıladıkları eş desteğinin duygusal (U=2800, p<.05), maddi (U=2806, p<.05) ve sosyal destek (U=2815, p<.05) boyutlarında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Buna göre ÖG çocuğa sahip olan ebeveynlerden kadınların aldıkları ortalama puanlar duygusal destek, maddi destek ve sosyal ilgi boyutlarında erkeklere göre daha düşüktür. Bu durum kadınların erkeklerden daha az duygusal, maddi ve sosyal ilgi desteği algıladıklarını göstermektedir.

Yapılan analiz sonucunda ÖG çocuğu olan ebeveynlerin cinsiyetlerine göre evlilik doyumu ortalamaları arasındaki fark da istatistiki açıdan anlamlıdır, U=2627.5, p<.05. Bu bulguya göre ÖG çocuğu olan kadınların evlilik doyumu ortalaması erkeklerinkinden daha düşüktür. Buna göre ÖG çocuğu olan kadınların erkeklerden daha az evlilik doyumuna sahip olduğu söylenebilir.

4.2.2. ÖG Çocuğu Olan Ebeveynlerin Algıladıkları Eş Desteği ve Evlilik Doyumunun Yaşı Göre Karşılaştırılması

“ÖG çocuğu olan ebeveynlerin algıladıkları eş desteği ve evlilik doyumu yaşı göre farklılaşmakta mıdır?” sorusuna yanıt aramak amacıyla ÖG çocuğu olan ebeveynlerin algıladıkları eş desteği ve evlilik doyumunun yaşı göre değişip değişmediğine ilişkisiz örneklemelerde Kruskal Wallis H Testi ile bakılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 13’de verilmiştir.

Tablo13

ÖG çocuğu olan ebeveynlerin algıladıkları eş desteği ve evlilik doyumu düzey ortalamalarının yaşı göre karşılaştırılması

	Yaş	n	Sıra Ortalaması	sd	Anlamlılık	İkili karşılaştırmalar
Duyusal Destek	20-25	6	90,25	4	KW=.839 p=. 933	***
	26-30	10	99,50			
	31-35	55	103,05			
	36-40	76	108,91			
	41-+	62	104,25			
Maddi Destek	20-25	6	115,75	4	KW=2.952 p= .566	***
	26-30	10	84,20			
	31-35	55	101,58			
	36-40	76	112,34			
	41-+	62	101,35			
Takdir Etme	20-25	6	88,83	4	KW=1.253 p= .869	***
	26-30	10	93,20			
	31-35	55	104,61			
	36-40	76	109,33			
	41-+	62	103,51			
Sosyal İlgı	20-25	6	86,58	4	KW=2.123 p= .713	***
	26-30	10	108,60			
	31-35	55	103,54			
	36-40	76	111,53			
	41-+	62	99,49			
EYÖ Toplam	20-25	6	45,17	4	KW=13.658 p= .008	1-3,p=.001 1-4,p=.023 1-5,p=.005 3-4,p=.024
	26-30	10	88,10			
	31-35	55	124,59			
	36-40	76	97,49			

41-+ 62 105,35

KW: Kruskal Wallis testi, $p < 0,05$ Anlamlılık düzeyi

ÖG çocuğu olan ebeveynlerin yaş grupları sayılarına bakıldığında 20-25 yaş ve 26-30 yaş grubunda bulunan ebeveynlerin diğer yaş gruplarından sayı olarak daha az olduğu görülmüştür. Bu nedenle grup varyanslarının homojenliği Levene Değeri ile incelenmiş olup grupların değerleri $p > 0,05$ olarak bulunmuştur. Buna göre gruplar arasındaki varyans dağılımının homojen bir yapıda bulunduğu anlaşılmıştır.

Kruskal Wallis Testi sonucu ÖG çocuğu olan ebeveynlerin evlilik doyumu puanlarının yaş gruplarına göre anlamlı bir şekilde farklılaştığını göstermektedir, χ^2 (sd=4, n=209)= 23.658, $p < .05$. Diğer değişkenler yaşa göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir.

Farklılaşmanın hangi gruplar arasında olduğunu bulmak amacıyla yapılan ikili karşılaştırma sonuçlarında 20-25 yaş grubunda bulunan ebeveynlerin 31 ve üstü yaş grubundakilerden anlamlı bir şekilde farklılaştığı ve evlilik doyumu ortalamasının daha düşük olduğu saptanmıştır. Bu durum 20-25 yaş grubunda bulunan ebeveynlerin 31 yaş ve üstü ebeveynlerden daha az evlilik doyumu aldığını göstermektedir. Ayrıca 31-35 yaş grubunda bulunan ebeveynlerin evlilik doyumu puan ortalaması 36-40 yaş grubunda bulunan ebeveynlerin evlilik doyumu puan ortalamasından anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır. Bu durum 31-35 yaş arasındaki ebeveynlerin 36-40 yaş grubundakilere göre daha fazla evlilik doyumuna sahip olduğunu göstermektedir.

4.2.3. ÖG Çocuğu Olan Ebeveynlerin Algıladıkları Eş Desteği ve Evlilik Doyumunun Eğitim Düzeyine Göre Karşılaştırılması

“ÖG çocuğu olan ebeveynlerin algıladıkları eş desteği ve evlilik doyumunun eğitim düzeyine göre farklılaşmakta mıdır?” sorusuna yanıt aramak amacıyla ÖG çocuğu olan ebeveynlerin algıladıkları eş desteği ve evlilik doyumunu eğitim durumuna göre değişip değişmediğine ilişkisiz örneklemelerde Kruskal Wallis H Testi ile bakılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 14’de verilmiştir.

Tablo 14

ÖG çocuğu olan ebeveynlerin algıladıkları eş desteği ve evlilik doyumu düzey ortalamalarının eğitim düzeyine göre karşılaştırılması

	Eğitim Durumu	n	Sıra Ortalaması	sd	Anlamlılık	İkili karşılaştırmalar
Duygusal Destek	İlkokul ve altı	93	98,75	3	KW=3.809 p=. 283	***
	Ortaokul	38	101,49			
	Lise	54	118,31			
	Lisans ve üstü	24	104,85			
Maddi Destek	İlkokul ve altı	93	100,95	3	KW=1.717 p= .633	***
	Ortaokul	38	104,03			
	Lise	54	114,00			
	Lisans ve üstü	24	101,98			
Takdir Etme	İlkokul ve altı	93	98,10	3	KW=4.632 p= .201	***
	Ortaokul	38	104,22			
	Lise	54	119,70			
	Lisans ve üstü	24	99,90			
Sosyal İlgisi	İlkokul ve altı	93	98,46	3	KW=3.835 p= .280	***
	Ortaokul	38	110,39			
	Lise	54	116,12			
	Lisans ve üstü	24	96,79			
EYÖ Toplam	İlkokul ve altı	93	93,58	3	KW=6.399 p= .094	***
	Ortaokul	38	117,55			
	Lise	54	114,62			
	Lisans ve üstü	24	107,75			

KW: Kruskal Wallis testi, p<0,05 Anlamlılık düzeyi

Tablo 1'e bakıldığında ÖG çocuğu olan ebeveynlerin eğitim durumlarına ilişkin gruplarda okuryazar ve lisansüstü eğitim seviyesinde bulunan ebeveynlerin sayılarının diğer gruplardan daha düşük olduğu görülmekle birlikte eğitim durumuna ilişkin grupların varyanslarının homojen bir yapıda olmadığı Levene Değeri ile belirlenmiştir (p<.05). Bu nedenle eğitim durumuna göre eş desteği ve evlilik doyumu arasında farklılaşmanın olup olmadığına yönelik analize geçilmeden önce eğitim durumuna ilişkin gruplar ilkokul ve altı, ortaokul, lise, lisans ve üstü eğitim grupları olarak dört kategoride analizlere dâhil edilmiş ve grup varyanslarının homojenliği varsayımı sağlanmıştır (p>.05).

Tablo 14'e göre ÖG çocuğu olan ebeveynlerin eğitim durumlarına göre eş desteği alt boyutları ile evlilik doyumu puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Bu durum ÖG çocuğu olan ebeveynlerde eğitim durumuna göre eş desteği ve evlilik doyumunun değişmediğini göstermektedir.

4.2.4. ÖG Çocuğu Olan Ebeveynlerin Algıladıkları Eş Desteği ve Evlilik Doyumunun Mesleğe Göre Karşılaştırılması

“ÖG çocuğu olan ebeveynlerin algıladıkları eş desteği ve evlilik doyumu mesleğe göre farklılaşmakta mıdır?” sorusuna yanıt aramak amacıyla ÖG çocuğu olan ebeveynlerin algıladıkları eş desteği ve evlilik doyumunun mesleğe göre değişip değişmediğine ilişkisiz örneklemelerde Kruskal Wallis H Testi ile bakılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 15’de verilmiştir.

Tablo 15

ÖG çocuğu olan ebeveynlerin algıladıkları eş desteği ve evlilik doyumu düzey ortalamalarının mesleğe göre karşılaştırılması

	Meslek	n	Sıra Ortalaması	sd	Anlamlılık	İkili karşılaştırmalar
Duygusal Destek	Emekli	10	115,95	5	KW=6.880 p=. 230	***
	İşçi	36	104,28			
	Ev Hanımı	116	100,50			
	Memur	6	139,00			
	Serbest Meslek	18	130,72			
	Diğer	23	95,07			
Maddi Destek	Emekli	10	132,65	5	KW=6.993 p= .221	***
	İşçi	36	105,86			
	Ev Hanımı	116	99,60			
	Memur	6	139,58			
	Serbest Meslek	18	121,97			
	Diğer	23	96,54			
Takdir Etme	Emekli	10	109,75	5	KW=5.747 p= .332	***
	İşçi	36	108,90			
	Ev Hanımı	116	102,40			
	Memur	6	121,00			
	Serbest Meslek	18	128,92			
	Diğer	23	87,07			

Sosyal İlg	Emekli	10	117,90	5	KW=4.946 p= .422	***
	İşçi	36	109,71			
	Ev Hanımı	116	99,32			
	Memur	6	116,50			
	Serbest Meslek	18	128,08			
	Diğer	23	99,59			
EYÖ Toplam	Emekli	10	127,60	5	KW=8.328 p= .139	***
	İşçi	36	98,94			
	Ev Hanımı	116	100,32			
	Memur	6	150,75			
	Serbest Meslek	18	126,28			
	Diğer	23	99,65			

KW: Kruskal Wallis testi, $p < 0,05$ Anlamlılık düzeyi

ÖG çocuğu olan ebeveynlerin mesleklerine göre eş desteği alt boyutları ile evlilik doyumu düzey ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olup olmadığına bakıldığında istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık bulunmadığı belirlenmiştir. Buna göre ÖG çocuğu olan ebeveynlerin meslek türlerine göre eş desteği ve evlilik doyumu algılarının değişmediği söylenebilir.

4.2.5. ÖG Çocuğu Olan Ebeveynlerin Algıladıkları Eş Desteği ve Evlilik Doyumunun Gelir Düzeyine Göre Karşılaştırılması

“ÖG çocuğu olan ebeveynlerin algıladıkları eş desteği ve evlilik doyumu gelir düzeyine göre farklılaşmakta mıdır?” sorusuna yanıt aramak amacıyla ÖG çocuğu olan ebeveynlerin algıladıkları eş desteği ve evlilik doyumunun gelir düzeyine göre değişip değişmediğine ilişkisiz örneklerde Man Whitney U Testi ile bakılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 16’da verilmiştir.

Tablo 16

ÖG çocuğu olan ebeveynlerin algıladıkları eş desteği ve evlilik doyumu düzey ortalamalarının gelir düzeyine göre karşılaştırılması

	Gelir Düzeyi	n	\bar{x}	Sıra Toplamı	Anlamlılık
Duygusal Destek	Düşük	52	89,07	4631,50	U=3253.5 p=.027
	Orta ve üstü	157	110,28	17313,50	
Maddi Destek	Düşük	52	95,74	4978,50	U=3600 p=.198
	Orta ve üstü	157	108,07	16966,50	
Takdir Etme	Düşük	52	91,67	4767,00	U= 3389 p=.065
	Orta ve üstü	157	109,41	17178,00	
Sosyal İlgi	Düşük	52	89,41	4649,50	U=3271.5 p=.028
	Orta ve üstü	157	110,16	17295,50	
EYÖ Toplam	Düşük	52	94,33	4905,00	U=3527 p=.141
	Orta ve üstü	157	108,54	17040,00	

U: Mann Whitney U testi, $p < 0,05$ Anlamlılık düzeyi

Tablo 1’de görüldüğü gibi ÖG çocuğu olan ebeveynlerin gelir düzey grupları sayılarında yüksek gelire sahip olanların sayı değerinin 1 olması nedeniyle grup varyanslarının homojenliği sağlanamamıştır ($p < .05$). Bu nedenle analiz öncesinde gelir durumuna ait gruplar alt, orta ve üstü olarak iki kategoride olacak şekilde yeniden düzenlenerek analiz aşamasına geçilmiş ve grup varyanslarının homojen dağılımı sağlanmıştır ($p > .05$).

Yapılan Kruskal Wallis Testi sonucuna göre ÖG çocuğu olan ebeveynlerin gelir düzeyine göre eş desteği alt boyutları maddi destek ve takdir edilme ile evlilik doyumu puan ortalamaları arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır ($p > .05$). Ancak ÖG çocuğu olan ebeveynlerin eş desteği alt boyutlarından duygusal destek ve sosyal ilgi alt boyutları puan ortalamalarının gelir durumuna göre farklılaşması istatistiki açıdan anlamlı bir fark olarak bulunmuştur ($p < .05$). Bu bulguya göre orta ve üst gelire sahip olan ebeveynlerin duygusal destek ve sosyal ilgi puan ortalaması düşük ekonomik seviyedeki ebeveynlerden daha yüksek bulunmuştur. Dolayısıyla ÖG çocuğu olan ebeveynlerden orta ve üst ekonomik seviyede bulunanların düşük gelirlilere göre daha fazla duygusal destek ve sosyal ilgi desteği algıladığı söylenebilir.

4.2.6. ÖG Çocuğu Olan Ebeveynlerin Algıladıkları Eş Desteği ve Evlilik Doyumunun Flört Süresine Göre Karşılaştırılması

“ÖG çocuğu olan ebeveynlerin algıladıkları eş desteği ve evlilik doyumu flört süresine göre farklılaşmakta mıdır?” sorusuna yanıt aramak amacıyla ÖG çocuğu olan ebeveynlerin algıladıkları eş desteği ve evlilik doyumunun flört süresine göre değişip değişmediğine ilişkisiz örneklemlerde Kruskal Wallis H Testi ile bakılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 17’de verilmiştir.

Tablo 17

ÖG çocuğu olan ebeveynlerin algıladıkları eş desteği ve evlilik doyumu düzey ortalamalarının flört süresine göre karşılaştırılması

	Flört Süresi	n	Sıra Ortalaması	sd	Anlamlılık	İkili karşılaştırmalar
Duyusal Destek	3 ay ve altı	64	88,42	3	KW=13.281 p=. 004	1-4,p=.016 3-4,p=.040
	3-6 ay	27	119,44			
	6-12 ay	43	93,23			
	1 yıl ve +	75	120,69			
Maddi Destek	3 ay ve altı	64	94,79	3	KW=8.426 p= .038	1-4,p=.041 3-4,p=.038
	3-6 ay	27	118,94			
	6-12 ay	43	91,21			
	1 yıl ve +	75	116,60			
Takdir Etme	3 ay ve altı	64	94,23	3	KW=11.469 p= .009	2-3,p=.016
	3-6 ay	27	128,85			
	6-12 ay	43	88,77			
	1 yıl ve +	75	114,91			
Sosyal İlgı	3 ay ve altı	64	83,55	3	KW=19.701 p= .000	1-2,p=.030 1-4,p=.000 3-4,p=.021
	3-6 ay	27	110,96			
	6-12 ay	43	95,70			
	1 yıl ve +	75	126,49			
EYÖ Toplam	3 ay ve altı	64	95,98	3	KW=6.041 p= .110	***
	3-6 ay	27	129,30			
	6-12 ay	43	100,90			
	1 yıl ve +	75	106,31			

KW: Kruskal Wallis testi, p<0,05 Anlamlılık düzeyi

ÖG çocuğu olan ebeveynlerin flört sürelerine ilişkin grup varyansları homojenliği varsayımı sağlanmaktadır ($p > .05$). Kruskal Wallis Analiz sonuçlarına göre ÖG çocuğu olan ebeveynlerin flört sürelerine göre eş desteği alt boyutları olan duygusal destek (χ^2 (sd=3, n=209)= 13.281, $p < .05$), maddi destek (χ^2 (sd=3, n=209)= 8.426, $p < .05$), takdir etme (χ^2 (sd=4, n=209)= 11.469, $p < .05$) ve sosyal ilgi (χ^2 (sd=4, n=209)= 19.701, $p < .05$) puan ortalamaları arasında farklılık anlamlı bulunmuştur.

Anlamlı farkın hangi gruplar arasında olduğuna bakıldığında 3 ay ve altı ile 6-12 yıl arasında flört süresine sahip ebeveynler 1 yıl ve üstü flört süresi olan ebeveynlerinden daha düşük duygusal destek puanına sahiptir. Bu durum 1 yıl ve üstü flört süresine sahip ebeveynlerin eşlerinden duygusal desteği daha fazla algıladıklarını göstermektedir. Benzer şekilde 3 ay ve altı ile 6-12 yıl arasında flört süresine sahip ebeveynler 1 yıl ve üstü flört süresi olan ebeveynlerinden daha düşük maddi destek puanına sahiptir. Bu durum duygusal destekte olduğu gibi 1 yıl üstü flört süresine sahip ebeveynlerin eşlerinden maddi desteği daha fazla algıladıklarını göstermektedir. Takdir edilme desteğine bakıldığında 3-6 ay flört süresine sahip olan ebeveynler 6-12 ay flört süresine sahip ebeveynlerden daha yüksek puan ortalamasına sahiptir. Buna göre 3-6 ay flört süresine sahip olan ebeveynler eşlerinden 6-12 ay flört edenlere göre daha fazla takdir edilme desteği almaktadır. Ebeveynlerin sosyal ilgi desteği algılarına bakıldığında 3 ay ve altı flört süresine sahip olanların 1 yıl üstü flört eden ebeveynlerden daha düşük puan ortalamaya sahip bulunmaktadır. Bu durum 3 ay ve altında flört eden ebeveynlerin eşlerinden 1 yıl ve üstü flört edenlere göre daha az sosyal ilgi desteği aldığını göstermektedir. Ayrıca 6-12 ay arasında flört eden ebeveynler 1 yıl ve üstü flört edenlerden daha az sosyal ilgi desteği algılamaktadır.

4.2.7. ÖG Çocuğu Olan Ebeveynlerin Algıladıkları Eş Desteği ve Evlilik Doyumunun Evlilik Yaşına Göre Karşılaştırılması

“ÖG çocuğu olan ebeveynlerin algıladıkları eş desteği ve evlilik doyumu evlilik yaşına göre farklılaşmakta mıdır?” sorusuna yanıt aramak amacıyla ÖG çocuğu olan ebeveynlerin algıladıkları eş desteği ve evlilik doyumunun evlilik yaşına göre değişip değişmediğine ilişkisiz örneklemelerde Kruskal Wallis H Testi ile bakılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 18’de verilmiştir.

Tablo 18

ÖG çocuğu olan ebeveynlerin algıladıkları eş desteği ve evlilik doyumu düzey ortalamalarının evlilik yaşına göre karşılaştırılması

	Evlilik Yaşı	n	Sıra Ortalaması	sd	Anlamlılık	İkili karşılaştırmalar
Duygusal Destek	20 yaş ve altı	77	95,36	3	KW=4.773 p=. 189	***
	21-25 yaş	91	108,10			
	26-30 yaş	30	122,15			
	31 yaş ve üstü	11	100,09			
Maddi Destek	20 yaş ve altı	77	95,12	3	KW=5.388 p= .145	***
	21-25 yaş	91	108,69			
	26-30 yaş	30	122,78			
	31 yaş ve üstü	11	95,14			
Takdir Etme	20 yaş ve altı	77	93,96	3	KW=6.229 p= .101	***
	21-25 yaş	91	107,99			
	26-30 yaş	30	125,22			
	31 yaş ve üstü	11	102,41			
Sosyal İlgisi	20 yaş ve altı	77	92,94	3	KW=.7.211 p= .065	***
	21-25 yaş	91	110,21			
	26-30 yaş	30	123,68			
	31 yaş ve üstü	11	95,41			
EYÖ Toplam	20 yaş ve altı	77	96,03	3	KW=3.375 p= .337	***
	21-25 yaş	91	107,65			
	26-30 yaş	30	118,12			
	31 yaş ve üstü	11	110,14			

KW: Kruskal Wallis testi, p<0,05 Anlamlılık düzeyi

ÖG çocuğu olan ebeveynlerin evlenme yaşlarına ilişkin grup varyansları homojenliği varsayımı sağlanmak amacıyla evlilik yaşı dört kategoride analizlere alınmıştır. Bu nedenle Tablo 1’de de görüldüğü gibi 36-40 yaş grubunda bulunan 3 kişi 31-35 yaş arasındaki 8 kişi 31 yaş ve üstü grubunda ele alınmıştır. Böylece grup varyanslarının homojenliği sağlanmıştır $p>.05$.

Tablo 18’ de verilen Kruskal Wallis Analiz sonuçlarına göre ÖG çocuğu olan ebeveynlerin evlilik yaşlarına göre eş desteği alt boyutları ile evlilik doyumu düzey ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Buna göre evlilik yaşına göre eş desteği ve evlilik doyumunun ÖG çocuğu olanlar açısından bir farklılık göstermediği söylenebilir.

4.2.8. ÖG Çocuğu Olan Ebeveynlerin Algıladıkları Eş Desteği ve Evlilik Doyumunun Evlenme Şekline Göre Karşılaştırılması

“ÖG çocuğu olan ebeveynlerin algıladıkları eş desteği ve evlilik doyumunu evlenme şekline göre farklılaşmakta mıdır?” sorusuna yanıt aramak amacıyla ÖG çocuğu olan ebeveynlerin algıladıkları eş desteği ve evlilik doyumunun evlenme şekline göre değişip değişmediğine ilişkisiz örneklerde Mann Whitney U-Testi ile bakılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 19’da verilmiştir.

Tablo 19

ÖG çocuğu olan ebeveynlerin algıladıkları eş desteği ve evlilik doyumunu düzey ortalamalarının evlenme şekline göre karşılaştırılması

	Evlenme Şekli	n	\bar{x}	Sıra Ortalaması	Anlamlılık
Duygusal Destek	Anlaşarak	138	114,17	15755,00	U=3634 p=.002
	Görücü	71	87,18	6190,00	
Maddi Destek	Anlaşarak	138	114,18	15756,50	U=3632.5 p=.002
	Görücü	71	87,16	6188,50	
Takdir Etme	Anlaşarak	138	113,77	15700,50	U= 3688.5 p=.003
	Görücü	71	87,95	6244,50	
Sosyal İlgı	Anlaşarak	138	114,97	15865,50	U=3523.5 p=.001
	Görücü	71	85,63	6079,50	
EYÖ Toplam	Anlaşarak	138	112,64	15544,50	U=3844.5 p=.011
	Görücü	71	90,15	6400,50	

U: Mann Whitney U testi, $p<0,05$ Anlamlılık düzeyi

Tablo 19’a bakıldığında ÖG çocuğu olan ebeveynlerin evlenme şekline göre algılanan eş desteği alt boyutları duygusal destek, $U=3634$, $p<.05$; maddi destek $U=3632.5$, $p<.05$; takdir etme $U=3688.5$, $p<.05$; sosyal ilgi $U=3523.5$, $p<.05$ ile evlilik doyumunu, $U=3844.5$, $p<.05$ puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmektedir. Sonuç olarak; görücü usulü evlenenlere göre anlaşarak evlenen ve ög çocuğu olan ebeveynler eşlerinden daha fazla duygusal, maddi, takdir edilme ve sosyal ilgi desteği almakla birlikte daha fazla evlilik doyumunu aldığı söylenebilir.

4.2.9. ÖG Çocuğu Olan Ebeveynlerin Algıladıkları Eş Desteği ve Evlilik Doyumunun İlk Çocuk Sahibi Olma Yaşına Göre Karşılaştırılması

“ÖG çocuğu olan ebeveynlerin algıladıkları eş desteği ve evlilik doyumu ilk çocuk sahibi olma yaşına göre farklılaşmakta mıdır?” sorusuna yanıt aramak amacıyla ÖG çocuğu olan ebeveynlerin algıladıkları eş desteği ve evlilik doyumunun ilk çocuk sahibi olma yaşına göre değişip değişmediğine ilişkisiz örneklemelerde Kruskal Wallis H Testi ile bakılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 20’de verilmiştir.

Tablo 20

ÖG çocuğu olan ebeveynlerin algıladıkları eş desteği ve evlilik doyumu düzey ortalamalarının ilk çocuk sahibi olma yaşına göre karşılaştırılması

	İlk Çocuk Sahibi Olma Yaşı	n	Sıra Ortalaması	sd	Anlamlılık	İkili karşılaştırmalar
Duygusal Destek	20 yaş ve altı	43	98,01	2	KW=.890 p=. 641	***
	21-30 yaş	145	107,50			
	31-40 yaş	21	102,02			
Maddi Destek	20 yaş ve altı	43	95,56	2	KW=2.285 p= .319	***
	21-30 yaş	145	109,16			
	31-40 yaş	21	95,62			
Takdir Etme	20 yaş ve altı	43	90,15	2	KW=6.288 p= .053	***
	21-30 yaş	145	111,92			
	31-40 yaş	21	87,64			
Sosyal İlgı	20 yaş ve altı	43	93,45	2	KW=2.692 p= .260	***
	21-30 yaş	145	109,37			
	31-40 yaş	21	98,48			
EYÖ Toplam	20 yaş ve altı	43	92,86	2	KW=2.826 p= .243	***
	21-30 yaş	145	109,57			
	31-40 yaş	21	98,33			

KW: Kruskal Wallis testi, p<0,05 Anlamlılık düzeyi

Tablo 1’de de görüldüğü gibi ÖG çocuğu olan ebeveynlerin ilk çocuk sahibi olma yaş gruplarının dağılımlarına bakıldığında 36-40 yaş grubunda ebeveyn sayısının diğer gruplara oranla daha az olduğu görülmüştür. Grupların varyans homojenliği dağılımları incelenmiş olup yapılan Levene Testi sonucunda p<.05 olarak bulunmuştur. Bu nedenle yaş gruplamaları

20 yaş ve altı, 21 -30 yaş, 31-40 yaş olarak üç katagoride analizlere alınmıştır. Bunun sonucunda grup varyanslarının homojen dağıldığı görülmüştür ($p>.05$)

Kruskal Wallis Testi sonucu normal ÖG çocuğu olan ebeveynlerin ilk çocuk sahibi olma yaşına göre eş desteği alt boyutları ve evlilik doyumu puan ortalamalarının istatistiki açıdan anlamlı bir şekilde farklılaşmadığını göstermektedir.

4.2.10. ÖG Çocuğu Olan Ebeveynlerin Algıladıkları Eş Desteği ve Evlilik Doyumunun Çocuk Sayısına Göre Karşılaştırılması

“ÖG çocuğu olan ebeveynlerin algıladıkları eş desteği ve evlilik doyumu çocuk sayısına göre farklılaşmakta mıdır?” sorusuna yanıt aramak amacıyla ÖG çocuğu olan ebeveynlerin algıladıkları eş desteği ve evlilik doyumunun çocuk sayısına göre değişip değişmediğine ilişkisiz örneklerde Kruskal Wallis H Testi ile bakılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 21’de verilmiştir.

Tablo 21

ÖG çocuğu olan ebeveynlerin algıladıkları eş desteği ve evlilik doyumu düzey ortalamalarının çocuk sayısına göre karşılaştırılması

	Çocuk Sayısı	n	Sıra Ortalaması	sd	Anlamlılık	İkili karşılaştırmalar
Duygusal Destek	1	53	110,66	2	KW=2.135 p=. 344	***
	2	89	108,17			
	3 ve +	67	96,31			
Maddi Destek	1	53	109,58	2	KW=5.633 p= .059	***
	2	89	112,97			
	3 ve +	67	90,79			
Takdir Etme	1	53	111,43	2	KW=2.200 p= .333	***
	2	89	107,74			
	3 ve +	67	96,28			
Sosyal İlgı	1	53	116,26	2	KW=4.541 p= .103	***
	2	89	106,92			
	3 ve +	67	93,54			
EYÖ Toplam	1	53	117,40	2	KW=5.707 p= .058	***
	2	89	107,69			
	3 ve +	67	91,62			

KW: Kruskal Wallis testi, $p<0,05$ Anlamlılık düzeyi

Tablo 21'e göre ÖG çocuğu olan ebeveynlerin çocuk sayısına göre eş desteği alt boyutları ile evlilik doyumu ortalamaları arasında istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Buna göre çocuk sayısı eş desteği ve evlilik doyumunda önemli bir farklılık oluşturmamaktadır.

4.3. Algılanan Eş Desteğinin NGG Çocuğa Sahip Olma ve ÖG Çocuğa Sahip Olma Durumuna Göre Karşılaştırılması

“Algılanan eş desteği NGG çocuğa sahip olma ve ÖG çocuğa sahip olma durumuna göre farklılaşmakta mıdır?” sorusuna yanıt aramak amacıyla eş desteğinin NGG çocuğa sahip olma ve ÖG çocuğa sahip olmaya göre değişip değişmediğine ilişkisiz örneklemelerde Mann Whitney U-Testi ile bakılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 22’de verilmiştir.

Tablo 22

Algılanan eş desteğinin NGG ve ÖG çocuğa sahip olma durumuna göre karşılaştırılması

	Çocuğun Özelliği	n	\bar{x}	Sıra Toplamı	Anlamlılık
Duygusal Destek	NGG	181	211,29	38243,50	U=16056.5 p=.009
	ÖG	209	181,83	38001,50	
Maddi Destek	NGG	181	208,00	37647,50	U=16652.5 p=.039
	ÖG	209	184,68	38597,50	
Takdir Etme	NGG	181	202,46	36644,50	U= 17655.5 p=.254
	ÖG	209	189,48	39600,50	
Sosyal İlgı	NGG	181	210,10	38028,50	U=16271.5 p=.014
	ÖG	209	182,85	38216,50	

U: Mann Whitney U testi, $p<0,05$ Anlamlılık düzeyi

Mann Whitney U Testi sonucunda ebeveynlerin algıladığı eş desteğinin ÖG çocuğa ve NGG çocuğa sahip olma durumuna göre algıladıkları eş desteğinin duygusal (U=16056.5, $p<.05$), maddi (U=16652.5, $p<.05$) ve sosyal ilgi desteği (U=16271.5, $p<.05$) boyutlarında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Buna göre NGG çocuğu olan ebeveynler eşlerinden ÖG çocuğa sahip olanlara göre daha fazla duygusal, maddi ve sosyal ilgi desteği algılamaktadırlar.

4.4. Evlilik Doyumunun NGG Çocuğa Sahip Olma ve ÖG Çocuğu Sahip Olma Durumuna Göre Karşılaştırılması

“Evlilik doyumu düzeyi NGG çocuğa sahip olma ve ÖG çocuğa sahip olma durumuna göre farklılaşmakta mıdır?” sorusuna yanıt aramak amacıyla evlilik doyumunun NGG çocuğa sahip olma ve ÖG çocuğa sahip olmaya göre değişip değişmediğine ilişkisiz örneklemelerde Mann Whitney U-Testi ile bakılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 23’de verilmiştir.

Tablo 23

Evlilik doyumunun NGG ve ÖG çocuğa sahip olma durumuna göre karşılaştırılması

	Çocuğun Özelliği	n	\bar{x}	Sıra Toplamı	Anlamlılık
EYÖ Toplam	NGG	181	212,96	38546,50	U=15763.5 p=.004
	ÖG	209	180,38	37698,50	

U: Mann Whitney U testi, $p < 0,05$ Anlamlılık düzeyi

Mann Whitney U Testi sonucunda ebeveynlerin evlilik doyumunun ÖG çocuğa ve NGG çocuğa sahip olma durumuna göre istatistiki açıdan anlamlı farklılık göstermektedir, $U=15763.5$, $p < .05$. NGG çocuğa sahip ebeveynlerin evlilik doyumu puan ortalaması ÖG çocuğa sahip olanlardan daha yüksektir. Bu duruma göre NGG çocuğa sahip ebeveynler, ÖG çocuğa sahip olanlara göre daha fazla evlilik doyumu algıladığı söylenebilir.

4.5. ÖG Çocuğu Olan Ebeveynlerin Algıladıkları Eş Desteğinin Çocukların Tanılarına Göre Karşılaştırılması

“Özel gereksinimli çocukların tanılarına göre ebeveynlerin algıladıkları eş desteği düzeyi farklılaşmakta mıdır?” sorusuna yanıt aramak amacıyla ÖG çocuğu olan ebeveynlerin algıladıkları eş desteğinin çocukların tanılarına göre değişip değişmediğine ilişkisiz örneklemelerde Kruskal Wallis H Testi ile bakılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 24’de verilmiştir.

Tablo 24

Özel gereksinimli çocukların tanılarına göre ebeveynlerin eş desteği puan ortalamalarının karşılaştırılması

	Çocuğun Tanısı	n	Sıra Ortalaması	sd	Anlamlılık	İkili karşılaştırmalar
Duygusal Destek	Zihinsel yetersizlik	33	89,18			
	Otizmli	35	113,81			
	Bedensel yetersizlik	18	115,39	6	KW=9.889	
	ÖÖG	39	101,94		p= .129	***
	Dil ve konuşma güçlüğü	18	129,67			
	DEHB	40	90,61			
	Eş Tanı	26	115,67			
Maddi Destek	Zihinsel yetersizlik	33	103,94			
	Otizmli	35	113,64			
	Bedensel yetersizlik	18	119,69	6	KW=7.332	
	ÖÖG	39	107,26		p= .291	***
	Dil ve konuşma güçlüğü	18	119,83			
	DEHB	40	85,56			
	Eş Tanı	26	100,79			
Takdir Etme	Zihinsel yetersizlik	33	103,38			
	Otizmli	35	118,54			
	Bedensel yetersizlik	18	105,69	6	KW=9.728	
	ÖÖG	39	98,44		p= .131	***
	Dil ve konuşma güçlüğü	18	135,31			
	DEHB	40	89,04			
	Eş Tanı	26	101,77			
Sosyal İlgisi	Zihinsel yetersizlik	33	91,71			
	Otizmli	35	109,20			
	Bedensel yetersizlik	18	112,33	6	KW=6.220	
	ÖÖG	39	103,12		p= .339	***
	Dil ve konuşma güçlüğü	18	131,03			
	DEHB	40	98,11			
	Eş Tanı	26	106,54			

KW: Kruskal Wallis testi, p<0,05 Anlamlılık düzeyi

Tablo 24'e bakıldığında özel gereksinimli çocuğun tanısına göre eş desteği alt boyutları ortalamaları arasında istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Buna göre çocuğun tanısı eş desteğinde önemli bir farklılık oluşturmamaktadır.

4.6. ÖG Çocuğu Olan Ebeveynlerin Evlilik Doyumunun Çocukların Tanılarına Göre Karşılaştırılması

“Özel gereksinimli çocukların tanılarına göre ebeveynlerin evlilik doyumu düzeyi farklılaşmakta mıdır?” sorusuna yanıt aramak amacıyla ÖG çocuğu olan ebeveynlerin evlilik doyumunun çocukların tanılarına göre değişip değişmediğine ilişkisiz örneklemelerde Kruskal Wallis H Testi ile bakılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 25’de verilmiştir.

Tablo 25

Özel gereksinimli çocukların tanılarına göre ebeveynlerin evlilik doyumu puan ortalamalarının karşılaştırılması

	Çocuğun Tanısı	n	Sıra Ortalaması	sd	Anlamlılık	İkili karşılaştırmalar
EYÖ Toplam	Zihinsel yetersizlik	33	108,41	6	KW=1.211 p=. 976	***
	Otizmli	35	105,21			
	Bedensel yetersizlik	18	104,81			
	ÖÖG	39	112,00			
	Dil ve konuşma güçlüğü	18	102,47			
	DEHB	40	98,36			
	Eş Tanı	26	101,98			

KW: Kruskal Wallis testi, p<0,05 Anlamlılık düzeyi

Tablo 25'e bakıldığında özel gereksinimli çocuğun tanısına göre evlilik doyumu puan ortalamaları arasında istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Buna göre çocuğun tanısı evlilik doyumunda bir farklılık oluşturmamaktadır.

4.7. NGG ve ÖG Çocuğu Olan Ebeveynlerin Algıladıkları Eş Desteği ve Evlilik Doyumu Arasındaki İlişki

“NGG ve ÖG çocuğu olan ebeveynlerin algıladıkları eş desteği ve evlilik doyumu arasında ilişki var mıdır?” sorusuna yanıt aramak amacıyla değişkenler arasındaki ilişkiye Korelasyon ile bakılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 26’da verilmiştir.

Tablo 26

NGG ve ÖG çocuğu olan ebeveynlerin algıladıkları eş desteği ve evlilik doyumu arasındaki ilişkiyi gösteren Spearman Korelasyon Tablosu

	Duygusal Destek	Maddi Destek	Takdir Etme	Sosyal İlgi	EYÖ Toplam
Duygusal Destek	1				
Maddi Destek	,742**	1			
Takdir Etme	,800**	,733**	1		
Sosyal İlgi	,806**	,702**	,697**	1	
EYÖ Toplam	,477**	,402**	,429**	,436**	1

** p<0,01 Anlamlılık düzeyi

Değişkenler arasında ikili korelasyonlar incelendiğinde değişkenler arasındaki ilişkiler istatistiki açıdan anlamlı bulunmuştur. Buna göre duygusal destek ile maddi destek ($r=0.742$, $p<.01$), takdir etme ($r=0.8$, $p<.01$), sosyal ilgi ($r=0.806$, $p<.01$) arasında yüksek düzeyde pozitif yönlü anlamlı ilişki; evlilik doyumu ($r=0.477$, $p<.01$) ile orta düzeyde pozitif anlamlı ilişki bulunmaktadır. Maddi destek ile takdir etme ($r=0.733$, $p<.01$), sosyal ilgi ($r=0.702$, $p<.01$) arasında yüksek düzeyde pozitif yönlü anlamlı ilişki bulunurken evlilik doyumu ile ($r=0.402$, $p<.01$) orta düzeyde pozitif anlamlı ilişki bulunmaktadır. Takdir etmek ile sosyal ilgi ($r=0.697$, $p<.01$) ve evlilik doyumu ($r=0.429$, $p<.01$) arasında orta düzeyde ve pozitif yönlü ilişkinin bulunduğu anlaşılmaktadır. Sosyal ilgi ile evlilik doyumu arasında da pozitif yönlü ve orta düzeyde anlamlı ilişki bulunmaktadır ($r=0.8$, $p<.01$). Dolayısıyla duygusal destek, maddi destek, sosyal ilgi, takdir edilme arttıkça evlilik doyumunun da arttığı söylenebilir.

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1. Tartışma

Çalışmanın bu kısmında istatistiksel analiz sonucunda ulaşılan bulgular ilgili alanyazın çerçevesinde tartışılarak yorumlanmıştır.

5.1.2. NGG Çocuğu Olan Ebeveynlerin Eş Destek Ölçeği Ve Evlilik Yaşamı Ölçeği İle Ebeveynlerin Sosyo-Demografik Özelliklere İlişkin Bulguların Tartışılması

Çalışmadan elde edilen bulgular incelendiğinde; NGG çocuğu olan ebeveynlerin algıladıkları eş desteği alt boyutları ile eğitim durumu, gelir düzeyi, evlilik yaşı, flört süresi, ilk çocuk sahibi olma yaşı, çocuk sayısı arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Güven ve diğerlerinin (2011) çalışmasında da öğrenim durumu ve evlenme yaşı ile eşler tarafından algılanan destek arasındaki ilişki incelenmiş ancak bu değişkenler ile eşlerin algıladıkları destek puanı arasında önemli bir ilişki bulunamamıştır. Çağ (2011)'ın yaptığı çalışmada benzer şekilde eğitim durumu, çocuk sayısı ve evlilik yılı ile algılanan eş desteği arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Algılanan eş desteği ile sosyo-demografik özellikler arasında yurtiçi ve yurtdışında spesifik olarak yapılan çalışmalara pek rastlanmamıştır.

Çalışmanın sonucunda NGG çocuğa sahip ebeveynlerin cinsiyete göre algıladıkları eş desteğinin ekonomik destek alt boyutu puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Buna göre NGG çocuğu olan ebeveynlerden erkeklerin kadınlara göre eşlerinden daha fazla ekonomik olarak eş desteği algısının bulunduğu ortaya çıkmıştır. Çeşitli çalışmalarda; erkeklerin eşlerinden algıladıkları destek puan ortalaması, kadınların eşlerinden algıladıkları destek puan ortalamasından yüksek bulunmuştur (Çağ, 2011; Güven ve diğerleri, 2011; Väänänen, Buunk, Kivimäki, Pentti ve Vahtera, 2005). Reevy ve Maslach (2001) tarafından yapılan çalışmada cinsiyetin sosyal destek kalıplarıyla anlamlı bir şekilde ilişkili olduğu görülmüştür. Akyıldız (2019)'ın yaptığı çalışmada; erkeklerin algıladıkları maddi yardım ve bilgi desteği puanlarının kadınlara göre yüksek olduğu bulunmuştur. Schwarzer ve Gutierrez-Dona (2005) yaptıkları çalışmada; cinsiyetin algılanan eş desteğinin önemli bir yordayıcısı olduğu belirlenmiştir. Çalışma grubundaki kadınların çoğunluğunu ev hanımları oluşturduğu için, ev işleri ve çocuk bakımı konusunda kadınlar daha çok görev ve sorumluluk üstlenmektedir. Bu nedenle de kadınların eş destek algısının daha düşük olduğu söylenebilir.

NGG çocuğu olan ebeveynlerin algıladıkları eş desteğinin takdir etme desteği alt boyutu ile yaş değişkeni arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür. NGG çocuğu olan 31-35

yaş arasındaki ebeveynlerin eşlerinden daha fazla takdir etme desteği gördüğü belirlenmiştir. Akbay (2014)'ın yaptığı çalışmada yaş grupları ile eş desteği alt boyutları puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olduğu görülmektedir. Prezza ve Pacilli (2002) yaptıkları çalışmada yaş ile algılanan eş destek düzeyi arasında anlamlı bir ilişki saptanmış ve 35 yaş üstü kişilerde algılanan eş destek düzeyinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Schwarzer ve Gutierrez-Dona (2005) yaptıkları çalışmada; genç erkek ve kadınların algıladıkları eş destek düzeyinin eşit olduğunu ancak yaş arttıkça kadınların algıladıkları eş destek düzeyinin azaldığını belirtmişlerdir. 30-40 yaş arasında bireyler genç yetişkinlik döneminde oldukları için kimliğini oturtmuş ve kendini iyi tanımaktadır. Bu yaş arasındaki ilişkilerde birey karşı tarafı da iyi tanıyabilmekte ve kabullenebilmektedir. Yaşanan ilişkiler yüzeysel değildir (Bacanlı ve Işık, 2018). Bu nedenle bu yaş aralığında eşten algılanan desteğin daha fazla hissedildiği söylenebilir.

NGG çocuğu olan ebeveynlerin algıladıkları eş desteğinin takdir etme desteği alt boyutunun mesleklere göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı belirlenmiştir. Emekliler ve diğer meslek gruplarının işçilerden daha az eşlerinden takdir edildiğini algıladığı, ev hanımlarının ise meslek sahibi olanlara göre daha fazla eşleri tarafından takdir edildiğini algıladığı görülmüştür. Durak (2009) yaptığı çalışmada örnekleme oluşturan öğretmenlerin sosyal destek puanlarının mesleki kıdem değişkenine göre eş desteği alt boyutunda anlamlılık bulunmuştur. Wallace ve Jovanovic (2011) yapılan çalışmada mesleği avukat olan eşlerin karşılıklı bilgi desteği aldığı belirlenmiştir. Alinyazındaki çalışmalarda evli bireylerin algıladıkları eş desteğinin mesleğe göre farklılaşmadığı bulunmuştur (Çağ, 2011; Akbay, 2014; Tan, 2016). Aile içerisinde eşler en önemli sosyal destek kaynaklarıdır. Eşlerin meslekten ziyade kişilerarası ilişkilere yönelik özelliklerin algılanan eş desteğinde daha ön planda olması düşünülebilir. Çalışma grubunda mesleğin takdir etme desteği üzerinde etkisi ise; işçilerin daha ağır şartlarda çalışma koşulları olduğu için eşlerinden takdir gördüğü ve ev hanımlarının ev işlerindeki sorumluluklarından dolayı eşlerinden takdir gördüğü söylenebilir.

NGG çocuğu olan ebeveynlerin algıladıkları eş desteğinin sosyal ilgi boyutunun evlenme şekline göre anlamlı bir farklılık gösterdiği bulunmuştur. Anlaşarak evlenenlerin görücü usulüne göre eşlerinden sosyal ilgi desteğini daha fazla aldığı görülmüştür. Güven, Şener ve Yıldırım (2011) çalışmada; görücü usulü ile evlenenlerin en düşük, tanışarak evlenenlerin ise en yüksek eş destek algısına sahip olduğu görülmektedir. Özbey (2012)'in yaptığı çalışmada; tanışarak evlenen ebeveynlerin sosyal destek ölçeği alt boyut puanı görücü usulü evlenenlere göre daha yüksek bulunmuştur. Günsel (2013) evli bireylerin algıladıkları eş desteği puan ortalamalarının evlenme biçimine göre anlamlı bir şekilde

farklılaştığı sonucuna ulaşmıştır. Darcan-Ayer (2016)'in yaptığı araştırmada; algılanan eş desteği ve evlenme şekli arasında da anlamlı bir farklılık olmadığı bulunmuştur. Sonuçların farklı olmasının nedeninin çalışma gruplarının kültürel özelliklerinin farklı olmasından kaynaklı olduğu düşünülebilir.

Çalışmada ulaşılan bulgular incelendiğinde; NGG çocuğu olan ebeveynlerin evlilik doyumu ile cinsiyet, yaş, meslek, gelir düzeyi, evlilik yaşı, evlenme şekli, flört süresi, ilk çocuk sahibi olma yaşı, çocuk sayısı arasında anlamlı bir farklılık saptanmamıştır. Acar'ın (1998) çalışmasında; yaş, cinsiyet, meslek, evlilik süresi, evlilik şekli ve ilk evlilik yaşı değişkenlerinin evlilik doyumunu etkilemediği görülmektedir. Yaş ve cinsiyet değişkenlerinin evlilik doyumunu yordamadığı saptanmıştır (Güven ve Sevim 2007; Tufan-Çetin, 2010). Cinsiyet temel etkisine göre kadın ve erkek evli bireyler arasında, evlilik doyumu değişkeni açısından fark görülmemiştir (Günay, 2007; Kabasakal ve Soylu, 2016). Güngör'ün çalışmasında (2007) evlilik doyumunu açıklamaya yönelik bir model geliştirme çalışmasında evlenme yaşının artmasının evlilik doyumunu etkilemediği bulunmuştur. Anar (2011)'in çalışmasında; yaş, cinsiyet, aylık gelir ile evlilik doyumu arasında anlamlı bir fark bulamamıştır. Yılmaz-Dinç'in (2013) çalışmasında; polislerin evlilik doyum düzeylerinin cinsiyet, evlilik süresi ve çocuk sayısı açısından anlamlı farklılıklar göstermediği bulunmuştur. Taş (2016) yaptığı araştırmada; yaş, cinsiyet, çocuk sayısı, gelir düzeyi ve çalışma durumu gibi sosyo-demografik özelliklere göre anlamlı sonuçlar elde etmemiştir. Denli'nin (2016) araştırmasında; yaş, cinsiyet, evlilik süresi ve evlenme biçimi ile evlilik doyumu arasında anlamlı ilişki bulunmamıştır. Kavak (2018) cinsiyet, meslek, ortalama aylık gelir, evlilik kararı, evlilik süresi ve eşler arasındaki yaş farkı değişkenlerine göre evli bireylerin evlilik doyum düzeyleri arasında anlamlı fark olmadığını belirlemiştir. Urgancı'nın çalışmasında (2018) evlilik doyumu düzeyi ile cinsiyet, çocuk sayısı, aylık gelir düzeyi açısından anlamlı farklılık bulunmamıştır. Yiğit (2018) yaptığı araştırma sonucunda; kadınların algıladıkları evlilik doyumu düzeylerinin yaşa, eğitim durumuna, evlilikten önceki tanışıklık süresine, evlenme biçimine, çocuk sahipliğine farklılık göstermediğini belirlemiştir. Yanar-Güngör (2019)'e ait araştırmadan elde edilen bulgulara göre; evlilik doyumu cinsiyet, evli olma süresi ve sahip olunan çocuk sayısına göre anlamlı bir farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Çalışmanın sonuçları literatür ile tutarlılık göstermektedir.

NGG çocuğu olan ebeveynlerin eğitim durumlarına göre evlilik doyumu ortalamaları arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Normal gelişim gösteren çocuğu olan ilkököl ve altı eğitim seviyesinde bulunan ebeveynlerin, ortaokul eğitim seviyesinde bulunan ebeveynlerden daha az evlilik doyumu algıladıkları görülmüştür. Literürde eğitim düzeyinin evlilik doyumu

üzerinde anlamlı fark oluşturduğu belirlenmiştir (Baset, 2004; Derebaşı, 2004; Kaplan, 2016). Üncü (2007) yaptığı çalışmada; erkeklerin, eğitim düzeyi lise mezunu olanların evlilik doyumunu daha yüksek; ilköğretim mezunu olan bireylerin evlilik doyumlarının daha düşük olduğunu saptamıştır. Anar'ın (2011) çalışmasına katılanlar arasında evlilik doyumunu ortalaması en düşük olan bireylerin ortaöğretim ve altı kurumlardan mezun olan bireyler olduğu görülmektedir. Yapılan çalışmalarda evlilik doyumunun bireylerin eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterdiği bulunmuştur. Buna göre, bireylerin eğitim durumları yükseldikçe evlilik doyumlarının da yükseldiği görülmüştür (Yıldız, 2013; Yalçın-Koçkan, 2015). Araştırmanın sonuçları literatür ile tutarlılık göstermektedir.

5.1.3. ÖG Çocuğu Olan Ebeveynlerin Eş Destek Ölçeği Ve Evlilik Yaşamı Ölçeği İle Ebeveynlerin Sosyo-Demografik Özelliklere İlişkin Bulguların Tartışılması

Çalışmadan elde edilen bulgular incelendiğinde; ÖG çocuğu olan ebeveynlerin algıladıkları eş desteği alt boyutları ile yaş, eğitim durumu, meslek, evlilik yaşı, ilk çocuk sahibi olma yaşı, çocuk sayısı arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Çattık (2015) gelişimsel yetersizliği olan çocukların ebeveynlerinin sosyal destek ve öz yeterlik düzeyleri ile yaşam doyum düzeyleri arasındaki ilişkinin incelendiği çalışmada; ebeveynlerin yaş ve eğitim durumu ile algıladıkları sosyal destek düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Sencar (2007) otistik ve normal çocuğa sahip anneler ve babaların algıladıkları sosyal destekten memnuniyet düzeylerini incelediği çalışmada; otistik çocuğa sahip olan ebeveynlerin yaşları ve algıladıkları sosyal destekten memnuniyet düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki tespit etmemiştir. Akmanış (2010)'in yaptığı çalışmada engelli çocuğu olan annelerin algıladığı sosyal destek annelerin yaşına ve gelir durumuna göre farklılaşmazken, annelerin eğitim durumu ve sahip olduğu çocuk sayısına göre farklılaşmaktadır. Karpat (2011) yaygın gelişimsel bozukluk tanısı alan çocukların ebeveynlerinin algıladıkları sosyal destek ile yaş ve eğitim düzeyi arasında anlamlı bir farklılaşma bulmamıştır. Gülbaktı (2017)'nin İstanbul'da 100 özel eğitim gereksinimli çocuğu olan anne ile yaptığı çalışmada; ilköğretim mezunu eşe sahip olan annelerin eş destek düzeylerinin, üniversite mezunu eşe sahip olan annelere kıyasla daha yüksek olduğu; annelerin yaşları arttıkça eş desteği düzeylerinde düşme olduğu saptanmıştır.

Çalışmanın sonucunda ÖG çocuğu olan ebeveynlerin cinsiyete göre algıladıkları eş desteğinin duygusal, maddi ve sosyal destek alt boyutlarında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Araştırma kadınların erkeklerden daha az duygusal, maddi ve sosyal ilgi desteği algıladıklarını

göstermiştir. Bailey ve Simeonsson (1988) engelli çocuğu olan ailelerin ihtiyaçlarının değerlendirilmesiyle ilgili yaptıkları çalışmada; ebeveynlerden kadınların erkeklere göre daha yüksek düzeyde sosyal destek, bilgilenme ve çocuğun durumu hakkında çevreyi bilgilendirme ihtiyacı duyduklarını saptamıştır. Doğan (2001) işitme engelli çocuğu olan ve olmayan ebeveynleri ile yaptığı çalışmada; annelerin aileden algıladığı sosyal destek düzeyinin babalardan daha düşük olduğunu belirlemiştir. Kahrıman ve Bayat (2008)'ın Trabzon ilinde özel gereksinimli çocuğu olan 36 anne ve 24 baba ile yaptıkları çalışmalarında, kadınların algıladıkları sosyal desteğin erkeklere göre daha düşük olduğunu saptamışlardır. ÖG çocuğu olan ailelerde çocuğun bakım sorumluluğunu daha çok annelerin üstlendiği, babaların yeteri kadar destek olmadığı görülmüştür (Danış, 2002; Er, 2006; Bıçak, 2009; Kaytez, Durualp ve Kadan, 2015; Arıcıoğlu ve Gültekin, 2017). Bu nedenle kadınların erkeklere göre eş destek algısının daha düşük olduğu söylenebilir.

ÖG çocuğu olan ebeveynlerin gelir durumuna göre algıladıkları eş desteğinin duygusal destek ve sosyal ilgi desteği alt boyutlarında anlamlı bir fark bulunmuştur. ÖG çocuğu olan ebeveynlerden orta ve üst ekonomik seviyede bulunanların düşük gelirli olanlara göre daha fazla duygusal destek ve sosyal ilgi desteği algıladığı söylenebilir. Erhan (2005) zihinsel engelli çocuğu olan annelerin sosyal destek algısının bilgi, bakım, yakın ilişki ve maddi destek alt boyutlarının puan ortalamalarının asgari ücret düzeyinde geliri olan annelerde en düşük olduğunu saptamıştır. Coşkun ve Akkaş (2009)'ın engelli çocuğu olan anneler ile yaptıkları çalışmada; annelerin aile gelir düzeyi arttıkça algıladıkları sosyal destek düzeyinde de artış olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Şanlı (2012)'nin araştırmasına göre; zihinsel engelli çocuğu olan ailelerden 750 TL'ye kadar aylık kazancı olanların maddi ihtiyaç, çevreye açıklama ve bilgi ihtiyacının aylık kazancı 750 TL'den fazla olanlara göre daha fazla olduğu belirlenmiştir. Bu sonuç özellikle ülkemizde özel eğitim gereksinimi olan çocuklara ve ebeveynlerine sağlanan tanılama, danışmanlık, özel eğitim ve iyileştirme desteklerinin çoğunun belirli bir maliyet gerektiriyor olmasıyla açıklanabilir.

ÖG çocuğu olan ebeveynlerin flört sürelerine göre eş desteği alt boyutları olan duygusal destek, maddi destek, takdir etme ve sosyal ilgi puan ortalamaları arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Araştırma, 1 yıl ve üstü flört süresine sahip ebeveynlerin eşlerinden duygusal, sosyal ilgi ve maddi desteği daha fazla algıladıklarını göstermiştir. Ayrıca araştırma, 3-6 ay flört süresine sahip olan ebeveynlerin eşlerinden 6-12 ay flört edenlere göre daha fazla takdir edilme desteği algıladığını belirlemiştir. Flört süresi kişinin evlenmeye yönelik kararını etkileyen önemli faktörlerdendir. Çiftlerin flört süresi uzadıkça ilişkilerine olan bağlılıkları sağlamlaştırmakta ve evliliğe yönelik ılımlı bir bakış açısı gelişmektedir. Evlenmeden önce

çiftlerin kişilik özelliklerini, problemler karşısında başa çıkma tarzlarını bilmeleri zor yaşantılarda birbirlerine destek olmaları açısından önemlidir. Bu nedenle de evlenmeden önce uzun süre flört etmek, evliliğin niteliği açısından önemli bir etkidir (Kaçar ve Parlar, 2018). Türkiye’de çatışmanın en az görüldüğü ilişkilerdeki flört için gereken ortalama sürenin genelde 6 ay olduğu görülmüştür (Yılmazçoban, 2008).

ÖG çocuğu olan ebeveynlerin evlenme şekline göre algılanan eş desteği alt boyutları duygusal destek, maddi destek, takdir etme ve sosyal ilgi desteği puan ortalamaları arasındaki farkın anlamlı bir şekilde farklılaştığı saptanmıştır. Sonuç olarak; görücü usulü ile evlenenlere göre anlaşarak evlenen ve özel gereksinimli çocuğu olan ebeveynler eşlerinden daha fazla duygusal, maddi, takdir edilme ve sosyal ilgi desteği aldığı söylenebilir. Uluç (2018)’un yaptığı çalışmada; evlenme biçimine göre algılanan eş desteğinin gruplar arası puan ortalamalarına bakıldığında anlaşarak evlenen katılımcıların algıladıkları eş desteği anlamlı olarak farklı bulunmuştur. Anlaşarak evlenen eşler severek, birbirini tanıyarak ve flört ederek evlilik öncesinde zaman geçirmektedir. Evlilik öncesinde birtakım engel ve zorlukları beraber aşabilmektedirler. Bu nedenle anlaşarak evlenen çiftlerin birbirlerinden daha fazla sosyal destek algıladığı söylenebilir.

Çalışmadan elde edilen bulgular incelendiğinde; ÖG çocuğu olan ebeveynlerin evlilik doyumu ile eğitim durumu, meslek, gelir düzeyi, flört süresi, evlilik yaşı, ilk çocuk sahibi olma yaşı, çocuk sayısı arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Hatipoğlu (1993)’nın bazı demografik değişkenlerin eşlerin evlilik memnuniyeti üzerine etkisini incelemeye yönelik yaptığı çalışmada; evlilik süresi, çocuk sayısı, gelir durumu ve meslek değişkenlerinin evlilik memnuniyeti üzerinde etkisinin olmadığı bulunmuştur. Tutarel, Kışlak ve Çabukça (2002) yaptıkları çalışmada; evlilik uyumu ile eğitim durumu, meslek, evlilik yılı ve çocuk sayısı değişkenleri arasında anlamlı fark olmadığı belirlenmiştir. Demiray (2006)’ın yaptığı çalışmada; gelir düzeyi, çocuk sayısı, çalışma durumu değişkenleri ile evlilik uyumu arasında ilişki saptanamamıştır. Sarıyıldız (2017) özel eğitime gereksinim duyan çocuğu olan anneler ile yaptığı çalışmada; evlilik uyumu ile annenin eğitim durumu, meslek, gelir durumu, evlilik süresi ve çocuk sayısı değişkenleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

ÖG çocuğu olan ebeveynlerin cinsiyetlerine göre evlilik doyumu ortalamaları arasındaki fark da istatistiki açıdan anlamlı bulunmuştur. Buna göre özel gereksinimli çocuğu olan kadınların erkeklerden daha az evlilik doyumuna sahip olduğu söylenebilir. Bıçak (2009) tarafından yapılan çalışmada; otizmlili bir çocuğun aileye katılmasından en fazla etkilenen kişinin anne olduğu belirlenmiştir. Dalkılıç’ın araştırma sonucuna göre (2016), otizmlili çocuğa

sahip babaların evlilik doyumu annelere göre daha yüksektir. Eren-Kanbir (2018)'in yaptığı çalışmada engelli çocuğa sahip kadınların evlilik doyumunun, erkeklere göre daha az olduğu görülmüştür. Hartley ve diğerlerinin (2011) yaptıkları araştırmada; otizmliler ve yetişkin birlikte yaşayan ebeveynlerden özellikle babalarda ebeveynlik deneyiminin, evlilik doyumu için önemli bir yordayıcı olduğu saptanmıştır. Susan- Shur ve diğerleri (2012) Tayvan'da 151 otizmliler çocuğu olan aile ile yaptığı çalışmada; otizmliler çocuğu olan annelerin evlilik doyum düzeyinin otizmliler çocuğu olan babalara göre daha düşük olduğu belirlenmiştir. Kwok ve diğerleri (2014) otizmliler ve zihinsel engelli çocuğu olan annelerin evlilik doyumlarına yönelik yapılan araştırmada; algılanan etiketlenme ve algılanan bakım yükü, annelerin evlilik doyumunun önemli belirleyicileri olarak bulunmuştur. Yuen, Chan ve Yan (2014) Hong Kong'ta engelli çocuğu olan ebeveynlerde evlilik doyum ve stresin incelendiği çalışmada; çocuk bakımı, sorumlulukları paylaşma, birbirine zaman ayırma faktörlerinin evlilik doyum için önemli öngörücüler olduğunu göstermiştir. Ev işleri, çocuk bakımı, çocuğun eğitimi, hem kendine hem aileye zaman ayırma konusunda kadınlar erkeklerden daha fazla kendilerini sorumlu hissetmektedirler. Bu nedenle de kadınların evliliklerinden daha az doyum aldıkları söylenebilir.

ÖG çocuğu olan ebeveynlerin evlilik doyum puanlarının yaş gruplarına göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmüştür. 20-25 yaş grubunda bulunan ebeveynlerin 31 yaş ve üstü ebeveynlerden daha az evlilik doyum aldıkları; 36-40 yaş arasındaki ebeveynlerin 31-35 yaş grubundakilere göre daha az evlilik doyumuna sahip olduğu belirlenmiştir. Demiray'ın (2006) çalışmasında; 31-41 yaş aralığındaki bireylerin evlilik uyumlarının azaldığı görülmüştür. Çakır (2008)'in çalışmasında 26-34 yaş grubunun, 35-50 yaş grubundan daha yüksek düzeyde evlilik uyumuna sahip olduğu bulunmuştur. Güler (2010); özel gereksinimli çocuğu olan 20-35 yaş grubundaki ebeveynlerin evlilik doyumlarının, 45-70 yaş grubundaki ebeveynlere göre daha fazla olduğunu bulmuştur. Baş'ın çalışmasında (2018), 20-30 yaş arasındaki ebeveynlerin 41 yaş üzeri ebeveynlere göre evlilikten daha çok doyum aldıkları görülmüştür. TÜİK (2018) verilerine göre; ortalama ilk evlenme yaşı, 2018 yılında erkekler için 27,8, kadınlar için 24,8 olarak belirlenmiştir. Çalışma grubuna baktığımızda, 20-25 yaş arasında evlenen kişilerin erken evlilik yaptığı görülmektedir. Bu nedenle araştırma sonucunda 20-25 yaş arasının evliliklerinden daha az doyum almasının anlamlı olduğu düşünülebilir. Ayrıca ilk yetişkinlik dönemini kapsayan 31-35 yaş arasındaki birey gelişimsel görevi kapsamında aile üyelerine ve arkadaşlarına yönelmekte ve psikososyal açıdan bir yakınlık arayışında olmaktadır (Santrock, 2006; Akt: Aktu, 2015). 31-35 yaş arasındaki grubun 36-40 yaş grubuna

göre evlilik doyumunun yüksek olmasının nedeni gelişim döneminin fiziksel, psikolojik ve sosyal özelliklerinden kaynaklı olduğu söylenebilir.

ÖG çocuğu olan ebeveynlerin evlenme şekline göre evlilik doyumu arasında anlamlı bir fark olduğu görülmüştür. Görücü usulü ile evlenenlere göre anlaşarak evlenen ve özel gereksinimli çocuğu olan ebeveynlerin daha fazla evlilik doyumu aldığı söylenebilir. Çimen (2007)'in yaptığı çalışmada; anlaşarak evlenen çiftlerin ilişki doyumu ortalaması, görücü usulü ile evlenen çiftlerin ortalamasından daha yüksek bulunmuştur. Anlaşarak evlenenlerin görücü usulü evlenenlere oranla tanıştıktan daha uzun bir süre sonra evlenmesi eşlerin birbirini daha iyi tanımasını sağlamaktadır. Birbirini daha iyi tanıyan çiftlerin beklentilerine uygun bir eş bulma olasılığı artmaktadır dolayısıyla, ilişki doyumundaki bu farkın evlilik öncesi tanıma sürecinden kaynaklandığı söylenebilir. Baş (2018), özel gereksinimli çocuğu olan ebeveynlerin evlilik doyumu ile evlenme kararları arasında anlamlı bir fark saptamıştır. Anlaşarak evlenen çiftlerin görücü usulüne göre evlenen çiftlerden daha fazla evliliklerinden doyum aldıkları belirlenmiştir. Görücü usulü ile evlenen çiftler tam anlamıyla birbirlerini tanımadan çocuk sahibi olduklarında evlilikleri etkilenmektedir. Eğer aileye katılan çocuk özel gereksinimli ise bu etki olumsuz olmaktadır. Çiftler birbirini tanıma aşamasındayken çocuğun özel gereksinimli olması onların bu kriz durumunu iyi yönetememelerine neden olabilir. Anlaşarak, flört ederek, birbirini tanıyarak evlenen çiftler kriz durumlarını daha kolay atlatabilirler. Bu bağlamda evlilik doyumunun anlaşarak evlenen çiftlerde daha fazla olduğu söylenebilir.

5.1.4. Algılanan Eş Desteği ve Evlilik Doyumunun NGG Çocuğa Sahip Olma ve ÖG Çocuğu Sahip Olma Durumuna Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulguların Tartışılması

Ebeveynlerin algıladığı eş desteğinin ÖG çocuğa ve NGG çocuğa sahip olma durumuna göre algıladıkları eş desteğinin duygusal, maddi ve sosyal ilgi desteği boyutlarında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Buna göre NGG çocuğu olan ebeveynler eşlerinden ÖG çocuğu olanlara göre daha fazla duygusal, maddi ve sosyal ilgi desteği algılamaktadırlar. Wieland ve Baker (2010), zihinsel engelli çocuğu olan ve olmayan ailelerde çocuğun problem davranışlarının evlilik kalitesi ve algılanan eş desteğine etkisinin incelendiği çalışmaya zihinsel engelli çocuğu olan ve olmayan 132 aile katılmıştır. Zihinsel engelli 6, 7 ve 8 yaşlarında çocuğu olan ailelerin evlilik kalitesinde ve algılanan eş desteğinde normal gelişim gösteren çocuğu olan ailelere göre anlamlı farklılıklar saptanmıştır. Meral ve Cavkaytar (2014), araştırmasında aile sosyal desteğinin otizmli çocuk ailelerinin Aile Yaşam Kalitesi

algılarının yordanmasında en önemli değişken olduğu, sosyal destekteki artış ölçüsünde Aile Yaşam Kalite algısının arttığı görülmüştür. Kumbasar (2016) araştırmasında; işitme engelli çocuğu olan ebeveynlerin normal gelişim gösteren çocuğu olan ebeveynlere göre sosyal destek algısı düzeylerinin anlamlı ölçüde daha düşük olduğunu saptamıştır.

Ebeveynlerin evlilik doyumu ÖG çocuğa ve NGG çocuğa sahip olma durumuna göre istatistiki açıdan anlamlı farklılık göstermektedir. NGG çocuğu olan ebeveynlerin, ÖG çocuğu olanlara göre daha fazla evlilik doyumu algıladığı söylenebilir. Altıntaş (2011)'ın Trabzon örneğinde otizmlili çocuğu olan ebeveynlerin evlilik doyumu, normal gelişim gösteren çocuğu olan ebeveynlere göre daha az bulunmuştur. Susan Shur ve diğerleri (2012) Tayvan'da otizmlili çocuğu ve normal gelişim gösteren çocuğu olan aile ile yaptığı çalışmada; otizmlili çocuğu olan annelerin evlilik doyum düzeyleri, normal gelişim gösteren çocuğu olan annelere göre daha düşük bulunmuştur. Ayrıca otizmlili çocuğu olan annelerin evlilik doyum düzeyinin otizmlili çocuğu olan babalara göre daha düşük olduğu belirlenmiştir. Shtayermman (2013) yılında otizmlili çocuğu olan ebeveynler ile yaptığı çevrimiçi anket uygulaması sonucunda; her iki ebeveynde de düşük evlilik doyumu saptamıştır. Eroğlu ve diğerleri (2015) çalışmalarında; özel gereksinimli çocuğa sahip annelerin psikolojik sağlık, mutluluk ve iyilik hali puanlarının, tipik gelişim gösteren çocuğa sahip annelerin psikolojik sağlık, mutluluk ve iyilik hali puanlarından daha düşük olduğu belirlenmiştir. İnce ve Tüfekçi (2015)'nin araştırmasında; engelli çocuğu olan ebeveynlerin evlilik uyumu düşük düzeyde saptanmıştır. Literatürdeki çalışmaların sonucu araştırma sonucuyla tutarlılık göstermektedir. Dalkılıç'ın (2016) araştırma sonucunda; hem otizmlili hem de normal gelişim gösteren çocuğu olan ebeveynlerin, sadece otizmlili çocuğu olan ebeveynlere göre evlilik doyumunun daha yüksek olduğu görülmüştür. Kara'nın çalışmasında (2016) gelişimsel yetersizlik ve normal gelişim gösteren çocukların annelerinin evlilik uyumları birbirinden farklı bulunmamıştır. Yavuz (2016) 40 zihinsel engelli ve 53 normal gelişim gösteren çocuğu olan ebeveynle yaptığı çalışmada; zihinsel engelli çocuğu olan ebeveynlerin, normal gelişim gösteren çocuğu olan ebeveynlere göre Aile Değerlendirme Ölçeğinden yüksek puan (sağlıksız) aldığı belirlenmiştir. Ayrıca zihinsel engelli çocuğu olan ebeveynlerin normal gelişim gösteren çocuğu olan ebeveynlere göre Yaşam Doyumu Envanterinden daha düşük puan aldığı belirlenmiştir. Baş (2018), özel gereksinimli ve normal gelişim gösteren çocuğu olan ebeveynlerin yalnızlık düzeyleri ile evlilik doyumu ilişkilerini incelediği çalışmanın sonucunda; serebral palsi, otizm spektrum bozukluğu ve zihinsel engel tanılı çocuğa sahip ebeveynler ile normal gelişim gösteren çocuğa sahip ebeveynlerin evlilik doyumu arasında anlamlı bir fark bulunduğunu saptamıştır.

5.1.5. ÖG Çocuğu Olan Ebeveynlerin Algıladıkları Eş Desteği ve Evlilik Doyumunun Çocukların Tanılarına Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Bulguların Tartışılması

ÖG çocuğun tanısına göre eş desteği alt boyutları ortalamaları ve evlilik doyumu puan ortalamaları arasında istatistiki açıdan anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Buna göre çocuğun tanısı algılanan eş desteği ve evlilik doyumunda önemli bir farklılık oluşturmamaktadır. Kaner (2004)'in çalışmasında Aile Destek Ölçeğinin duygusal destek, bağlılık ve yakın ilişki desteği, maddi destek alt boyutlarında ve toplam puanında çocuğun tanısının etkisi anlamlı bulunmamıştır. Sadece eğitim desteği alt boyutunun tanıya göre değiştiiği görülmüştür. Zihinsel yetersiz çocuğu olan ebeveynlerin, işitme yetersiz çocuğu olan ebeveynlere göre daha fazla eğitim desteği algıladığı saptanmıştır. Güler (2010)'in örneklem grubundaki yetersiz çocuğa sahip ebeveynlerin evlilik doyumları üzerinde çocuklarının yetersizlik türünün anlamlı bir etkisinin olmadığı saptanmıştır. Kabasakal ve diğerleri (2012) yetersiz çocuğu olan ebeveynlerin psikiyatrik belirtilerinin yaşam doyumu üzerine etkisini inceledikleri çalışmada; çocuğun yetersizlik türüne göre ebeveynin psikolojik semptomlarının da değiştiiğini belirlemişlerdir. Gülbaktı (2017)'nin yaptığı araştırmada; özel eğitim gereksinimli çocuğu olan annelerin eş desteği ölçeğinden aldıkları puanların çocuklarına tanılarına göre anlamlı bir farklılık gösterdiği görülmüştür. Sarıyıldız (2017)'in özel eğitime gereksinim duyan çocukların annelerinin evlilik uyumunu incelediği araştırmasında farklı tanı grubundan çocuğu olan annelerin evlilik uyumları arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır. Bu çalışmada, özel gereksinimli çocuğu olan ebeveynlerin eş desteği ve evlilik doyumlarının çocuklarının tanısına göre farklılık göstermemesi örneklemin özelliklerinden kaynaklanabilir. Çünkü bu çalışmadaki ebeveynlerin çocukları aynı ilçenin farklı ortaokullarında kaynaştırma öğrencisi ya da özel eğitim sınıfı öğrencisidir. Öğrencilerin hepsine bireysel eğitim planı uygulanmakta ve aynı zamanda çoğu özel eğitim ve rehabilitasyon desteği almaktadır. Çocukların tanısına uygun bireysel eğitim ve özel eğitim desteği alması çocukların gelişimini olumlu yönde etkilemekte; böylece ebeveynlerin çocuğun geleceğine yönelik kaygısı azalmakta, aile sorumluluğunu okul ve rehabilitasyon merkezi çalışanları ile paylaşmaktadır. Bu durumun ailenin yükünü azalttığı ve ebeveynlerin çift ilişkisine yansıdığı öngörülebilir. Bu öngörüü tek bir çalışma ile sınırlandırmak doğru olmayacağı için, tanı grubu farklı olan çocukların aileleri ile yapılacak çalışmalara ihtiyaç vardır.

5.1.6. NGG ve ÖG Çocuğu Olan Ebeveynlerin Algıladıkları Eş Desteği ve Evlilik Doymu Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulguların Tartışılması

NGG ve ÖG çocuğu olan ebeveynlerin algıladıkları eş desteği ve evlilik doymu arasında ilişkinin incelendiği araştırmada; duygusal destek, maddi destek, sosyal ilgi ve takdir edilme desteği arttıkça evlilik doymunun da arttığı belirlenmiştir. Ebeveynlerde algılanan eş desteği arttıkça evlilik doymu da artmaktadır. şardağ (2010)'ın araştırmasında; zihinsel engelli çocuğu olan annelerin evlilik uyumlarının en iyi yordayıcısının Aile Destek Ölçeğinin alt boyutu yakın ilişki desteği olduğu ve yakın ilişki desteği ile evlilik uyumu arasındaki korelasyonun pozitif yönde ve anlamlı düzeyde olduğu belirlenmiştir. Çağ (2011)'ın yaptığı çalışmada; eşlerin algıladıkları eş destek düzeyi ile evlilik doymu arasında pozitif yönde, orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Çağ (2016)'ın diğer bir çalışmasında; eş desteği ile evlilik doymu arasındaki ilişkide eşe kendini açmanın aracı rolünün istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptanmıştır. Darcan-Ayer (2016) evlilik doymu, eş desteği, iletişim şekli ve psikolojik iyi oluş ilişkisini incelemeyi amaçladığı araştırmada; evlilik doymu ile eş desteği arasında güçlü pozitif bir ilişki olduğunu saptamıştır. Kabasakal ve Soylu (2016) 524 evli bireyle yaptıkları araştırmada; evli bireylerin eş desteği ve evlilik doymuları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki saptamıştır. Vural-Batık ve Kalkan (2017) ebeveynliğe geçiş dönemindeki evli bireylerin evlilik ilişkilerini geliştirme programının evlilik doymu ve eş destek düzeylerine etkisinin incelendiği araştırmada; programa katılan çiftlerin evlilik doymu ve eş destek düzeylerinin katılmayan çiftlere göre yüksek olduğunu bulmuştur. Çetinbakış ve diğerleri (2018), Türkiye'de otizm spektrum bozukluğu olan çocukların annelerinde bakım yüküne etki eden faktörlere yönelik çalışmada; otizmlili çocuğu olan annelerin yaşam doymularının yüksek olmasının sosyal destek ve çift uyumu ile ilişkili olduğunu saptamıştır. Araştırmanın sonucu literatürdeki araştırma sonuçları ile tutarlılık göstermektedir.

5.2. Sonuç ve Öneriler

Çalışmanın bu kısmında araştırmanın bulgularına yönelik ulaşılan sonuçlara ve sonuçlar doğrultusunda önerilere yer verilecektir.

NGG çocuğu olan ebeveynler ile ÖG çocuğu olan ebeveynlerin algıladıkları eş desteği ve evlilik doymu düzeylerinin incelendiği bu araştırmadan elde edilen sonuçlar:

- NGG çocuđu olan ebeveynlerin algıladıđı eř desteđi alt boyutları ile eđitim dűzeyi, gelir dűzeyi, evlilik yařı, flűrt sűresi, ilk çocuk sahibi olma yařı, çocuk sayısı arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.
- NGG çocuğu olan ebeveynlerden erkeklerin kadınlara gűre eşlerinden daha fazla ekonomik olarak eř desteği algısının bulunduğu ortaya çıkmaktadır.
- NGG çocuđu olan 31-35 yař arasındaki ebeveynlerin eřlerinden daha fazla takdir etme desteđi gűrdűđű belirlenmektedir.
- NGG çocuğu olan ebeveynlerden emekliler ve diğer meslek gruplarının işçilerden daha az eşlerinden takdir edildiğini algıladığı, ev hanımlarının ise diğer meslek gruplarından daha fazla eşleri tarafından takdir edildiğini algıladığı gűrűlmektedir.
- NGG çocuđu olan ebeveynlerden anlařarak evlenenlerin gűrűcű usulű ile evlenenlere gűre eřlerinden sosyal ilgi desteđini daha fazla aldıđı gűrűlmektedir.
- NGG çocuđu olan ebeveynlerin evlilik doyumu ile cinsiyet, yař, meslek, gelir dűzeyi, evlilik yařı, evlenme řekli, flűrt sűresi, ilk çocuk sahibi olma yařı, çocuk sayısı arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.
- NGG çocuğu olan ilkokul ve altı eğitim seviyesinde bulunan ebeveynlerin, ortaokul eğitim seviyesinde bulunan ebeveynlerden daha az evlilik doyumu algıladıkları ortaya çıkmaktadır.
- G çocuğu olan ebeveynlerin algıladıkları eř desteği alt boyutları ile yař, eğitim dűzeyi, meslek, evlilik yaşı, ilk çocuk sahibi olma yaşı, çocuk sayısı arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.
- G çocuđu olan ebeveynlerden kadınların erkeklerden daha az duygusal, maddi ve sosyal ilgi desteđi algıladıkları gűrűlmektedir.
- G çocuđu olan ebeveynlerden orta ve űst ekonomik seviyede bulunanların dűřűk gelirlilere gűre daha fazla duygusal destek ve sosyal ilgi desteđi algıladıđı gűrűlmektedir.
- G çocuđu olan ebeveynlerden, 1 yıl ve űstű flűrt sűresine sahip ebeveynlerin eřlerinden duygusal, sosyal ilgi ve maddi desteđi daha fazla; 3-6 ay flűrt sűresine sahip olan ebeveynlerin eřlerinden 6-12 ay flűrt edenlere gűre daha fazla takdir edilme desteđi algıladıđı gűrűlmektedir.

- ÖG çocuğu olan ebeveynlerden, görücü usulü ile evlenenlere göre anlaşarak evlenen ebeveynlerin eşlerinden daha fazla duygusal, maddi, takdir edilme ve sosyal ilgi desteği aldığı görölmektedir.
- ÖG çocuğu olan ebeveynlerin evlilik doyumunu ile eğitim düzeyi, meslek, gelir düzeyi, flört süresi, evlilik yaşı, ilk çocuk sahibi olma yaşı, çocuk sayısı arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.
- ÖG çocuğu olan ebeveynlerden, kadınların erkeklerden daha az evlilik doyumuna sahip olduğu ortaya çıkmaktadır.
- ÖG çocuğu olan 20-25 yaşı grubunda bulunan ebeveynlerin 31 yaşı ve üstü ebeveynlerden daha az evlilik doyumunu aldığı; 36-40 yaşı arasındaki ebeveynlerin 31-35 yaşı grubundakilere göre daha az evlilik doyumuna sahip olduğu belirlenmektedir.
- ÖG çocuğu olan ebeveynlerden görücü usulü evlenenlere göre anlaşarak evlenen ebeveynlerin daha fazla evlilik doyumunu aldığı görölmektedir.
- NGG çocuğu olan ebeveynlerin eşlerinden ÖG çocuğu olan ebeveynlere göre daha fazla duygusal, maddi ve sosyal ilgi desteği algıladığı ortaya çıkmaktadır.
- NGG çocuğu olan ebeveynlerin, ÖG çocuğu olan ebeveynlere göre daha fazla evlilik doyumunu algıladığı belirlenmektedir.
- Çocuğun tanısı algılanan eş desteği ve evlilik doyumunda önemli bir farklılık oluşturmamaktadır.
- NGG ve ÖG çocuğu olan ebeveynlerde algılanan eş desteği arttıkça evlilik doyumunu da artmaktadır.

Bu araştırmada eş desteği ve evlilik doyumunu değişkenleri ele alınmıştır. Elde edilen sonuçlara göre şu öneriler sunulabilir:

- Araştırmada yalnızca 89 babaya ulaşılmıştır. Bundan sonra yapılacak araştırmalarda daha fazla babadan veri toplanması araştırma bulgularının genişletilmesi açısından yararlı olacaktır. Babaların evlilikle ilgili çalışmalarda sürece dâhil edilmesi ve çalışmalara katılmaları konusunda teşvik edilmesi daha geniş araştırma sonuçlarına ulaşmak için önemlidir.
- Araştırmada sınırlı tanı grubuna yer verilmiştir. Sonraki araştırmalarda fazla tanı grubuna yer vererek farklı tanı gruplarında çocuğu olan ebeveynlerin eş desteği ve evlilik doyumunu incelenebilir.

- Araştırmada özel gereksinimli çocukların tanı düzeyleri (ağır, orta, hafif) belli değildir. Bundan sonraki araştırmalarda özel gereksinimin tanı düzeyi araştırmaya eklenebilir. Çocuğun tanı düzeyine göre ebeveynlerin algıladıkları eş desteği ve evlilik doyumu incelenebilir.
- Özel gereksinimli çocuğu olan ebeveynlere yeterli ve gerekli bilgi desteği, maddi destek, sosyal ilgi ve duygusal destek sağlanmasına yönelik çalışmalar yapılabilir.
- Evlilik öncesi aile danışmanlığı hizmetleri yaygınlaştırılarak evlilik doyumu ve eş desteğinin artması sağlanabilir. Evlilik öncesi bilgilendirici, eğitsel grup oturumları ile çiftlerin evliliğe yönelik çeşitli konularda eğitim alması sağlanabilir. Ayrıca devlet desteği ile evlilik öncesinde iletişim becerileri, etkili problem çözme yöntemleri, aile ekonomisi, çocuk sahibi olmak, korunma yöntemleri, infertilite, özel gereksinimli çocuğun doğumu ve tanısı gibi konularda genç çiftlere bilgilendirici, eğitsel grup oturumları yapılabilir. Nikâh tarihi almak için çiftlerin bu grup oturumlarını tamamlaması teşvik edilebilir.
- Evlilikte çiftlerin ihtiyaç duyduklarında psikolojik destek alma konusunda bilinçlendirilmesine yönelik çalışmalar yapılabilir. Ayrıca devlet politikası olarak psikolojik yardım hizmetlerinin erişilebilirliği ve ekonomikliği konusunda çeşitli planlamalar yapılabilir.
- Evlilik esnasında yaşanması muhtemel kriz durumlarına karşı bireylerin psikolojik sağlamlığını arttırmaya yönelik önleyici çalışmalar yapılabilir.
- Evlilik doyumunun düşük olduğu ilişkilerde, evlilik boşanma ile sonuçlanmadan önce birtakım önlemlerin alınması ve yardım isteme konusunda eşlerin bilinçlendirilmesi gerekir.
- Evlilikte hem daha az eş desteği algılayan hem de daha az doyum alan anneler olduğu için; aile içerisinde görev paylaşımı, sorumluluk bilinci, çocuk bakımı gibi konularda babaların annelerin yükünü azaltması konusunda bilinçlendirilmesi, annenin eşi tarafından desteklenmesi oldukça önemlidir. Bununla ilgili sosyal medya, kamu spotu, televizyon kanallarında çeşitli çalışmaların yapılması gerekir.
- Çalışmada özel gereksinimli çocukların hepsi tanılanmış ve tanılarına uygun kaynaştırma öğrencisi ya da özel eğitim sınıfı öğrencisi olarak eğitim almaktadır. Sonraki çalışmalarda tanı alan ancak eğitim alamayan ya da evde,

hastanede eğitim hizmeti alan çocukların aileleri ile eş desteği ve evlilik doyumuna yönelik araştırmaların yapılması, grupların karşılaştırılması araştırma sonuçlarının genişletilmesi açısından iyi olacaktır. Böylece çocuğun tanısına yönelik eğitim hizmeti almaması ya da okula gidememesinin ebeveynlerin eş desteği ve evlilik doyumuna etkisinin olup olmadığını incelemek açısından yararlı olacaktır.

- Araştırmanın sonuçları hem özel gereksinimli çocukların hem normal gelişim gösteren çocukların ailelerinin iletişim halinde oldukları rehberlik araştırma merkezlerinde, özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde, hastanelerde, okullarda ailelere verilecek olan rehberlik ve danışma hizmetlerindeki programlarda kullanılması, aile eğitimi etkinliklerine eş desteği ve evlilik doyumunu modüllerinin eklenmesi önerilebilir.
- Sosyal destek temelli aile psikoeğitim programlarının hazırlanması, okul temelli aile danışmanlığı hizmetlerinin yaygınlaştırılarak hem özel gereksinimli hem de normal gelişim gösteren çocuğu olan ebeveynlerin evlilik doyumları artırılabilir. Ailedeki sosyal destek ağlarını geliştirmeye yönelik aile danışma merkezlerinin niteliği ve niceliğinin artırılması gerekmektedir.
- Araştırma konusuyla ilgili deneysel çalışmalar yapılabilir. Sosyal destek temelli bir çift eğitimi programının evli çiftlerin evlilik doyumuna etkisi incelenebilir.

KAYNAKÇA

- Acar, H. (1998). *Ankara'da sosyal hizmet kuruluşlarında çalışan üniversite mezunu evli personelin evlilik doyumu* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez veri tabanından erişildi (Tez no:73521).
- Akbay, A. S. (2014). *Doğum sonu dönemde eş desteğinin yaşam kalitesine etkisi* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez veri tabanından erişildi (Tez no: 377023).
- Akgün-Boylu, Ş. (2018). *Evli bireylerin bilinçli farkındalık düzeyleri ile evlilik doyumu ve problem çözme becerisi arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez veri tabanından erişildi (Tez no: 528016).
- Akkök, F. (2018). *Bayan Perşembeler*. Ankara: Pegem Kitabevi.
- Akmanış, B. (2010). *Otistik çocuğu olan annelerin algıladıkları sosyal desteğe göre umutsuzluk düzeylerinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez veri tabanından erişildi (Tez no: 254004).
- Aktu, Y. (2015). *Levinson'un kuramı açısından ilk yetişkinlik dönemindeki bireylerin yaşam yapılarının incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi) YÖK Tez veri tabanından erişildi (Tez no: 415655).
- Akyıldız, D. (2019). *Yas tepkilerinin algılanan eş desteği, duygusal baskılama ve duygusal tepkisellik ile ilişkilerinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez veri tabanından erişildi (Tez no: 546899).
- Albanese, A. M. , Huffman,J. C. , Celano, C. M. , Malloy, L. M. , Wexler, D. J. , Freedman, M. E. Ve Millstein, R. A. (2018). The role of spousal support for dietary adherence among type 2 diabetes patients: a narrative review, *Journal Social Work in Health Care*, 58(3), 304-323. doi:10.1080/00981389.2018.1563846
- Allen, K. A. , Bowles, T. V. Ve Weber, L. L. (2013). Mothers' and fathers' stress associated with parenting a child with autism spectrum disorder. *Autism Insights*, 5, 1–11.

doi:[10.4137/AULS11094](https://doi.org/10.4137/AULS11094)

Alpay, A. (2009). *Yakın ilişkilerde bağışlama: bağışlamanın; bağlanma, benlik saygısı, empati ve kıskançlık değişkenleri yönünden incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez veri tabanından erişildi (Tez no: 250105).

Altıntaş, B. (2011). *Trabzon il merkezinde otizm tanısı ile eğitim gören çocukların ailelerinde stres, tükenmişlik düzeyi ve yaşam kalitesinin değerlendirilmesi* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez veri tabanından erişildi (Tez no: 310191).

American Psychiatric Association, (2013a). *DSM-5 Intellectual Disability Fact Sheet*. Washington, DC, ABD: Yazar. [Adobe Acrobat Reader sürümü] Erişim adresi: https://www.psychiatry.org/File%20Library/Psychiatrists/Practice/DSM/APA_DSM-5-Intellectual-Disability.pdf

American Psychiatric Association, (2013b). *DSM-5 Attention Deficit/Hyperactivity Disorder Fact Sheet*. Washington, DC, ABD: Yazar. [Adobe Acrobat Reader sürümü] Erişim adresi: https://www.psychiatry.org/File%20Library/Psychiatrists/Practice/DSM/APA_DSM-5-ADHD.pdf

Anar, B. (2011). *Evli ve çalışan yetişkinlerin toplumsal cinsiyet rolleri ile evlilik doyumu ve iş doyumu ilişkisinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez veri tabanından erişildi (Tez no: 300316).

Arıcioğlu, A. Ve Gültekin, F. (2017). Zihinsel engelli çocuk annelerinin sosyal destek ve gelecek algıları: Psikolojik Danışmanların Rollerini. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Dergisi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 42, 1-26. doi: 10.21764/efd.31545

Atçeken, E. (2014). *İlişkilerdeki yüklemelerin, bağlanmanın, eş benzerliğinin ve problem çözme becerilerinin eş desteğini yordaması* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez veri tabanından erişildi (Tez no: 383636).

Ateş, B. (2012). Ortaöğretim öğrencilerinin sosyal destek algılarının bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Akademik Bakış Dergisi*, 30, 1-16.

- Ayub, N. Ve Shahid, I. (2012). the factors predicting marital satisfaction: A gender difference in Pakistan. *International Journal of Interdisciplinary Social Sciences*. 6(7), 63-73. Erişim adresi:
https://www.researchgate.net/publication/255712960_The_Factors_Predicting_Marital_Satisfaction_A_Gender_Difference_in_Pakistan
- Bailey, D. B., & Simeonsson, R. J. (1988). Assessing needs of families with handicapped infants. *The Journal of Special Education*, 22(1), 117-127.
[doi:0.1177/002246698802200113](https://doi.org/10.1177/002246698802200113)
- Bacanlı, H. Ve Işık, Ş. (2018). *Yetişkinlik ve yaşlılık gelişimi ve psikolojisi*. (1. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Balcı-Arvas, F. (2017). *Dindarlığın evlilik doyumu üzerindeki etkileri ve değerlerin, dindarlık ve evlilik doyumu ilişkisi üzerindeki arabulucu rolü* (Doktora Tezi). YÖK Tez veri tabanından erişildi (Tez no: 481454).
- Basat, Ç. (2004). *An exploration of marital satisfaction, locus of control, and self-esteem as predictors of sexual satisfactions* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez veri tabanından erişildi (Tez no: 147782).
- Baş, A. B. (2018). *Özel gereksinimli çocuğa sahip ebeveynler ile normal gelişim gösteren çocuğa sahip ebeveynlerin yalnızlık düzeyleri ve evlilik doyumu ile ilişkilerinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez veri tabanından erişildi (Tez no:541480).
- Başer, Z. (2006). *Aileden algılanan sosyal destek ile kendini kabul düzeyi arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez veri tabanından erişildi (Tez no: 186572).
- Bayraklı, H. (2010). *Zihinsel engelli ve engelli olmayan çocuğa sahip annelerde yılmazlığa etki eden değişkenlerin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez veri tabanından erişildi (Tez no: 309512).
- Bıçak, N. (2009). *Otizmlili çocukların annelerinin yaşadıklarının belirlenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez veri tabanından erişildi (Tez no: 241804).

- Bilecen, N. (2007). *Yakın ilişkilerde stres ve stresle başa çıkma: yatırım modeline göre bir inceleme* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez veri tabanından erişildi (Tez no: 208185).
- Bingöl, Z. (2019). *Gebelik dönemindeki evlilik doyumunun çeşitli değişkenler açısından İncelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez veri tabanından erişildi (Tez no: 543313).
- Bloch, L., Haase, C. M., & Levenson, R. W. (2014). Emotion regulation predicts marital satisfaction: More than a wives' tale. *Emotion, 14*(1), 130-144.
doi.org/10.1037/a0034272
- Bradbury, T. N. , Fincham, F. D. Ve Beach, S. R. H. (2000). Research on the Nature and Determinants of Marital Satisfaction: A Decade in Review. *Journal of Marriage and the Family, 62*, 964–980.
- Branje, S. J. T., van Aken, M. A. G., & van Lieshout, C. F. M. (2002). Relational support in families with adolescents. *Journal of Family Psychology, 16*(3), 351-362. doi: 10.1037/0893-3200.16.3.351
- Bursa, A. , G. (2018). *Erkek sağlık çalışanlarının eşlerine gebelik, jinekolojik muayene ve meme sağlığı kontrollerindeki destekleri* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez veri tabanından erişildi (Tez no: 507687).
- Büyüköztürk, Ş. (2019). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı istatistik, araştırma deseni spss uygulamaları ve yorum*. (25. Baskı). Ankara: Pegem.
- Cadman, T. , Eklund, H. , Hawlay, D. , Hayward, H. , Clarke, H. , Findon, J. , Xenitidis, K. , Murphy, D. , Asharson, P. Ve Glaser, K. (2012). Caregiver burden as people with Autism Spectrum Disorder (ASD) and Attention-Deficit/Hyperactivity. *Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry, 51*(2), 879-888.
doi: 10.1016/j.jaac.2012.06.017
- Cag, P. Ve Voltan- Acar, N. (2015). A view of the symbolic-experiential family therapy of carl whitaker through movie analysis. *Educational Sciences: Theory & Practice, 15*(3), 575-586. doi: 10.12738/estp.2015.3.2477

- Can, H. (2013). *İlköğretim okullarında çalışan evli öğretmenlerin eş tükenmişlik düzeyleri ile eş desteği, evlilik yetkinliği ve stresle başa çıkma stratejileri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez veri tabanından erişildi (Tez no: 358213).
- Canraslan, H. ve Ahmetoğlu, E. (2015). Engelli çocuğa sahip ailelerin yaşam kalitesinin incelenmesi. *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(1), 13-31. Erişim adresi: dergipark.gov.tr/download/article-file/321329
- Celenk, O. Ve van De Vijver F. J. R. (2013). What makes couples happy? Marital and life satisfaction among ethnic groups in the Netherlands. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 44(8), 1275-1293. doi: [10.1177/0022022113486003](https://doi.org/10.1177/0022022113486003)
- Cetinbakis, G. Bastug ve E.T. Ozel-Kizil (2018): Factors contributing to higher caregiving burden in Turkish mothers of children with autism spectrum disorders. *International Journal of Developmental Disabilities*. doi: 10.1080/20473869.2018.1478630
- Chong, A. Ve Mickelson, K. D. (2016). Perceived fairness and relationship satisfaction during the transition to parenthood: the mediating role of spousal support. *journal of family issues*, 37(1), 3-28. doi: 10.1177/0192513X13516764
- Coşkun, Y. Ve Akkaş, G. (2009). Engelli çocuğu olan annelerin sürekli kaygı düzeyleri ile sosyal destek algıları arasındaki ilişki. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(1), 213-227.
- Cumurcu, B. A. , Karlıdağ, R. ve Han-Almış, B. (2012). Fiziksel engellilerde cinsellik. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 4(1), 84-98. doi:10.5455/cap.20120406
- Curun, F. (2006). *Yüklemeler, iletişim çatışmaları, cinsiyet ve cinsiyet rolü yönelimi ile evlilik doyumu arasındaki ilişki* (Doktora Tezi). YÖK Tez veri tabanından erişildi (Tez no: 191465).
- Çağ, P. (2011). *Evli bireylerde eş desteği ve evlilik doyumu* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez veri tabanından erişildi (Tez no : 308412).
- Çağ, P. (2016). *Evlilik doyumu: Bir model testi*. (Doktora Tezi). YÖK Tez veri tabanından erişildi (Tez no: 454930).

- Çakır, S. (2008). *Evli bireylerin evlilik uyumlarının ana-babalarına bağlanma düzeyleri ve demografik değişkenler açısından incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi) YÖK Tez veri tabanından erişildi(Tez no: 234221).
- Çattık, M. (2015). *Gelişimsel yetersizliği olan çocukların ebeveynlerinin sosyal destek ve öz yeterlik düzeyleri ile yaşam doyum düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi) YÖK Tez veri tabanından eşildi(Tez no: 407796).
- Çay, E. Ş. (2016). *Özel eğitim gereksinimi olan çocukların ebeveynleri ile özel eğitim gereksinimi olmayan çocukların ebeveynlerinin bedensel duyuları abartma düzeyleri ve empatik eğilim düzeyleri açısından karşılaştırılması* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez veri tabanından erişildi (Tez no: 441248).
- Çelik, M. (2006). *Evlilik doyum ölçeği geliştirme çalışması* (Doktora Tezi). YÖK Tez veri tabanından erişildi (Tez no: 205500).
- Çelik, M. ve Yazgan- İnanç, B. (2009). Evlilik doyum ölçeği: Geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 18 (2), 247-269.
- Çetinkaya, Z. ve Öz, F. (2000). Serebral Palsili çocuğu olan annelerin bilgi gereksinimlerinin karşılanmasına planlı bilgi vermenin etkisi. *C.Ü. Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 4 (2), 44-51. Erişim adresi: <http://eskidergi.cumhuriyet.edu.tr/makale/575.pdf>
- Çevirgen, İ. (2016). *Zihinsel yetersizliği olan çocuklara sahip annelerin olumsuz otomatik düşüncelerinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez veri tabanından erişildi (Tez no: 445650).
- Çınar, L. (2008). Evlilik doyumu: *Cinsiyet rolleri ve yardım arama tutumu* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez veri tabanından erişildi (Tez no: 219551).
- Dagan, M. , Sanderman, R. , Schokker, M. C. , Wiggers, T. , Baas, P. C. , Haastert, M. V. Ve Hagedoorn, M. (2011). Spousal support and changes in distress over time in couples coping with cancer: The role of personal control. *Journal of Family Psychology*, 25(2), 310-318. doi:10.1037/a0022887
- Dalgleish, T. L. , Johnson, S. M. , Moser, M. B. , Lafontaine, M. F. , Wiebe, A. Ve Tasca, G.

- (2015). Predicting change in marital satisfaction throughout emotionally focused couple therapy. *Journal of marital and family therapy*, 41(3), 276-291. doi: 10.1111/jmft.12077
- Dalkılıç, M. (2016). *Otizmlı çocuğu olan çiftlerin evlilik doyumu, kaygı, ilişkişel yılmazlık ve psikolojik yardım alma tutumlarının incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez veri tabanından erişildi (Tez no: 443713).
- Danış, M. Z. (2002). Zihinsel engelli çocuğa sahip annelerin yaşadığı duygular, çocuklarının geleceğine ilişkin düşünceleri ve umutsuzluk düzeyleri. *Toplumsal ve sosyal hizmet dergisi*, 17(2), 91-107.
- Darcan- Ayer, F. (2016). *Evlilik doyumunun, eş desteği, evlilik iletişim şekilleri ve psikolojik iyi oluş ile ilişkisi* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez veri tabanından erişildi (Tez no: 450027).
- Deafness and hearing loss. (2019, 20 Mart). Erişim adresi: <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/deafness-and-hearing-loss>
- Demir, E. (2014). *Farklı denetim odağına sahip evli bireylerin evlilik doyumunun incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez veri tabanından erişildi (Tez no: 366309).
- Demiray, Ö. (2005). *Evlilikte uyumun demografik özelliklere göre incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi) YÖK Tez veri tabanından erişildi(Tez no: 206670).
- Denli, Ö. S. (2016). *Evli çiftlerde eşler arasında algılanan kişilik benzerliğinin evlilik uyumu ve evlilik doyumuyla ilişkisinin incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez veri tabanından erişildi (Tez no: 428341).
- Derebaşı, I. (2004). *Evlilik Doyumu Ölçeği'nin (MSI-R) madde-cevap kuramına dayalı olarak psikometrik özelliklerinin incelenmesi ve adaptasyon çalışması* (Doktora Tezi). YÖK Tez veri tabanından erişildi(Tez no: 146249).
- Doğan, M. (2001). *İşitme engelli çocuğa sahip ebeveynlerin çeşitli psikolojik değişkenler açısından değerlendirilmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Ankara

Üniversitesi.

Doğan, M. (2014). Yetersizliği olan çocuklar, aile ve aile eğitimi: Kavramsal ve uygulamaya dönük gelişmeler. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(Özel Sayı), 111-127. doi: 10.17240/aibuefd.2015.15.0-5000128646

Dokuman, E. (2017). *Engelli çocuğa sahip ebeveynlerin durumluk sürekli kaygı düzeyi ile evlilik uyumu ve evlilik doyumunun incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez veri tabanından erişildi(Tez no:468470).

Duffy, J. R. (2013). *Motor speech disorders - e-book: Substrates, differential diagnosis, and management*. (3st Edition): Rochester, Minnesota: Elsevier. Erişim adresi: https://books.google.com.tr/books?id=ATARAAAQBAJ&printsec=frontcover&hl=tr&source=gbs_atb#v=onepage&q&f=false

Durak, S. (2009). *Anadolu ve genel liselerde çalışan öğretmenlerin iş tatmini ve sosyal destek düzeylerinin karşılaştırılması*. (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez veri tabanından erişildi(Tez no:234828).

Ende-İnce, Z. Ve Güdücü-Tüfekçi, F. (2015). Engelli çocuğu olan ebeveynlerde evlilik uyumu ve yaşam doyumunun değerlendirilmesi ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 4(1), 102-112.

Eser-Çimen, Ş. (2007). *Görücü usulü ve anlaşarak evlenen bireylerin çeşitli sosyal psikolojik faktörler yönünden karşılaştırılması* (Yüksek Lisans Tezi) YÖK Tez veri tabanından erişildi (Tez no: 191540).

Er, D. M. (2006). Çocuk, hastalık, anne-babalar ve kardeşler. *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi*, 49, 155-168. Erişim adresi: https://www.academia.edu/5848269/%C3%87ocuk_hastal%C4%B1k_anne-babalar_ve_karde%C5%9Fler

Erdoğan, S. (2018). *Evli bireylerin evlilik doyumunu ve merhamet düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez veri tabanından erişildi (Tez no: 531829).

- Eren-Kanbir, A. (2018). *Engelli çocuğa sahip ailelerde evlilik doyumu: Niteliksel bir çalışma*. (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez veri tabanından erişildi (Tez no:526664).
- Eroğlu, Y. , Arıcı-Özcan, N. Ve Peker, A. (2015). Özel gereksinimli çocuğa sahip anneler ile tipik gelişim gösteren çocuğa sahip annelerin psikolojik sağlamlık, iyilik hali ve mutluluk düzeylerinin incelenmesi. *Sakarya University Journal of Education*, 5(3), 142-150. doi:10.19126/suje.31090
- Ersanlı, E. (2007). *Evlilik ilişkilerinde eşlerin akılcı olmayan inançlarıyla başetmelerine bilişsel-davranışçı yaklaşıma dayalı evlilik ilişkisini geliştirme programına etkisi* (Doktora Tezi). YÖK Tez veri tabanından erişildi (Tez no: 452628).
- Evlenme ve Boşanma İstatistikleri, 2018. (2019, Mart). *Türkiye İstatistik Kurumu Haber Bülteni*, 30698. Erişim adresi: <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=30698>
- Forste, R. Ve Kiira, F. (2012). Household labor, gender roles, and family satisfaction: A cross-national comparison. *Journal of Comparative Family Studies*, 43(5), 613-631. doi.org/10.3138/jcfs.43.5.613
- Fraenkel, J.R., Wallen, N.E., Hyun, H. (2012). *How to design and evaluate research in education*. (8st. Edition). New York: McGrawHill.
- Fuentes, J. , Bakare, M. , Munir, K. , Aguayo, P. , Gaddour, N. , Öner, Ö. & Mercadante, M. (2012). Developmental disorders: Autism spectrum disorders. J. M. Rey (Ed.). *Child and Adolescent Mental Health içinde* (Chapter C.2.). Geneva: Iacapap.
- Girli, A. (2018). Being a parent of a child with autism from diagnosis to the university years. *Journal of Education and Training Studies*, 6(5), 55-64. doi:10.11114/jets.v6i5.3146
- Gladding, S. T. (2002). *Family therapy: History, theory, and practice*. (Seventh Edition). New York: Pearson.
- Gölmüş-Erhan, G. (2005). *Zihinsel engelli çocuğu olan annelerin umutsuzluk, karamsarlık, sosyal destek algılarının ve gelecek planlarının incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi)

YÖK Tez veri tabanından erişildi(Tez no: 160107).

Gülaçtı, F. (2010). The effect of perceived social support on subjective well-being. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 2, 3844–3849. doi:10.1016/j.sbspro.2010.03.602

Gülbaktı, E. (2017). *Özel eğitim gereksinimli çocukların saldırganlık düzeyleri ile bu süreçte annelerin eşlerinden gördükleri desteğin incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez veri tabanından erişildi(Tez no:468479).

Güler, A. (2010). *Engelli çocuğa sahip ebeveynlerin evlilik doyumlarının çeşitli değişkenlere göre incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez veri tabanından erişildi (Tez no: 278039).

Günay, S. (2007). *Evlilik çatışması, nedensellik-sorumluluk yüklemeleri, eşlerin evlilik ilişkisinden sağladıkları genel doyuma ilişkin görüşleri ve evliliğe ilişkin değerlendirmeler arasındaki ilişkiler* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez veri tabanından erişildi (Tez no:191541).

Güngör, H. C. (2007). *Evlilik doyumunu açıklamaya yönelik bir model geliştirme* (Doktora Tezi). YÖK Tez veri tabanından erişildi (Tez no:211681).

Günsel, D. A. (2013). *Evli bireylerin algıladıkları eş desteğinin çeşitli değişkenler açısından değerlendirilmesi: Kktc örneği* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez veri tabanından erişildi (Tez no: 342490).

Güven, N. Ve Sevim, S. S. (2007). İlişkilerle ilgili bilişsel çarpıtmalar ve algılanan problem çözme becerilerinin evlilik doyumunu yordama gücü. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(28), 49-61.

Güven, S. , Şener, A. ve Yıldırım, B. (2011). Eşlerin farklı değişkenlere göre sosyal destek algısı. *Hacettepe Sosyolojik Araştırmalar E-Dergisi*. Erişim adresi: <http://www.sdergi.hacettepe.edu.tr/makaleler/arzusenervdson.pdf>

Hartley, S. L. , Barker, E. T. , Settzer, M. M. , Greenberg, J. S. ve Floyd, F. J. (2011). Marital satisfaction and parenting experiences of mothers and fathers of adolescents and

- adults with Autism. *American Journal on Intellectual and Developmental Disabilities*, 116(1), 81-95. doi:10.1352/1944-7558-116.1.81
- Hartley, S. L. , Seltzer, M. M. , Barker, E. T. Ve Greenberg, J. S. (2011). Marital quality and families of children with developmental disabilities. *International Review of Research in Developmental Disabilities*, 41, 1-29.
doi:10.1016/B978-0-12-3864956.00001-1
- Hartley, S. L., Barker, E. T., Baker, J. K., Seltzer, M. M., & Greenberg, J. S. (2012). Marital satisfaction and life circumstances of grown children with autism across 7 years. *Journal of Family Psychology*, 26(5), 688-697. doi: 10.1037/a0029354
- Hatipoğlu, Z. (1993). *The role of certain demographic variables and marital conflict in marital satisfaction of husbands and wives*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Orta Doğu Teknik Üniversitesi.
- Hung, M. , Wright-Voss, M. , Bounsanga, J. , Tyler-Graff, B. S. , Birmingham, W. C. (2019). Assessing spousal support and health in an aging population: support and strain amidst changing social dynamics. *Journal Social Work in Health Care* , 58(4), 345-367.
doi.org/10.1080/00981389.2019.1569577
- İpek, N. , Taner-Derman, M. ve Sadioğlu, Ö. (2010). The levels of anxiety and hopelessness of primary education children with speech disorders and of their parents. *Elementary Education Online*, 9(1), 23-30. Erişim adresi: [Online]:
<http://ilkogretim-online.org.tr>
- Jackson, J. B. , Miller, R. B. , Ryan, M. O. Ve Henry, R. G. (2014). Gender differences in marital satisfaction: A meta-analysis. *Journal of Marriage and Family*, 76(1), 105-129. doi.org/10.1111/jomf.12077
- Kabasakal, Z. , Girli, A. , Totan, T. Ve Aysan, F. (2012). Psychiatric symptoms as predictors of life satisfaction in parents with handicapped children. *Journal of Theory and Practice in Education Articles*, 8(2). Erişim adresi: <http://eku.comu.edu.tr/index/8/2/>
- Kabasakal, Z. Ve Soylu, Y. (2016). Evli bireylerin evlilik doyumunun cinsiyet ve eş desteğine göre incelenmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 5(4), 208-214. Erişim adresi: http://www.jret.org/FileUpload/ks281142/File/21a.zekavet_kabasakal.pdf

- Kaçar, M. Ve Parlar, H. (2018). Uzun süreli flörtün bireylerin evlilik algısı üzerine etkisinin incelenmesi. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 35, 715-730.
- Kahriman, İ. ve Bayat, M. (2008). *Özürlü çocuğa sahip ebeveynlerin yaşadıkları güçlükler ve algıladıkları sosyal destek düzeyleri*. T.C. Başbakanlık Özürlüler İdaresi – Özürlülük Araştırmaları ve İstatistik Dairesi Başkanlığı.
- Kaner, S. (2004). *Engelli çocukları olan anababaların algıladıkları stres, sosyal destek ve yaşam doyumlarının incelenmesi* (Proje Numarası. 2001-0901-007). Ankara: Ankara Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri.
- Kaplan, K. (2016). *Evli bireylerde toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumların, evlilik doyumuna ve psikolojik iyi oluş durumuna etkisinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez veri tabanından erişildi (Tez no: 433505).
- Kara, D. Ö. (2016). *Gelişimsel yetersizlik ve normal gelişim gösteren çocukların annelerinin aile yaşam kalitesi, evlilik uyumu ve öznel iyi oluşlarının incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez veri tabanından erişildi (Tez no: 428966).
- Karpat, D. (2011). *Yaygın gelişimsel bozukluk tanısı alan çocukların ebeveynlerinin yaşadığı yas tepkilerinin, evlilik uyumlarının ve sosyal destek algılarının incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez veri tabanından erişildi (Tez no: 286507).
- Kavak, A. (2018). *Evli bireylerde çatışma yönetimi ve evlilik doyumu* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez veri tabanından erişildi (Tez no: 515691).
- Kaya-Balkan, İ. (2009). *Bağlanma stillerinin evlilik ilişkisi üzerindeki etkisi* (Doktora Tezi). YÖK Tez veri tabanından erişildi (Tez no: 262959).
- Kaya, D. , Akgemci, T. ve Çelik, A. (2012). A research levels of perceived social support on the responsible persons of the hospital units. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(3), 357-370.

- Kaya, M. (2009). *Üniversite adaylarının anne-babalarına uygulanan sosyal destek programının eş desteği ve adayın anne-babadan algıladığı desteğe etkisi* (Doktora Tezi). YÖK Tez veri tabanından erişildi (Tez no: 257051).
- Kaytez, N. Ve Durualp, E. (2015). Engelli çocuğu olan ailelerin gereksinimlerinin ve stres düzeylerinin incelenmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 197-214.
- Kırbaş, Z. Ö. ve Özkan, H. (2013). Down sendromlu çocukların annelerinin aile işlevlerini algılama ve sosyal destek düzeylerinin değerlendirilmesi. *İzmir Dr. Behçet Uz Çocuk Hast. Dergisi*, 3(3), 171-180. doi:10.5222/buchd.2013.171
- Ki, Y. W., & Joanne, C. C. Y. (2014). Stress and marital satisfaction of parents with children with disabilities in Hong Kong. *Psychology*, 5, 349-357.
doi: [10.4236/psych.2014.55045](https://doi.org/10.4236/psych.2014.55045).
- Kinsinger, S. W. , Laurenceau, J. P. , Carver, C. S. Ve Antoni, M. H. (2011). Perceived partner support and psychosexual adjustment to breast cancer. *Journal Psychology & Health*, 26, 2011, 1571-1588
doi: 10.1080/08870446.2010.533771
- Knutson, J. F. , Johnson, C. R. Ve Sullivan, P. M. (2004). Disciplinary choices of mothers of deaf children and mothers of normally hearing children. *Child Abuse & Neglect*, 28(9), 925-937. doi: [10.1016/j.chiabu.2004.04.005](https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2004.04.005)
- Kumbasar, A. (2016). *İşitme engelli ve engelli olmayan çocuklara sahip ailelerde sosyal destek algısı, yılmazlık ve tükenmişlik düzeylerinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi) YÖK Tez veri tabanından erişildi (Tez no: 445331).
- Kwok, S. Y. , Leung, C. L. Ve Wong, D. F. (2014). Marital satisfaction of Chinese mothers of children with autism and intellectual disabilities in Hong Kong. *Journal of Intellectual Disability Research*, 58(12), 1156-1171.
doi: 10.1111/jir.12116
- Lau, W. Ve Peterson, C. C. (2011). Adults and children with Asperger syndrome: Exploring adult attachment style, marital satisfaction and satisfaction with parenthood. *Research*

- in Autism Spectrum Disorders*, 5(1), 392-399. doi:10.1016/j.rasd.2010.06.001
- Li, T. Ve Funq H. H. (2011). The dynamic goal theory of marital satisfaction. *Review of General Psychology*, 15(3), 246 –254. doi.org/10.1037/a0024694
- Martins, M. Ve Couto, A. P. (2014). Everyday experiences of parents with disabled children. *Revista de Enfermagem Referência*, 4(1), 113-120. doi:10.12707/RIII1266
- Mattson, M. ve Hall, G. J. (2011). *Health as communication nexus: A service learning approach*. (1st Edition): Dubuque: Kendall Hunt Publishing.
- McNeil, S. N. , Fincham, F. D. Ve Beach, S. R. (2014). Does spousal support moderate the association between perceived racial discrimination and depressive symptoms among African American couples? *Family Process* , 53(1), 109-119.
doi:10.1111/famp.12054
- McStay, R. , Trembath, D. Ve Dissanayake, C. (2014). Maternal stress and family quality of life in response to raising a child with autism: From preschool to adolescence. *Research in Developmental Disabilities*, 35, 3119–3130.
doi:10.1016/j.ridd.2014.07.043
- Meral, B. F. Ve Cavkaytar, A. (2014). Otizmli çocuk ailelerinin aile yaşam kalitesi algıları. *K. Ü. Kastamonu Eğitim Dergisi*, 23 (3), 1363-1380. Erişim adresi:
www.kefdergi.com/pdf/23_3/26-727.pdf
- Millî Eğitim Bakanlığı, (2008). *Özel eğitim ve rehabilitasyon merkezi dil ve konuşma güçlüğü destek eğitim programı*. Ankara: Yazar. [Adobe Acrobat Reader sürümü] Erişim adresi:
https://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2014_03/14093220_dilvekonumagldestek_eitimprogram.pdf
- Millî Eğitim Bakanlığı, (2008). *Özel eğitim ve rehabilitasyon merkezi görme engelli bireyler destek eğitim programı*. Ankara: Yazar. [Adobe Acrobat Reader sürümü] Erişim adresi:
https://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2013_09/04010347_grmeengellibireylerdestekeitimprogram.pdf
- Millî Eğitim Bakanlığı, (2008). *Özel eğitim ve rehabilitasyon merkezi özel öğrenme güçlüğü destek eğitim programı*. Ankara: Yazar. [Adobe Acrobat Reader sürümü] Erişim adresi:

https://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2013_09/04010347_zelrenmegldestekeitimprogram.pdf

Mussatayeva, M. (2018). *Alt sosyo-ekonomik düzeydeki kadınların evlilik doyumu ile aile işlevlerinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez veri tabanından erişildi (Tez no: 492377).

National Association of Special Education Teacher, (2006). *NASET LD Report Introduction to Learning Disabilities*. Washington D.C.: Yazar. [Adobe Acrobat Reader sürümü] Erişim adresi: http://www.naset.org/fileadmin/user_upload/LD_Report/LD_Report_1_Intro_to_LD.doc.pdf

National Council for Special Education, (2014). *Children with Special Educational Needs Information Booklet for Parents*. Trim, Co Meath: Yazar. [Adobe Acrobat Reader sürümü] Erişim adresi: <https://ncse.ie/wp-content/uploads/2014/10/ChildrenWithSpecialEdNeeds1.pdf>

Nazlı, S. (2016). *Aile Danışmanlığı*. (12. Baskı). Ankara: Anı Yayınları.

O'Shea, D. J., O'Shea, L. J., Algozzine, R., & Hammitte, D. J. (2001). *Families and teachers of individuals with disabilities: Collaborative orientations and responsive practices*. Boston: Allyn & Bacon.

Özbey, S. (2012). Eşlerin algıladıkları sosyal desteğin ailenin bazı özellikleri ile ilişkisinin incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(1), 167-181.

Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği. (2018, 7 Temmuz). *Resmi Gazete*. (Sayı: 30471). Erişim adresi: <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/07/20180707-8.htm>

Özgüven, İ. E. (2017). *Evlilik ve aile terapisi*. (4. Baskı). Ankara: Nobel Yayınları.

Öztaşyonar, Y. ve Akkuş, Y. (2018). Özel eğitime gereksinimi olan çocuklar ve aile. R. Küçükali (Ed.). *Çocuk ve aile içinde* (s. 298-327). Ankara: Anı Yayıncılık.

Özkan, G. E. (2019). *Evli bireylerin çatışma çözüm stillerine göre evlilik doyumunun*

incelenmesi. (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez veri tabanından erişildi (Tez no: 551110).

Perlowski, K. M. (2017). The influence of perceived job flexibility and spousal support on the marital satisfaction of parents of children with special needs. (*Master's Theses*). https://aquila.usm.edu/masters_theses/305

Prezza, M. ve Pacilli, M. G., (2002). Perceived social support from significant others, family and friends and several socia-demographic characteristics. *Journal of Community & Applied Social Psychology*, 12(6), 422-429. [doi:10.1002/casp.696](https://doi.org/10.1002/casp.696)

Reevy, G. M. Ve Maslach, C. (2001). Use of social support: Gender and personality differences. *Sex roles*, 44(7), 437-459. Doi: 10.1023/A:1011930128829

Robinson, M. Ve Neece, C. L. (2014). Marital satisfaction, parental stress, and child behavior problems among parents of young children with developmental delays. *Journal of Mental Health Research in Intellectual Disabilities*, 31, 23-46. [doi:10.1080/19315864.2014.994247](https://doi.org/10.1080/19315864.2014.994247)

Salmela-Aro, K. , Nurmi, J. E. , Saisto, T. Ve Halmesmäki, E. (2010). Spousal support for personal goals and relationship satisfaction among women during the transition to parenthood. *International Journal of Behavioral*, 34(3), 229-237. [doi: 10.1177/0165025409350956](https://doi.org/10.1177/0165025409350956)

Sarıyıldız, D. (2017). *Özel eğitime gereksinim duyan çocukların annelerinin evlilik uyumunun incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez veri tabanından erişildi (Tez no: 480843).

Sayar, K. (2019). *Ruh hali*. (16. Baskı). İstanbul: Timaş Yayınları.

Schaefer, C., Coyne, J. C., & Lazarus, R. S. (1981). The health-related functions of social support. *Journal of Behavioral Medicine*, 4(4), 381-406. [doi: 10.1007/BF00846149](https://doi.org/10.1007/BF00846149)

Schwarzer, R. Ve Gutiérrez-Doña, B. (2005). More spousal support for men than for women: A comparison of sources and types of support. *Sex Roles*, 52(7/8):523-532. doi: 10.1007/s11199-005-3718-6

- Sencar, B. (2007). *Otistik çocuğa sahip ailelerin algıladıkları sosyal destek ve stres düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi) YÖK Tez veri tabanından erişildi (Tez no: 211472).
- Shtayermman, O. (2013). Stress and marital satisfaction of parents to children diagnosed with Autism. *Journal of Family Social Work*, 16(3), 243-259.
doi:10.1080/10522158.2013.786777
- Shur-Fen, G. S. , Miao-Churn, C. , Huey-Ling, C. , Ju-Chin, L. , Ching-Ching, W. , Wen-Jiun ve Yu-Yu, W. (2012). Parental adjustment, marital relationship, and family function in families of children with Autism. *Research in Autism Spectrum Disorders*, 6(1), 263-270. [doi:10.1016/j.rasd.2011.05.007](https://doi.org/10.1016/j.rasd.2011.05.007)
- Şanlı, E. (2012). *Özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerine devam eden zihin engelli çocuğu olan ailelerin gereksinimlerinin belirlenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez veri tabanından erişildi (Tez no: 314749).
- Şardağ, S. (2010). *Zihinsel engelli çocuğa sahip annelerin stresle başa çıkma tarzları ve aile sosyal desteğinin evlilik uyumlarını yordaması* (Yüksek Lisans Tezi) YÖK Tez veri tabanından erişildi (Tez no: 257468).
- Tan, C. C. (2016). *Evli çiftlerde zihin kuramı ölçek değerlerinin, evlilik doyumu ve eş desteğine olan etkisinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez veri tabanından erişildi (Tez no: 460758).
- Tarhan, N. (2019). *Mutlu evlilik psikolojisi*. (28. Baskı). İstanbul: Timaş Yayınları.
- Taş, Y. (2016). *Evli bireylerde yaşanan çatışmalar, bağlanma stilleri ve problem çözme becerilerinin evlilik doyumu açısından incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez veri tabanından erişildi (Tez no: 438557).
- Tezer, E. (1996). Evlilik ilişkisinde sağlanan doyum: Evlilik yaşamı ölçeği. *Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2(7), 1-7.

- Tsui-Feng, W. , Kuang-Hui, Y. , Cross, S. E. , Larson, L. M. , Yi-Chao, W. Ve Yi-Lin, T. (2010). Conflict with mothers-in-law and taiwanese women's marital satisfaction: the moderating role of husband support. *The Counseling Psychologist*, 38(4), 497-522. doi: [10.1177/0011000009353071](https://doi.org/10.1177/0011000009353071)
- Tufan-Çetin, B. (2010). *Evlilik doyumunun bazı değişkenlere göre yordanması* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez veri tabanından erişildi (Tez no:262145).
- Turan, F. (2015). *Ailede bütünlük duygusunun ve eş desteğinin evlilikte problem çözme becerisini yordaması* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez veri tabanından erişildi (Tez no: 407569).
- Tutarel-Kışlak, Ş. Ve Çabukça, F. (2002). Empati ve demografik değişkenlerin evlilik uyumu ile ilişkisi. *Aile ve Toplum*, 2(5). Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/download/article-file/198046>
- Tümöz, E. D. (2018). *Kadınlarda evlilik doyumunun kadınların kişilik özellikleri, yalnızlık algıları ve eş değerlendirmeleri bağlamında incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez veri tabanından erişildi (Tez no: 531738).
- Türkoğlu, D. (2013). *Okul öncesi dönem çocuğu olan babaların babalık rollerini algılamaları ile eşlerinden gördükleri desteğin çocuklarının sosyal beceri düzeylerine etkisinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez veri tabanından erişildi (Tez no: 333423).
- Uçar, E. (2018). *Psikolojik iyi oluş yordayıcısı olarak dindarlık, evlilik doyumu ve problem çözme*. (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez veri tabanından erişildi (Tez no: 504159).
- Uluç, M. (2018). *Evli bireylerde eş uyumunun ve algılanan eş desteğinin eş tükenmişliğine etkisi* (Yüksek Lisans Tezi). Erişim adresi: <http://docs.neu.edu.tr/library/6534889583.pdf>
- Urgancı, Ç. (2018). *İstanbul 112 acil sağlık hizmetleri çalışanlarının mesleki tükenmişlik düzeyleri, algılanan stres düzeyi ve stresle başa çıkma stillerinin evlilik doyumunu yordama gücü* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez veri tabanından erişildi (Tez no: 515684).

- Uysal, H. H. (2008). Fiziksel yetersizliği/süreğen hastalığı olan öğrenciler. Diken, İ. H. (Ed.). *Özel eğitime gereksinimi olan öğrenciler ve özel eğitim içinde* (s. 252-296). Ankara: Pegem Akademi.
- Ünal, N. (2009). *Zihinsel engelli çocukların annelerinin çocuk yetiştirme tutumları ile normal gelişim gösteren çocukların zihinsel engelli kardeşlerine yönelik davranışlarının incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez veri tabanından erişildi (Tez no: 258595).
- Üncü, S. (2007). *Duygusal zekâ ve evlilik doyumu ilişkisi* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez veri tabanından erişildi (Tez no: 232064).
- Väänänen, A., Buunk, B. P., Kivimäki, M., Pentti, J., & Vahtera, J. (2005). When it is better to give than to receive: long-term health effects of perceived reciprocity in support exchange. *Journal of Personality and Social Psychology*, 89(2), 176-193. doi:10.1037/0022-3514.89.2.176
- Villa, M. B. Ve Pereira, Z. A. (2013). Marital satisfaction: The role of social skills of husbands and wives. *Scielo Journal*, 23(56), 379-387. doi:10.1590/1982-43272356201312
- Vural-Batık, M. Ve Kalkan, M. (2017). Evlilikte algılanan sorun çözme becerileri ve evlilik doyumu. *İnsan Ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 6(5), 2630-2646.
- Wallace, J. E. Ve Jovanovic, A. (2011). Occupational similarity and spousal support: A study of the importance of gender and spouse's occupation. *Relations Industrielles/Industrial Relations*, 66(2), 235-255. doi:10.2307/23078429
- Wallace, J. E. (2005). Job stress, depression and work-to-family conflict: A test of the strain and buffer hypotheses. *Relations industrielles / Industrial Relations*, 60, 510-539. doi:10.7202/012157ar
- Walsh, C. E. Ve O'leary, D. K. (2013). A comparative study of the marital relationship between parents with children with autism and those with children without autism. *Good Autism Practice*, 14(1), 28-33.
- Wendorf, C. A. , Lucas, T. , Imamoğlu, O. , Weisfeld, C. C. Ve Weisfeld, G. E. (2011). Marital

satisfaction across three cultures: Does the number of children have an impact after accounting for other marital demographics? *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 42(3), 340-354. doi: 10.1177/0022022110362637

Wieland, N. Ve Baker, B. L. (2010). 1) The role of marital quality and spousal support in behaviour problems of children with and without intellectual disability. *Journal of intellectual disability research*, 54(7), 620-633. doi: <https://doi.org/10.1111/j.1365-2788.2010.01293.x>

Wu, T. F. , Yeh, K. H. , Cross, S. E. , Larson, L. M. , Wang, Y. C. & Tsai, Y. L. (2010). Conflict with mothers-in-law and taiwanese women's marital satisfaction: The moderating role of husband support. *The Counseling Psychologist*, 38(4), 497-522. doi.org/10.1177/0011000009353071

Yalçın-Koçkan, S. (2015). *Evli çiftlerde otomatik düşüncelerin ve bilişsel çarpıtmaların evlilik doyumuna etkisinin değerlendirilmesi* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez veri tabanından erişildi (Tez no: 429601).

Yanar-Güngör, Z. (2019). *Evli bireylerde yaşam doyumunun yordayıcısı olarak evlilik doyumu ve bağlanma boyutları* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez veri tabanından erişildi (Tez no: 537659).

Yavuz, S. (2016). *Normal gelişim gösteren çocuğa sahip ebeveynler ile zihinsel engelli çocuğa sahip ebeveynlerin evlilik uyumu ve yaşam doyumu düzeylerinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez veri tabanından erişildi (Tez no: 435241).

Yıldırım, İ. (1997). Algılanan sosyal destek ölçeğinin geliştirilmesi güvenilirliği ve geçerliği. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13, 81-87.

Yıldırım, İ. (2004). Eş destek ölçeğinin geliştirilmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(22), 19-26.

Yıldırım, A. Ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (7. Baskı). Ankara: Seçkin Yayınları.

Yıldız, A. (2013). *Anne baba tutumları ile evlilik doyumu arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez veri tabanından erişildi (Tez no: 333738).

Yılmaz-Bolat, E. (2018). Süreğen hastalığı olan çocuklar ve hastane okulları. *Milli Eğitim Dergisi*, 218, 163-185. Erişim adresi:
<https://dergipark.org.tr/download/article-file/555928>

Yılmazçoban, A. M. (2008). *Flört ve görücü usulü evliliklerde psiko-sosyal özelliklerin etkisi -Demirci örneği-* (Doktora Tezi) YÖK Tez veri tabanından erişildi (Tez no: 228557).

Yılmaz-Dinç, S. (2013). *Polislerdeki evlilik doyumu ile mesleki tükenmişlik arasındaki ilişkinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez veri tabanından erişildi (Tez no: 336025).

Yiğit, E. (2018). *Evli kadınlarda aile içi şiddet ile evlilik doyumu ve psikolojik iyi oluş arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yüksek Lisans Tezi). YÖK Tez veri tabanından erişildi (Tez no: 526704).

EKLER

EK 1.

ÖĞRENCİNİN AKADEMİK ÖZGEÇMİŞİ

Kişisel Bilgiler			
Adı ve Soyadı	Zeynep KARAMAN		
E-postası/Web Sayfası	pd.zeynep.karaman@gmail.com		
Bildiği Yabancı Diller	İngilizce		
Uzmanlık Alanı			
Öğrenim Bilgileri			
	Üniversite	Bölüm	Yıl
Lisans	Dokuz Eylül Üniversitesi	Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık	2009-2013
Tez Başlığı			
Tez Danışmanı			
Akademik Eserler			
(Makale, kitap, kitap bölümü, bildiri, poster, sergi, konser vb. eserlerden kaynakça yazım kurallarına göre en fazla 10 eser yazılmalıdır.) Tezden üretilen yayınlar * ile işaretlenmelidir.			
Alanıyla İlgili Bilimsel Kuruluşlara Üyelikler			
Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği			
Alanıyla İlgili Aldığı Ödüller			
Alan ile ilgili sertifika ve katılım belgeleri aşağıda listelenmiştir. Detaylı özgeçmiş için: https://www.linkedin.com/in/zeynep-karaman-9b2a805b			

- Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu Olan Çocukların Doğru Anne- Baba ve Öğretmen Tutumları Eğitimi, Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği İzmir Şubesi, Mart 2010.
- XI. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi katılım belgesi, Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği, Ekim 2011.
- XI. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi'nde Dr. Nevin Dölek ve Uzm. Psikolojik Danışman Fulya Kurter Tarafından Yürütülen 'Çözüm Odaklı Psikolojik Danışmanlık Yaklaşımı' Çalışma Grubu Katılım Sertifikası, Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği, Eki 2011.
- X. Ulusal Pdr Öğrencileri Kongresi Katılım Belgesi, Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği, Haziran 2013.
- X. Ulusal Pdr Öğrencileri Kongresi Teşekkür Belgesi, Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği, Haziran 2013.
- 'Objektif Ölçme Araçları İle Çocuk Değerlendirme Eğitimi' -Cattell Zeka Testi 2a / 3a - Frankfurter Dikkat Testi -Metropolitan Okul Olgunluğu Testi -Ankara Gelişim Envanteri (Agte) -Peabody Resim Kelime Testi, Genç Psikolojik Danışmanlar Derneği, Kasım 2013.
- Duygu Yönetimi Uygulama Programı, Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı 2014 Yılı Teknik Destek Programı, Eylül 2014.
- Van Muradiye Madde Bağımlılığıyla Mücadele Projesi, Başarı Belgesi, Temmuz 2014.
- Bağımlılıkla Mücadele Kursu, Millî Eğitim Bakanlığı, Nisan 2015.
- Özel Eğitim Hizmetleri Semineri, Millî Eğitim Bakanlığı, Mayıs 2016.
- Engelli Bireylerin Ailelerine Yönelik Danışmanlık Eğitimi, Ödemiş Rehberlik Araştırma Merkezi, Aralık 2016.
- Bireysel ve Grupla Danışma Yöntemleri Kursu, Millî Eğitim Bakanlığı, Nisan 2017.
- Aile Danışmanlığı Farkındalık Kursu, Millî Eğitim Bakanlığı, Nisan 2017.
- Çocuk Koruma Kanunu Danışmanlık Tedbiri Kararları Uygulayıcı Yetiştirme Kursu, Millî Eğitim Bakanlığı, Haziran 2017.
- III. Psikodrama Günleri Katılım Belgesi, İzmir Psikodrama Derneği, Mart 2018.
- Psikolojik Danışma ve Psikoterapide Yenilikçi Yaklaşımlar, Buca Proaktif Öğretmen Eğitimleri Projesi, Nisan 2018.
- Yetenek Haritaları Atölye Çalışması, Karabağlar Rehberlik ve Araştırma Merkezi, Kasım 2018.
- TBM Formatör Eğitim Programı 'Sağlıklı Yaşam Formatörü' , Yeşilay, Aralık 2018.
- İntihar ve İntiharla Baş Etme Atölyesi, KTO Karatay Üniversitesi, Mart 2019.

- Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Eğitim Kursu, Millî Eğitim Bakanlığı, Nisan 2019.
- Skills Of Counseling Dependency, Cyprus Mental Health Institute, Nisan 2019.
- Konak Rehberlik Araştırma Merkezi PDR Günü Katılım Belgesi, Konak Rehberlik ve Araştırma Merkezi, Nisan 2019.
- İletişim Becerileri Kursu, Millî Eğitim Bakanlığı, Mayıs 2019.
- Psikososyal Destek Programı Uygulayıcı Eğitimi Kursu, Millî Eğitim Bakanlığı, Haziran 2019.
- Okul Aile İşbirliği Geliştirme Programı Eğitici Eğitimi Kursu, Millî Eğitim Bakanlığı, Haziran 2019.

EK 2. Uygulama İzinleri

T.C.
İZMİR VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 12018877-604.01.02-E.20729245
Konu : Zeynep KARAMAN'ın
Araştırma İzni

01.11.2018

DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİNE
(Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü)

- İlgi : a) MEB Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 22/08/2017 tarihli ve 12607291 sayılı yazısı (Genelge 2017/25)
b) 17/10/2018 tarihli ve 2410 sayılı yazınız.
c) Valilik Makamının 31/10/2018 tarihli ve 20614278 sayılı Oluru.

Üniversiteniz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Aile Eğitimi ve Danışmanlığı Anabilim Dalı Aile Eğitimi ve Danışmanlığı yüksek lisans öğrencisi Zeynep KARAMAN'ın "Normal Gelişim Gösteren Çocuğu Olan Ebeveynler ile Özel Gereksinimli Çocuğu Olan Ebeveynlerin Aldıkları Eş Destęi ve Evlilik Doyumu Düzeylerinin İncelenmesi " konulu tez çalışması için kullanacağı ölçekleri, Müdürlüğümüz Buca ilçesine bağlı ekli listede adı geçen Ortaokullarda öğrenim gören öğrenci velilerine uygulama isteği ilgi (c) Valilik Onayı ile uygun görülmüştür.

Araştırmacı tarafından yapılan araştırmanın tamamlanmasından itibaren en geç iki hafta içinde Araştırmanın Teslimine İlişkin Taahhütname Tutanağı doldurulup, araştırmanın CD'ye aktarılması sağlanarak Müdürlüğümüze gönderilmesi gerekmektedir.

Bilgilerinize ve gereğini arz ederim.

İlker ERARSLAN
Müdür a.
Müdür Yardımcısı

Ek:

- 1- Valilik Onayı (1 sayfa)
- 2-Araştırma Değerlendirme Formu
- 3- Anket Formları ve Okul Listesi (7 sayfa)
- 4-Taahhüt Formu (1 sayfa)

Fevzi Paşaa Mh. 452 Sk.No:15 Strateji Geliştirme Hizmetleri 1 Bölümü Konak/İZMİR Ayrıntılı bilgi için: N.GÜR
Elektronik Ağ: izmir.meb.gov.tr Tel: (0232) 2803631
e-posta: strateji35_1@meb.gov.tr

Bu evrak güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. <http://evraksorgu.meb.gov.tr> adresinden 59d6-adf4-3f87-8748-fa16 kodu ile teyit edilebilir.

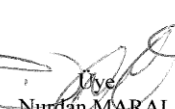
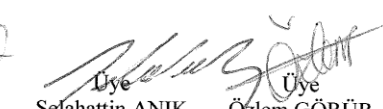

T.C.
İZMİR VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

ARAŞTIRMA DEĞERLENDİRME FORMU

ARAŞTIRMA SAHİBİNİN	
Adı Soyadı	Zeynep KARAMAN
Kurumu / Üniversitesi	Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Aile Eğitimi ve Danışmanlığı Anabilim Dalı
Araştırma yapılacak iller	İzmir
Araştırma yapılacak eğitim kurumu ve kademesi	Resmi Ortaokul
Araştırmanın konusu	Normal Gelişim Gösteren Çocuğu Olan Ebeveynler ile Özel Gereksinimli Çocuğu Olan Ebeveynlerin Algıladıkları Eş Desteği ve Evlilik Doyumu Düzeylerinin İncelenmesi
Üniversite / Kurum onayı	---
Araştırma/proje/ödev/tez önerisi	Normal Gelişim Gösteren Çocuğu Olan Ebeveynler ile Özel Gereksinimli Çocuğu Olan Ebeveynlerin Algıladıkları Eş Desteği ve Evlilik Doyumu Düzeylerinin İncelenmesi(Yüksek Lisans Tezi)
Veri toplama araçları	Demografik Bilgi Formu Eş Destek Ölçeği Evlilik Yaşamı Ölçeği
Görüş istenilecek Birim/Birimler	----
KOMİSYON GÖRÜŞÜ	
<p>İlgi: Milli Eğitim Bakanlığı'nın 22/08/2017 tarihli ve 3558626-10.06-e.12607291 sayılı Araştırma, yarışma ve Sosyal Etkinlik İzinleri Konulu, 2017/25 Sayılı Genelgesi.</p> <p>Genelge gereğince; araştırma başvurusu olması gereken nitelikler açısından incelenmiş olup, araştırmanın 2018-2019 öğretim yılında eğitim öğretimi aksatmayacak ve eğitim kurumları yöneticilerinin uygun gördüğü şekli ile yapılmasına oybirliği ile karar verilmiştir.</p>	
Komisyon Kararı	Oybirliği ile alınmıştır.
Muhalif üyenin Adı ve Soyadı: ----	Gerekçesi; -----

KOMİSYON

26./10/2018

			
(Başkan) İlker ERARSLAN Müdür Yardımcısı	Üye Nurdan MARAL Öğretmen	Üye Selahattin ANIK Öğretmen	Üye Özlem GÖRÜR Öğretmen
			Üye Aslı DEMİREL Öğretmen

EK 3.**EŞ DESTEK ÖLÇEĞİ (EDÖ)**

Prof. Dr. İbrahim YILDIRIM

<u>Eşim;</u>	Bana	Kıs	Bana Uyg.
	Uygun	men	Değil
1. Bana hoş espriler yapar	()	()	()
2. Kazancını ve tüm eşyalarını benimle paylaşır	()	()	()
3. Evimizle ilgili her türlü sorunla ilgilenir	()	()	()
4. Bana suçlayıcı, yargılayıcı davranır	()	()	()
5. Hastalık, taşınma, gibi durumlarda bana yardım eder	()	()	()
6. Beni sever, okşar	()	()	()
7. Görüş ve isteklerime önem verir	()	()	()

NOT: Maddeler 3-2-1 şeklinde puanlanmaktadır.

Kırmızı ile işaretli maddeler, reverse maddelerdir, tersinden puanlanmaktadır
Puanın yüksekliği, sosyal desteğin yüksek olduğu anlamına gelmektedir.

EK 4.**EVLİLİK YAŞAMI ÖLÇEĞİ****Prof. Dr. Esin Tezer**

Aşağıda evlilik yaşamına ilişkin 10 cümle bulunmaktadır. Bu cümlelerden her birinin altında da "kesinlikle katılmıyorum", "katılmıyorum", "kararsızım", "katılıyorum" ve "kesinlikle katılıyorum" seçenekleri yer almaktadır. Her cümleyi dikkatle okuyunuz ve sizin evlilik yaşamınıza uyan seçeneği çarpı (X) koyarak işaretleyiniz.

1. Evlilikten beklediklerimin çoğu gerçekleşti.

Kesinlikle katılmıyorum Katılmıyorum Kararsızım Katılıyorum Kesinlikle katılıyorum

3. Evliliğimizi çok anlamlı buluyorum.

Kesinlikle katılmıyorum Katılmıyorum Kararsızım Katılıyorum Kesinlikle katılıyorum

7. Evliliğimiz her geçen gün daha iyiye doğru gitti.

Kesinlikle katılmıyorum Katılmıyorum Kararsızım Katılıyorum Kesinlikle katılıyorum

10. Başbaşa kaldığımız zaman benim canım hiç sıkılmaz.

Kesinlikle katılmıyorum Katılmıyorum Kararsızım Katılıyorum Kesinlikle katılıyorum

EK 5.**DEMOGRAFİK BİLGİ FORMU**

Aşağıda kişisel durumunuzla ilgili sorular bulunmaktadır. Lütfen her soru için size uygun olan seçeneği (X) şeklinde işaretleyiniz. Lütfen boş soru bırakmayınız.

1. Cinsiyet: Kadın Erkek

2. Yaş: 20-25 26-30 31-35 36-40 41 ve üzeri

3. Eğitim Düzeyi: Okur-yazar değil Okur-yazar İlkokul

Ortaokul Lise Üniversite Lisansüstü

4. Meslek: İşsiz Emekli İşçi Ev Hanımı Memur

Serbest Meslek Diğer

5. Gelir Düzeyi: Düşük Orta Yüksek

6. Evlilik Yaşı: 20 yaş ve altı 21-25 26-30 31-35

36-40

7. Eşiniz İle Evlenmeden Önceki Flört Süresi: 3 ay ve altı 3-6 ay

6-12 ay 1 yıl ve üzeri

8. Evlenme Şekli: Anlaşarak Görücü usulü

9. İlk Çocuk Sahibi Olma Yaşı: 20 yaş ve altı 21-25 26-30

31-35 36-40 41 ve üzeri

10. Çocuk Sayısı: 1 2 3 ve üzeri

11. Özel eğitim gereksinimli çocuğu olan ebeveynler için, çocuğun tanısı:

Zihinsel Yetersiz Birey

- Otizmi Olan Birey
- Bedensel Yetersiz Birey
- Görme Yetersizliği Olan Birey
- İşitme Yetersizliği Olan Birey
- Özel Öğrenme Güçlüğü
- Süregelen Hastalık
- Dil ve Konuşma Güçlüğü
- Dikkat Eksikliği ve Hiperaktivite Bozukluğu

EK 6.**GÖNÜLLÜ KATILIMCI ONAM FORMU**

Tarih:.....

Bu formun amacı katılmanız rica edilen araştırma ile ilgili olarak sizi bilgilendirmek ve katılmanız ile ilgili izin almaktır.

Bu kapsamda “Normal Gelişim Gösteren Çocuğu Olan Ebeveynler İle Özel Gereksinimli Çocuğu Olan Ebeveynlerin Algıladıkları Eş Desteği ve Evlilik Doyumu Düzeylerinin İncelenmesi” başlıklı araştırma “Psikolojik Danışman Zeynep KARAMAN” tarafından **gönüllü katılımcılarla** yürütülmektedir. Araştırma T.C. Milli Eğitim Bakanlığı’nın ve okul/kurum yönetiminin izni ile gerçekleştirilmektedir. Araştırma sırasında sizden alınacak bilgiler gizli tutulacak ve sadece araştırma amaçlı kullanılacaktır. Araştırma sürecinde konu ile ilgili her türlü soru ve görüşleriniz için aşağıda iletişim bilgisi bulunan araştırmacıyla görüşebilirsiniz. Bu araştırmaya **katılmama** hakkınız bulunmaktadır. Aynı zamanda çalışmaya katıldıktan sonra çalışmadan **çıkabilirsiniz**. Bu formu onaylamanız, **araştırmaya katılım için onam verdiğiniz** anlamına gelecektir.

Araştırmayla İlgili Bilgiler:

Araştırmanın Amacı: Normal gelişim gösteren ve özel gereksinimli çocuğu olan ebeveynlerin algıladıkları eş desteği ve evlilik doyumu düzeylerinin bazı değişkenlere (cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, meslek, gelir düzeyi, flört süresi, evlilik yaşı, evlenme şekli, ilk çocuk sahibi olma yaşı, çocuk sayısı, çocuğun tanısı) göre incelenmesidir. Ayrıca araştırmada normal gelişim gösteren çocuğu olan ebeveynler ile özel gereksinimli çocuğu olan ebeveynlerin algıladıkları eş desteği ve evlilik doyumu düzeylerinin karşılaştırılarak incelenmesi de amaçlanmıştır.

Araştırmanın Nedeni: Tez Çalışması

Araştırmanın Yürütüleceği Yer: İzmir ili Buca ilçesinde Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı ortaokullar.

Araştırma Uygulaması: (X) Anket ()Görüşme () Gözlem ().....

Çalışmaya Katılım Onayı:

Katılmam beklenen çalışmanın amacını, nedenini, araştırmanın yeri ve uygulaması ile ilgili bilgileri okudum ve gönüllü olarak çalışma süresince üzerime düşen sorumlulukları anladım. Çalışma ile ilgili ayrıntılı açıklamalar sözlü olarak araştırmacı tarafından yapıldı. Bu çalışma ile ilgili ile ilgili bilgilendirildim.

Bu araştırmaya kendi isteğimle, hiçbir baskı ve zorlama olmaksızın katılmayı kabul ediyorum.

Katılımcının (Islak imzası ile)

Adı-Soyadı:

İmzası:

Araştırmacının

Adı-Soyadı: Zeynep KARAMAN

e-posta: pd.zeynep.karaman@gmail.com

İmzası:

EK 7.

ÖLÇEK İZİNLERİ

– 📄 ×

↶ Yanıtla ↶ Tümünü yanıtla → İlet 📁 Arşivle 🗑️ Sil ⋮

Re: Ölçek İzni

İbrahim Yıldırım <ibrahim.yyildirim@gmail.com>
11.06.2018 20:00

Kime: zeynep karaman

EDÖ--Eş Destek Ölçeği...
36,38 KB

Sevgili Zeynep,
YL tez çalışmada kullanman amacıyla EDÖ ekte gönderilmiştir. Kolaylıklar ve başarılar diliyorum.
Prof. Dr. İbrahim YILDIRIM

11 Haziran 2018 16:31 tarihinde zeynep karaman <zeynepozturk546@hotmail.com> yazdı:

İbrahim hocam merhabalar,

Ben Psikolojik Danışman Zeynep KARAMAN. Dokuz Eylül Üniversitesinde Aile Eğitimi ve Danışmanlığı alanında tezli yüksek lisans yapmaktayım. Eş desteğiyle ilgili bir konuda hazırlamak istediğim tezimde sizin geliştirdiğiniz Eş Destek Ölçeğini kullanmak istiyorum. Rica etsem ölçeği ve geçerlilik çalışmasını gönderebilir misiniz?

Teşekkürler, iyi çalışmalar.

← Yanıtla ↶ Tümünü yanıtla → İlet 📁 Arşivle 🗑 Sil ⋮

RE: Ölçek izni

Esin Tezer <esin@metu.edu.tr>

1.10.2018 14:27

Kime: 'zeynep karaman'

[Tüm ekleri kaydet](#)

Evlilik Yaşamı Ölçeği Makale.pdf
1,54 MB

EVLİLİK YAŞAMI ÖLÇEĞİ.doc
35,85 KB

Evlilik Yaşamı Ölçeği ve ölçekle ilgili bilgileri ekte gönderiyorum.
Başarılar dilerim.
Prof. Dr. Esin Tezer

From: zeynep karaman [mailto:zeynepozturk546@hotmail.com]

Sent: Sunday, September 30, 2018 11:34 PM

To: esin@metu.edu.tr

Subject: Ölçek izni

Esin hocam merhabalar,
Ben Psikolojik Danışman Zeynep KARAMAN. Dokuz Eylül Üniversitesinde Aile Eğitimi ve Danışmanlığı alanında tezli yüksek lisans yapmaktayım. Evlilik doyumuyla ilgili bir konuda hazırlamak istediğim tezimde sizin geliştirdiğiniz Evlilik Yaşamı Ölçeği'ni kullanmak istiyorum. Rica etsem ölçeği ve geçerlilik çalışmasını gönderebilir misiniz?
Teşekkürler, iyi çalışmalar.

